

บทบาทหน้าที่และการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส
ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

นางสาวอินทุพิมพ์ เลิศวิริยะไพบูลย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ROLES AND NEWS REPORTING OF THAI PBS IN FLOODING CRISIS 2011

Miss Intupim Lertwiriypaiboon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Communication Arts) Program in Communication
Arts

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2014

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บทบาทหน้าที่และการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทย
	พีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554
โดย	นางสาวอินทุพิมพ์ เลิศวิริยะไพบูลย์
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิรงรอง รามสูต)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสริมศิริ นิลดำ)

อินทุพิมพ์ เลิศวิริยะไพฑูรย์ : บทบาทหน้าที่และการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 (ROLES AND NEWS REPORTING OF THAI PBS IN FLOODING CRISIS 2011) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. ดวงมล ชาติประเสริฐ, 108 หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามวิจัย ดังต่อไปนี้ 1) ลักษณะและวิธีการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 เป็นอย่างไร 2) บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 เป็นอย่างไร และ 3) ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการนำเสนอข่าวและบทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาของรายการข่าวเช้า ข่าวเที่ยง และข่าวค่ำ ที่ออกอากาศตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ถึงวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2554 รวมทั้งสิ้น 230 เทป และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้อำนวยการสำนักข่าว บรรณาธิการข่าวยุทธศาสตร์ และผู้สื่อข่าว

ผลการวิจัยพบว่า สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 มีรูปแบบการนำเสนอข่าว 2 รูปแบบ คือ 1) การรายงานในห้องส่ง ซึ่งประกอบด้วย ผู้สื่อข่าวรายงาน, รายงานพิเศษ (สกี๊ปพิเศษ), การสัมภาษณ์สดทางโทรศัพท์ และการสัมภาษณ์สดในห้องส่ง 2) การรายงานสดภาคสนาม

ประเด็นข่าวที่ถูกนำเสนอผ่านรายการข่าวมี 7 ประเด็น เรียงจากมากไปน้อยได้แก่ 1) รายงานสถานการณ์น้ำ 2) การจัดการปัญหาน้ำ 3) การช่วยเหลือ 4) การเตือนภัย 5) การฟื้นฟู 6) ผลกระทบ และ 7) ความขัดแย้ง

ด้านบทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 คือ 1) บทบาทหน้าที่ในการรายงานข่าว 2) บทบาทหน้าที่ในการเป็นคนกลาง บรรเทาความขัดแย้ง 3) บทบาทหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือเยียวยา และ 4) บทบาทหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำเสนอข่าวและบทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 คือ 1) นโยบายสถานีการเป็นองค์กรสื่อสารสาธารณะ 2) บรรณาธิการข่าวสำหรับข่าวในห้องส่ง 3) ผู้สื่อข่าวสำหรับข่าวภาคสนาม 4) สถานการณ์การตกเป็นผู้ประสพภัยของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และ 5) สถานการณ์น้ำและความเดือดร้อนของประชาชน

5484705428 : MAJOR COMMUNICATION ARTS

KEYWORDS: ROLES / NEWS REPORTING / FLOODING CRISIS

INTUPIM LERTWIRIYAPAIBOON: ROLES AND NEWS REPORTING OF THAI PBS IN FLOODING CRISIS 2011. ADVISOR: ASST. PROF. DUANG-KAMOL CHARTPRASERT, Ph.D., 108 pp.

The research is aimed at answering the following research questions 1) what are formats and contents broadcasted in news programs at the time of flooding crisis 2011, 2) what are roles of Thai PBS in that time, and 3) what are factors affecting roles and news reporting of Thai PBS. The researcher analysed contents of morning news, noon news, and night news, broadcasted from 1 October to 25 December 2011, totaling 230 tapes. There are also interviews in depth with news director, strategy news editor, and news reporter. The research findings are as follows.

First, there are 2 formats in broadcasting news; 1) live news report from reporting studio, including normal news report from reporting studio, special news report (special scope), live interview on phone, and live interview in reporting studio; and 2) live news report from fieldworks.

Secondly, there are 7 contents reported including 1) water situation, 2) water management, 3) flood victims assistance, 4) flood warning, 5) water damage restoration, 6) effects of the flood, and 7) conflicts.

Thirdly, there are 4 roles of Thai PBS including 1) news reporters, 2) mediators for relieving conflicts, 3) assistants for flood victims, and 4) examiners on government working.

Lastly, there are 5 factors affecting Thai PBS roles including 1) policies of public mass media organisation, 2) news editors for news reporting from reporting studio, 3) fieldwork news reporters, 4) Thai PBS situation in being flood victims, and 5) water situations and troubles of the flood victim.

Field of Study: Communication Arts

Student's Signature

Academic Year: 2014

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสำเร็จ ความเมตตา กรุณาของผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมลชาติประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้มีส่วนสำคัญที่กรุณาให้คำปรึกษา เสียสละเวลาและให้ความช่วยเหลืออย่างมาก ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ไปได้ด้วยดี

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต ในความกรุณาสละเวลาอันมีค่ามาเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ คอยถามไถ่ อีกทั้งช่วยให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสริมศิริ นิลดำ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนความทุ่มเท เอาใจใส่ เสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ศศิธร ยูโกศล ที่สละเวลาในการให้คำปรึกษา และคำแนะนำอันมีคุณค่าต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้รับความเมตตาจากผู้ให้ข้อมูลเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวจากสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ที่เอื้อเฟื้อเทปรายการข่าวเพื่อให้ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อีกทั้งขอขอบคุณ คุณก่อเขต จันทเลิศลักษณ์ คุณดาริน คล่องอักษร คุณวิภา สุธมาก และคุณสถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา ที่กรุณาสละเวลาให้สัมภาษณ์และให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะนิเทศศาสตร์ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงาน จัดทำเอกสารและจดหมายต่างๆ

ขอขอบคุณ คุณจิตยา ปิยภักดิ์ คุณญาธินี ตันติวิวัฒน์ คุณมัทนา นันตา คุณศศิธร สุวรรณรัตน์ และคุณฐิติพร คุ่มผาติ สำหรับกำลังใจและน้ำใจอันดีที่ได้ยื่นมือเข้าช่วยเหลือผู้วิจัยในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณครอบครัว ผู้เป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุดในการดำเนินชีวิต และเป็นแรงใจที่ทำให้ผู้วิจัยมีพลังในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
1.3 นิยามศัพท์	8
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 แนวคิดเรื่องสื่อสาธารณะ	11
2.2 แนวคิดเรื่องการสื่อสารในภาวะวิกฤต (Crisis Communication).....	17
2.3 แนวคิดเรื่องการรายงานข่าวในภาวะวิกฤต.....	22
2.4 แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในภาวะวิกฤต	37
2.5 กรอบการวิจัย (Conceptual Framework).....	43
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	44
3.1 การวิเคราะห์เนื้อหารายการข่าว (Content Analysis)	45
3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview).....	52
3.3 ขั้นตอนการวิจัย	54
3.4 การนำเสนอข้อมูล.....	55
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
ส่วนที่ 1 ลักษณะและวิธีการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พฤษภาคม 2554	57

ส่วนที่ 2 บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 ..	83
ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรายงานข่าวและบทบาทหน้าที่ ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554	91
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	95
5.1 สรุปผลการวิจัย	95
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	98
5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	103
รายการอ้างอิง	104
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	108

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา หลายประเทศต้องประสบกับปัญหาภัยธรรมชาติและตกอยู่ในภาวะวิกฤต ทั้งเหตุการณ์แผ่นดินไหว อุทกภัย และวาตภัย ที่มีแนวโน้มความรุนแรงและมูลค่าความเสียหายเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ สำหรับประเทศไทยเหตุการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2554 ถือได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่มีความรุนแรง สร้างความเสียหายให้กับพื้นที่มากกว่า 150 ล้านไร่ ซึ่งในจำนวนนี้มีทั้งที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมใน 65 จังหวัด 684 อำเภอ ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเป็นจำนวน 4,086,138 คน ครัวเรือน 13,595,192 คน นอกจากนี้ระบบสาธารณสุขไปรษณีย์ที่สำคัญอย่างถนนท่อระบายน้ำ ฝาย ทำนบ สะพาน บ่อน้ำ ไร่ปศุสัตว์ ต่างก็ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก จากเหตุการณ์น้ำท่วม พ.ศ. 2554 นี้ส่งผลให้เกิดจำนวนผู้เสียชีวิต 813 ราย และสูญหาย 3 คน [1] ซึ่งนางแอนเน็ต ดิกซอน ผู้อำนวยการธนาคารโลกประจำประเทศไทยประเมินมูลค่าความเสียหายรวมประมาณ 1.4 ล้านล้านบาท แบ่งเป็นความเสียหายจากทรัพย์สินคงที่ เช่น บ้าน โรงงาน จำนวนประมาณ 6.6 แสนล้านบาท และความสูญเสียจากค่าเสียโอกาส เช่น การผลิตทางด้านอุตสาหกรรม การนำเข้าและการส่งออก จำนวนประมาณ 7 แสนล้านบาท [2]

ภัยพิบัติไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตามที่มีความรุนแรงและครอบคลุมพื้นที่กว้างขวาง ย่อมก่อให้เกิด “ภาวะวิกฤต” ที่ผู้ได้รับผลกระทบต้องเผชิญกับความกดดันและทุกข์ยากเดือดร้อนเป็นพิเศษ ถึงกับทำให้คนแตกตื่นใจกับภัยคุกคาม รู้สึกเร่งรัดคืบคลานและเผชิญกับความไม่แน่นอนที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ หนึ่งในประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องพิจารณาใคร่ครวญในเรื่องนี้ คือ การรับมือแก้ไขสถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น โดยการจัดการระบบข้อมูลข่าวสารกับกระบวนการตัดสินใจในห่วงโซ่การตัดสินใจ [3] ข้อมูลข่าวสารในภาวะวิกฤตจึงหมายถึง ข้อเท็จจริงที่ทันเหตุการณ์ ถูกต้อง เชื่อถือได้ และมุ่งส่งเสริมสังคมในการจัดการหรือหาหนทางรับมือภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้ดีที่สุด [4] โดยหน่วยงาน Federal Emergency Management Agency (FEMA) กล่าวว่า ในช่วงภาวะวิกฤตที่มีข้อมูลจำนวนมากและหลากหลายด้าน ควรแบ่งตามระยะเวลาการเกิดเหตุ คือ สถานการณ์ตั้งแต่ก่อนเกิดภาวะวิกฤต ช่วงภาวะวิกฤต และหลังภาวะวิกฤต [5]

ปัญหาจากการให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นประเด็นที่ถกเถียงและเป็นปัจจัยหลักอีกประการหนึ่ง ที่ส่งผลให้วิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 หรือ มหาอุทกภัย 54 รุนแรงทั้งในแง่ของระดับน้ำและความขัดแย้งของผู้คนในสังคม ซึ่งในวิกฤตน้ำท่วมครั้งนี้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด

จากผลการสำรวจจากสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เรื่อง พฤติกรรมการติดตามข่าวภัยพิบัติน้ำท่วมจากสื่อมวลชน โดยทำการสำรวจประชาชนในพื้นที่ประสบภัยน้ำท่วม ซึ่งจากผลการสำรวจสามารถแจกแจงได้ดังตารางต่อไปนี้ [6]

**ตารางที่ 1.1 แสดงค่าร้อยละของตัวอย่างที่ระบุสื่อที่มักจะติดตามรับทราบข่าว
จำแนกตามพื้นที่และช่วงเวลาก่อนและหลังเกิดเหตุภัยพิบัติน้ำท่วม**

ลำดับ	ประเภทของสื่อ	กรุงเทพฯ ปริมณฑล		7 จังหวัดประสบ ภัย		ภาพรวม 17 จังหวัด	
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	โทรทัศน์	97.0	98.9	97.4	98.4	97.9	98.2
2	หนังสือพิมพ์ (กระดาษ)	39.7	29.9	29.7	20.4	39.1	35.1
3	วิทยุ	29.1	43.8	28.9	38.5	27.6	37.1
4	โซเชียลเน็ตเวิร์ค	19.5	25.1	18.8	24.3	17.4	23.3
5	หนังสือพิมพ์ (ออนไลน์)	16.3	24.8	15.8	21.5	16.5	21.8

ผลการสำรวจพบว่า ประชาชนในพื้นที่ประสบภัยน้ำท่วมมีพฤติกรรมการติดตามข่าวสารผ่านสื่อโทรทัศน์มาเป็นอันดับแรก ไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาก่อนหรือหลังเกิดภาวะวิกฤตน้ำท่วม

ตารางที่ 1.2 แสดงค่าร้อยละของตัวอย่างที่ระบุสื่อที่สนใจเข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุด

ลำดับ	สื่อที่สนใจเข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุด	กรุงเทพฯ ปริมณฑล	7 จังหวัด ประสบภัย	ภาพรวม 17 จังหวัด
1	โทรทัศน์	82.8	83.2	82.6
2	วิทยุ	2.9	2.8	2.1
3	หนังสือพิมพ์	1.1	1.3	1.8
4	เว็บไซต์ข่าว/เว็บไซต์/เว็บบล็อก	3.8	4.2	4.6
5	โซเชียลเน็ตเวิร์ค	9.4	8.5	8.9

ผลการสำรวจ พบว่า ประชาชนสนใจที่จะมีส่วนร่วมกับการนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์ในช่วงภาวะวิกฤตน้ำท่วมมากที่สุด การเข้าไปมีส่วนร่วมในที่นี่ ยกตัวอย่างเช่น การส่งข้อความสั้น (SMS) เพื่อช่วยในการรายงานสถานการณ์น้ำท่วมในบริเวณที่อยู่อาศัยของตนเอง การร่วมบริจาคเงิน และสิ่งของตามองค์กรข่าวที่เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมได้ขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ตารางที่ 1.3 แสดงค่าร้อยละของตัวอย่างที่ระบุสื่อที่สามารถเข้าถึงได้สะดวกมากที่สุด

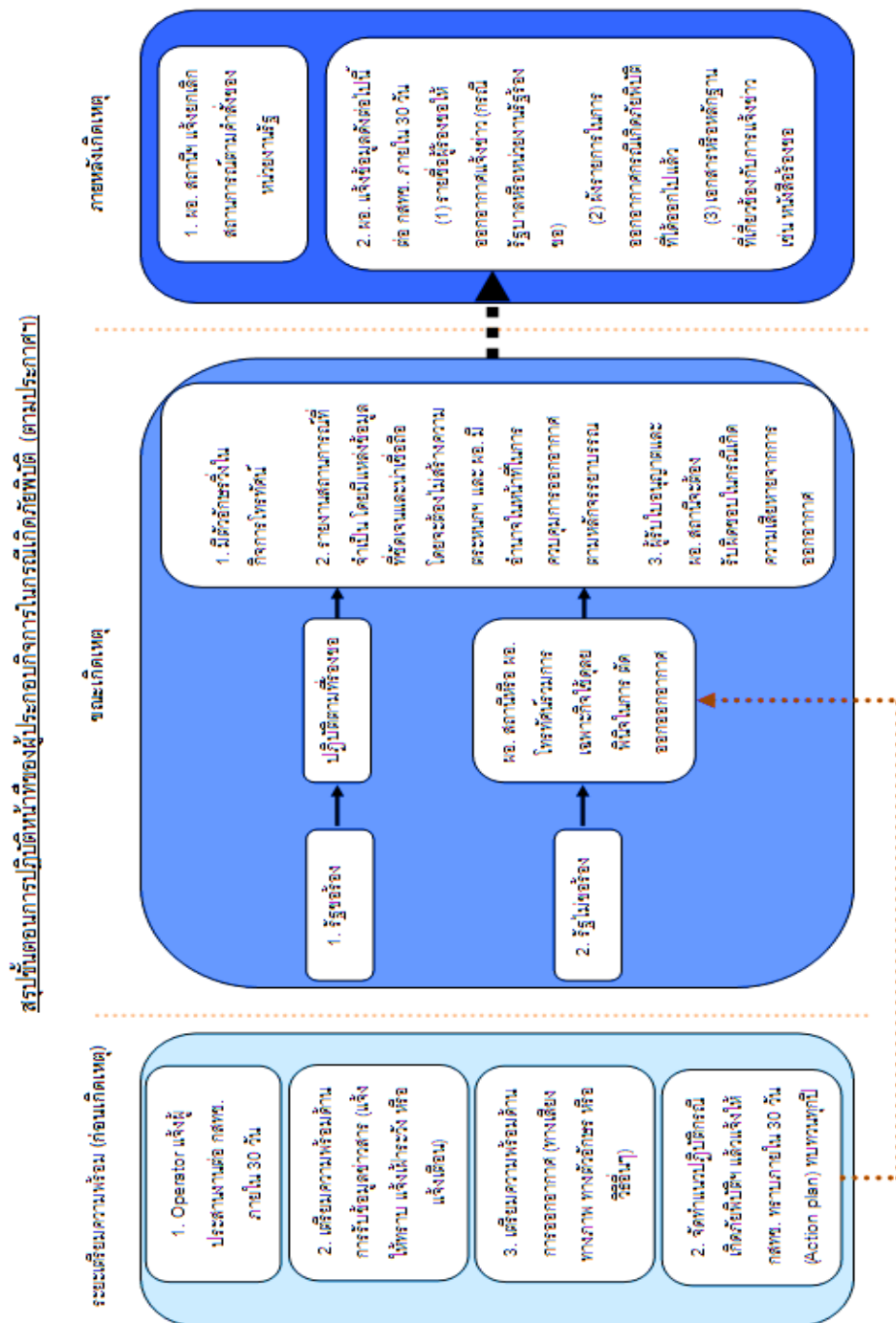
ลำดับ	สื่อที่สามารถเข้าถึงได้สะดวกมากที่สุด	กรุงเทพฯ ปริมณฑล	7 จังหวัด ประสภักย์	ภาพรวม 17 จังหวัด
1	โทรศัพท์	83.7	83.4	83.7
2	โซเชียลเน็ตเวิร์ค	7.0	6.9	7.1
3	เว็บไซต์ข่าว/เว็บบอร์ด/เว็บบล็อก	4.5	4.7	4.7
4	วิทยุ	3.6	3.1	2.5
5	หนังสือพิมพ์	1.2	1.9	2.0

ผลการสำรวจพบว่า สื่อโทรศัพท์ เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้สะดวกที่สุดในช่วงของภาวะวิกฤตน้ำท่วม ซึ่งความสะดวกของประชาชนในการเข้าถึงสื่อโทรศัพท์นี้สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมในการรายงานข่าวของโทรศัพท์ด้วย

ด้วยคุณลักษณะของสื่อโทรศัพท์ที่มีปริมาณการเข้าถึงอย่างกว้างขวาง และยังคงเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมสูงสุดในประเทศไทย มีอัตราการเข้าถึงของประชากร 98% [7] และสามารถถ่ายทอด-รับสารเกือบจะในเวลาเดียวกันกับที่เหตุการณ์เกิดขึ้น ทำให้รัฐเลือกสื่อโทรศัพท์ในการสื่อสารวิธีการแก้ไขปัญหาไปยังประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การสื่อสารปัญหาใหญ่ของการบริหารจัดการน้ำท่วม เมื่อปี 2554 โดย กิติมา สุรสุนธิและคณะ [8] พบว่า ทรัพยากรด้านเครื่องมือหรือเทคโนโลยีการสื่อสารที่หน่วยงานภาครัฐใช้ในการสื่อสารเรื่องการบริหารจัดการน้ำท่วมประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหา น้ำท่วม คือ สื่อโทรศัพท์

นอกจากผลการสำรวจข้างต้น ในเรื่องของสื่อที่รัฐเลือกใช้ในการสื่อสารวิธีการแก้ไขปัญหาไปยังประชาชน และพฤติกรรมการติดตามข่าวสารของประชาชนในช่วงภาวะวิกฤตน้ำท่วมแล้ว คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ได้ออกประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติงานของผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ในกรณีเกิดภัยพิบัติหรือเหตุฉุกเฉิน เนื่องจากคณะกรรมการเล็งเห็นว่า การปฏิบัติงานของผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์มีความสำคัญในการเผยแพร่และนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการเตรียมพร้อม เพื่อป้องกันแก้ไขและบรรเทาเหตุภัยพิบัติหรือเหตุฉุกเฉินที่เกิดขึ้นหรือคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

โดยประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม แห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติงานของผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการ โทรทัศน์ในกรณีเกิดภัยพิบัติหรือเหตุฉุกเฉิน มีรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประกอบ กิจการในกรณีเกิดภัยพิบัติ สามารถสรุปได้ดังแผนภาพ ดังนี้ [9]

จากผลการสำรวจที่ได้กล่าวมาข้างต้นและการค้นหาข้อมูล ทำให้ผู้วิจัยพบว่า สื่อโทรทัศน์ เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 ซึ่งข้อมูลต่างๆที่ได้ถ่ายทอดผ่านสื่อโทรทัศน์ ล้วนผ่านการกลั่นกรองจากกระบวนการสื่อสารมวลชนมาแล้วทั้งสิ้น เพราะสื่อมวลชนเป็นสถาบันเดียวที่สามารถรวบรวมข้อมูลข่าวสารจำนวนมาก และกระจายข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งมีความพร้อมด้านทรัพยากร รวมถึงสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆได้โดยตรง สื่อมวลชนจึงเป็นช่องทางสำคัญในการให้ข่าวสารกับคนในสังคม เป็นตัวกลางสำคัญในการสร้างการรับรู้ความเสี่ยง ช่วยเพิ่มความตระหนักในภัยพิบัติ รวมถึงแจ้งให้ประชาชนได้ทราบเกี่ยวกับมาตรการของรัฐบาลที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ผลกระทบของข่าวต่อการรับรู้ของสังคมนั้นต้องไม่สร้างความตื่นตระหนกให้กับประชาชน (Panic) ซึ่งจะทำให้ยากต่อการควบคุม แต่ต้องทำให้ประชาชนเกิดความตระหนัก เพื่อร่วมมือกันคลี่คลายปัญหา [4]

ในสภาวะการณ์ที่สังคมมีความอ่อนไหวสูงและสื่อมวลชนเป็นแหล่งข้อมูลที่ได้รับความนิยม จึงมีจำเป็นอย่างยิ่งที่สื่อมวลชนจะต้องมีความละเอียดอ่อนในการสื่อสารเป็นพิเศษ ดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีอุดมการณ์และความรับผิดชอบ ตลอดจนตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับความคิดความเชื่อของผู้รับสาร และเสถียรภาพของสังคม [10]

ช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 สื่อมวลชนเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญของประชาชนในภาวะวิกฤต สื่อมวลชนทุกแขนงต่างทำหน้าที่ในการเป็นผู้นำทางข้อมูลข่าวสารด้านสถานการณ์น้ำท่วมกันอย่างเต็มที่ ซึ่งบทบาทของสื่อในช่วงวิกฤตน้ำท่วมเป็นที่กล่าวถึงเป็นอย่างมาก ในด้านของการเป็นสื่อกลางในการช่วยเหลือผู้คนที่ประสบภัย สื่อทุกสำนักข่าวกระจายกันลงสู่พื้นที่ และนำเสนอข้อมูลจากพื้นที่อย่างรวดเร็ว สถานีโทรทัศน์มีการปรับผังรายการ เพิ่มช่วงของการรายงานข่าว การวิเคราะห์สถานการณ์น้ำท่วม นอกจากนั้นยังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการระดมและรับส่งความช่วยเหลือ เพื่อบรรเทาความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากภาวะวิกฤตน้ำท่วม แม้ว่าสื่อมวลชนจะทำหน้าที่ได้ดี แต่ก็ยังมีการตั้งคำถามกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นภาพของผู้สื่อข่าวลงพื้นที่ท่ามกลางน้ำท่วม การตั้งองค์กรสื่อเป็นศูนย์กลางการรับบริจาคและช่วยเหลือ การนำเสนอเรื่องความขัดแย้งในประเด็นของพื้นที่ที่เป็นปัญหาจากการจัดการสถานการณ์น้ำที่ไม่ลงตัว

นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนหลายท่าน ได้วิเคราะห์และตั้งคำถามกับสื่อในการรายงานข่าว น้ำท่วม พ.ศ. 2554 รุจน์ โกมลบุตร อาจารย์ประจำคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พูดถึงประเด็นที่ว่า “สื่อกำลังจมน้ำ” โดยได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับการที่สื่อประชาสัมพันธ์ตัวเอง โดยการระดมของบริจาค ซึ่งเป็นการทำงานประชาสัมพันธ์เชิงรุก การทำเช่นนี้

สื่อควรหันกลับมามองตนเองว่าได้ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสารเรื่องน้ำท่วมแก่ประชาชนได้ดีเพียงพอรึยัง สุภาภรณ์ โพธิ์แก้ว อาจารย์ประจำภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พูดถึงประเด็นเรื่อง “สื่อสารข้อมูลข่าวสารในภาวะวิกฤต” ว่าควรมีการนำเสนอข่าวน้ำท่วมโดยให้ความสำคัญอย่างทั่วถึง เพื่อให้เกิดความสมดุล เพราะข่าวน้ำท่วมที่ผ่านมาเน้นพื้นที่กรุงเทพฯมากกว่าต่างจังหวัด การนำเสนอข่าวที่ไม่สมดุล ทำให้ประชาชนที่เผชิญภาวะภัยพิบัติรู้สึกว่สื่อไม่ให้ความสำคัญแก่พวกเขา [11]

จากการตั้งคำถามกับบทบาทหน้าที่และการทำงานของสื่อมวลชน ทำให้เห็นว่าวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 เป็นสถานการณ์ที่ท้าทายบทบาทของสื่อมวลชนเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ซึ่งเป็นสื่อสาธารณะที่จะต้องดำเนินการโดยปราศจากอคติทางการเมือง และผลประโยชน์เชิงพาณิชย์ ยึดถือประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ (พระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551)

ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (กรุงเทพโพลล์) ได้รายงานผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อการทำหน้าที่ของไทยพีบีเอสในช่วงวิกฤตน้ำท่วมว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 78.5 ได้รับชมข่าวน้ำท่วมจากไทยพีบีเอส กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 95.2 ระบุว่าการทำข่าวของไทยพีบีเอสเหมาะสมกับฐานะที่เป็นสื่อสาธารณะ และกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 96.0 มีความพึงพอใจในการรับชมข่าวน้ำท่วมของไทยพีบีเอสในภาพรวม โดยให้เหตุผลว่าไทยพีบีเอสเป็นช่องที่มีข่าวน้ำท่วมให้ชมตลอดเวลา มีข่าวสารมาก มีการทำข่าวที่รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และเกาะติดสถานการณ์ ทำให้ประชาชนสามารถตามข่าวน้ำท่วมได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ ข่าวของไทยพีบีเอสเชื่อถือได้ เน้นความจริง ความถูกต้อง ตรงไปตรงมา และไม่โกหก แต่ในด้านความน่าเชื่อถือในการนำเสนอข่าวน้ำท่วม พบว่า ไทยพีบีเอสมีความน่าเชื่อถือเป็นอันดับ 2 รองจากช่อง 3 [12]

ผลการสำรวจของกรุงเทพโพลล์ข้างต้น สอดคล้องกับผลการสำรวจความเชื่อถือและไว้วางใจของผู้ชมที่ได้ผ่านประสบการณ์การเปิดรับข้อมูลข่าวสารในช่วงเหตุการณ์น้ำท่วม พ.ศ. 2554 ต่อไทยพีบีเอส พบว่า เมื่อพิจารณาถึงคุณลักษณะสื่อสาธารณะของไทยพีบีเอส ผู้ชมมีความเชื่อถือและไว้วางใจอย่างชัดเจนมากในสองด้าน คือ 1) การสร้างสังคมประชาธิปไตยจากการรายงานข่าวและเสนอประเด็นโต้เถียงอย่างกล้าหาญ และ 2) การสะท้อนความหลากหลายในสังคมด้วยการเปิดพื้นที่ให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเฉพาะต่างๆในสังคม แต่เป็นที่น่าสนใจว่าระดับความเชื่อถือ ไว้วางใจ และจำนวนผู้ชมไทยพีบีเอสยังคงน้อยกว่าสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ [10] โดยเฉพาะช่อง 3 (กรุงเทพโพลล์)

ในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหมด โทรทัศน์เป็นสื่อที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นแหล่งข่าวที่มีความน่าเชื่อถือที่สุด การดูข่าวโทรทัศน์จึงเป็นแรงจูงใจพื้นฐานที่ทำให้คนเปิดโทรทัศน์ [10] สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับผลของการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ของทฤษฎีการอบรมบ่มเพาะจากสื่อมวลชน (Cultivation theory) ที่อธิบายว่า ผู้ที่เปิดรับสื่อโทรทัศน์ในปริมาณมาก (heavy viewers) จะซึมซับและได้รับผลกระทบมากกว่าผู้ที่เปิดรับน้อย (light viewers) (Baran and Davis, 2009: 327 – 330 อ้างอิงใน [10]) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ระดับความเชื่อถือที่ประชาชนมีต่อการรายงานข่าว มีอิทธิพลอย่างมากต่อความรู้สึกไว้วางใจต่อสถานีโทรทัศน์หรือองค์กรสื่อโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจความเชื่อถือและไว้วางใจในเนื้อหาประเภทรายการข่าว ที่พบว่า ผู้ชมให้ความเชื่อถือและไว้วางใจข่าวของไทยพีบีเอสเป็นอันดับ 2 (ค่าเฉลี่ย 3.92) ในขณะที่ช่อง 3 เป็นอันดับ 1 (ค่าเฉลี่ย 4.00) [10]

ทั้งนี้ การที่แต่ละสถานีได้รับความนิยมที่แตกต่างกัน อาจเป็นผลมาจากปัจจัยด้านนโยบายของสถานี ดังที่ หทัยชนก ต๊ะปิ่นตา [13] พบว่า สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์เอกชนมีการนำเสนอข่าวที่หลากหลายได้ ไม่นั่นฝ่ายใดเป็นพิเศษ เนื่องจากต้องรักษาภาพลักษณ์ขององค์กรมากกว่าการเอื้อประโยชน์ให้ฝ่ายอื่น ในขณะที่ไทยพีบีเอสเป็นสถานีสาธารณะต้องคำนึงถึงกรอบและแนวทางในการดำเนินงานของสื่อสาธารณะ รวมทั้งบริบทและเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมด้วย เพราะในโลกแห่งความเป็นจริง ทุกนาที ทุกชั่วโมงมีเหตุการณ์ต่างๆเกิดขึ้นมากมายแต่ทว่าจะมีบางเหตุการณ์เท่านั้นที่ถูกเลือกนำมารายงานเป็นข่าว [14] ซึ่งเกณฑ์การคัดเลือกข่าวของแต่ละสถานีมีความแตกต่างกันภายใต้โครงสร้างองค์กร (ปัจจัยภายใน) และปัจจัยแวดล้อม (ปัจจัยภายนอก)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทหน้าที่และการรายงานข่าว รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ภายใต้วิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ทำให้บทบาทของไทยพีบีเอสในฐานะที่เป็นสื่อสาธารณะ และการพิสูจน์ถึงสโลแกนสำคัญของสถานีที่ว่า “ไทยพีบีเอส ทีวี...ที่คุณวางใจ”

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะและวิธีการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 เป็นอย่างไร
- 2) บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 เป็นอย่างไร
- 3) ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการนำเสนอข่าวและบทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

1.3 นิยามศัพท์

ช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 :	เหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยช่วงเดือน ตุลาคม ถึง ธันวาคม พุทธศักราช 2554
การรายงานข่าว :	การนำเสนอข่าวผ่านผู้สื่อข่าวไปยังผู้ชม โดยอาศัยเทคนิค และวิธีการรวบรวมข้อเท็จจริงที่เป็นข่าวเพื่อรายงานให้ ผู้ชมทราบ
รูปแบบ:	ลักษณะการนำเสนอข่าวข้อมูลข่าวสารที่สถานีโทรทัศน์ ไทยพีบีเอสได้ใช้ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554
เนื้อหา:	ประเด็นข่าวที่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้นำเสนอในช่วง วิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554
บทบาทหน้าที่ :	การทำหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ภายใต้ความเป็น พลวัตของช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554
ปัจจัย:	- ปัจจัยภายใน (นโยบายสถานีของการเป็นองค์กรสื่อสารสาธารณะ / บรรณาธิการข่าวสำหรับข่าวในท้องถิ่น / ผู้สื่อข่าวสำหรับข่าวภาคสนาม / สถานการณ์การตกเป็น ผู้ประสพภัยของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส) - ปัจจัยภายนอก (สถานการณ์น้ำและความเดือดร้อน ของประชาชน)

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบลักษณะและวิธีการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 เพื่อเป็นแนวทางในการทำหน้าที่ในภาวะวิกฤต

2. การศึกษาและวิเคราะห์ รูปภาพ เนื้อหาที่นำเสนอผ่านการรายงานข่าว ในช่วงวิกฤตที่ผ่าน มาถือเป็นการถอดบทเรียน เพื่อเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ในภาวะ วิกฤตที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

3. การศึกษาและวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์ในช่วงวิกฤต ทำให้ทราบว่านอกจาก การคำนึงถึงการทำตามบทบาทหน้าที่ของสื่อสารมวลชนแล้ว สิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงควบคู่กัน คือ การทำ บทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมกับช่วงเวลาการเกิดวิกฤต (ก่อน ระหว่าง และหลังภาวะวิกฤต)

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง บทบาทหน้าที่และการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในช่วงวิกฤต น้ำท่วม พุทธศักราช 2554 ผู้วิจัยใช้แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการศึกษา เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และอภิปรายผล ดังนี้

2.1 แนวคิดเรื่องสื่อสาธารณะ

- ความหมายและลักษณะของสื่อสาธารณะ
- สื่อสาธารณะในประเทศไทย

2.2 แนวคิดเรื่องการสื่อสารในภาวะวิกฤต (Crisis Communication)

- ความหมายของภาวะวิกฤต
- องค์ประกอบของภาวะวิกฤต
- ความต้องการข้อมูลข่าวสารในภาวะวิกฤต
- ลักษณะข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในภาวะวิกฤต

2.3 แนวคิดเรื่องการรายงานข่าวในภาวะวิกฤต

- ความหมาย “ข่าว” “รายการข่าว” “ประเด็นข่าว”
- คุณลักษณะของรายการข่าว มหาวิทยาลัย
- แนวคิดเรื่องการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting)
- แนวคิดเรื่องการนำเสนอข่าวในภาวะวิกฤต
 - คุณค่าข่าว (News Values)
 - คุณภาพข่าว
 - ความเป็นกลางในการรายงานข่าว

2.4 แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในภาวะวิกฤต

2.5 กรอบการวิจัย (Conceptual Framework)

2.1 แนวคิดเรื่องสื่อสาธารณะ

ความหมายและลักษณะของสื่อสาธารณะ

Cave and Brown (1990 อ้างถึงใน [15]) เสนอว่า หลักพื้นฐานของสื่อกระจายเสียงเพื่อสาธารณะ คือ การกระจายเสียงควรจะมีวัตถุประสงค์มากกว่าการให้ความบันเทิงแก่ผู้ชมและผู้ฟัง และมีได้แสวงหากำไรสูงสุดให้แก่ผู้ผลิต เช่นเดียวกับสื่อเชิงพาณิชย์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ British Peacock Report (United Kingdom Home Office, 1986 อ้างถึงใน [15]) ที่ว่าสื่อกระจายเสียงเพื่อสาธารณะ คือ ความพยายามเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ทางการค้าที่มากำหนดรูปแบบรายการ ให้มาจากนโยบายสาธารณะแทน

สื่อสาธารณะมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าถึงประชากรของประเทศ โดยมุ่งเน้นการสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมด้านต่างๆ โดยเป็นเสมือนพื้นที่สาธารณะ (Public Space) ของประชาชนทุกคนในประเทศ ในขณะที่สื่อเชิงพาณิชย์มีเป้าหมายทางการค้าและมีรายได้หลักมาจากค่าโฆษณา ผู้ชมรายการจึงเปรียบเสมือนเป็นผู้บริโภคที่กลุ่มเป้าหมายของสินค้าต่างๆ สื่อเชิงพาณิชย์จึงเป็นเสมือนพื้นที่ที่ให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาพบกัน ดังนั้น ความแตกต่างที่ชัดเจนของสื่อสาธารณะและสื่อเชิงพาณิชย์ อยู่ที่จุดมุ่งหมายการดำเนินงานว่าจะมุ่งเพื่อการค้าหรือเพื่อสร้างคุณภาพให้กับสังคม ซึ่งเป้าหมายดังกล่าวก็จะส่งผลต่อนโยบายและแนวทางต่างๆของสื่อตามมา [15]

ในปี ค.ศ. 2000 World Radio and Television Council ซึ่งเป็นองค์กรของเอกชนอิสระ (Nongovernmental Organization) ได้กำหนดนิยามและหลักการของ สื่อสาธารณะ ไว้ในแง่ของหลักการและเนื้อหารายการ ดังต่อไปนี้ (2001 อ้างถึงใน [15])

- หลักการ (Principle)

1. เข้าถึงประชาชนทุกคน (Universality) ประชาชนทุกคนในประเทศสามารถที่จะเข้าถึงได้ เช่นเดียวกับประชาธิปไตยที่จะต้องเป็นของทุกคน โดยไม่ละเลยชนกลุ่มน้อยในสังคม
2. มีความหลากหลาย (Diversity) สื่อสาธารณะจะต้องมีความหลากหลายอย่างน้อยที่สุดใน 3 ทาง ได้แก่ ด้านเนื้อหารายการที่นำเสนอ กลุ่มผู้ชมที่เป็นเป้าหมาย และหัวข้อที่นำมาวิพากษ์วิจารณ์
3. มีความเป็นอิสระ (Independence) สื่อสาธารณะสามารถนำเสนอความคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยปราศจากอิทธิพลจากการเมืองและการพาณิชย์ ซึ่งจะทำให้สื่อสาธารณะได้รับความเชื่อถือจากประชาชน
4. มีความแตกต่าง (Distinctiveness) ทั้งในแง่ของภาพและลักษณะของรายการ โดยผู้ผลิตของสื่อสาธารณะจะต้องนำเสนอสิ่งใหม่ๆให้กับประชาชนอยู่เสมอ

- เนื้อหารายการ (Program Content)

1. เป็นกลางและให้สิ่งที่เป็นประโยชน์ (Unbiased, Enlightening Information) ถ้าไม่สามารถนำเสนอสิ่งที่เป็นภววิสัย (Objective) ได้ อย่างน้อยที่สุดสื่อสาธารณะก็ต้องนำเสนอในสิ่งที่เป็นกลาง ไม่เอนเอียงเข้าหาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สิ่งที่มีสื่อสาธารณะนำเสนอสู่สังคม จะต้องให้ความสำคัญในการอธิบายเชิงลึกและสร้างปัญญาแก่ประชาชนในด้านต่างๆ เพื่อยกระดับและเพิ่มคุณค่าให้กับชีวิตในระบอบประชาธิปไตย

2. รายการเพื่อการบริการและผลประโยชน์ของสาธารณะ (General Interest and Service Programming) รายการของสื่อสาธารณะจะต้องเป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติแก่ประชาชน เช่น การนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้บริโภค คำแนะนำที่นำไปปฏิบัติได้จริง เป็นต้น เพื่อให้สื่อได้ใกล้ชิดกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

3. รายการที่มีจุดเด่น (Program That Leave Their Mark) สื่อสาธารณะจำเป็นต้องนำเสนอรายการด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น คอนเสิร์ต ดนตรี หรือรายการปกิณกะบันเทิงต่างๆ เช่นเดียวกับสื่อเชิงพาณิชย์ แต่จะต้องมีความแตกต่างและโดดเด่นกว่า เช่น เกมโชว์ที่สามารถให้ความบันเทิงควบคู่ไปกับการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ละครประวัติศาสตร์ที่สอนเรื่องราวในอดีตและเกิดประโยชน์ต่อปัจจุบัน เป็นต้น

4. การผลิตด้วยตัวเอง (In-House Production) แม้ว่าสื่อสาธารณะจะซื้อบางรายการเพื่อนำมาออกอากาศ แต่ก็ควรมีระบบการผลิตรายการที่เป็นของตัวเองด้วย ไม่เพียงแต่เป็นการการันตีว่ารายการที่ผลิตจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสื่อสาธารณะเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างวัฒนธรรมของความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดแก่ผู้ผลิตรายการด้วย

5. นำเสนอเนื้อหาเพื่อส่วนรวม (National Content) ด้วยบทบาทของสื่อสาธารณะ ในฐานะสื่อกลางของประเทศ ควรให้ความสำคัญต่อความเป็นชาติในด้านต่างๆ ด้วย เช่น วัฒนธรรม คุณค่าประเพณีของสังคม เป็นต้น

สื่อสาธารณะที่ดีจะต้องมุ่งรับใช้ผู้ชมผู้ฟังโดยไม่มองพวกเขาว่าเป็นลูกค้าหรือผู้บริโภค แต่มองว่าเป็นสมาชิกของสังคมที่ควรได้รับบริการที่มีคุณภาพ บริการดังกล่าวมีอยู่ 3 อย่างเป็นหลักใหญ่ๆ คือ การให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแท้จริงและเป็นธรรม การให้ความรู้การศึกษา และการให้สาระบันเทิงที่มีคุณภาพและมีรสนิยม (taste and decency)

หลักการที่สื่อสาธารณะต้องถือเป็นภาระหน้าที่สร้างสรรค์เป็นค่านิยมทางบวกให้เกิดขึ้นในสังคมได้แก่ [16]

1. ค่านิยมประชาธิปไตย

สื่อสาธารณะจะต้องสนับสนุนพัฒนาสังคมให้เป็นประชาธิปไตย ให้บริการข่าวสารการบ้านการเมืองที่เที่ยงตรง กลุ่มสื่อรอบด้าน หลากหลาย สมดุล กระตุ้นให้มีการโต้เถียงอย่างมีวุฒิภาวะในหมู่กลุ่มความคิดที่แตกต่างกัน เพื่อให้ประชาชนได้ข้อมูลมากเพียงพอที่จะประเมินและสรุปตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล เพราะการตัดสินใจหรือบทสรุปของเขานั้นอาจจะมีผลกระทบต่อส่วนรวมหรือชุมชนรอบตัวด้วย

2. ค่านิยมทางวัฒนธรรมและพลังสร้างสรรค์

สื่อสาธารณะจะต้องเสริมสร้างและกระตุ้นให้ประชาชนชื่นชมรักขามรดกทางวัฒนธรรมของประเทศ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ยกย่องความรู้สึที่ดีๆ (uplifting) ให้กับผู้ชมผู้ฟัง กล้าเสี่ยงที่จะสร้างสรรค์รายการที่แหวกแนวคิดใหม่ (ground breaking) เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงศิลปินรุ่นใหม่ๆ ทดแทนรุ่นเก่าที่ถดถอยไป เก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้คนรุ่นหลังได้มีโอกาสชื่นชมและภาคภูมิใจ

3. ค่านิยมทางปัญญาและการศึกษา

สื่อสาธารณะจะต้องสนับสนุนให้บริการด้านการศึกษาทั้งในระบบ(ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการทุกระดับอายุ) และนอกระบบสำหรับผู้พ้นวัยเรียน หรือผู้ด้อยโอกาส หรือผู้พิการ สื่อสาธารณะจะต้องเสริมสร้างสังคมที่ตื่นตัวในการเรียนรู้ และเปิดโอกาสฝึกฝนให้ผู้ที่ต้องการสร้างทักษะให้แก่ตนเอง เพื่อความก้าวหน้าในชีวิตการทำงาน

4. ค่านิยมทางสังคมรอบตัวและชุมชน

สื่อสาธารณะจะต้องสร้างความเข้าใจในหมู่คนต่างๆของสังคมที่อาจจะมีทั้งจุดร่วมและความแตกต่างหลากหลาย โดยใช้พื้นฐานความเข้าใจ ความอดกลั้น ผูกโยงความคิดที่แตกต่างให้หันหน้าเข้าหากันเพื่อสร้างความกลมเกลียว สื่อสาธารณะจะต้องเสริมสร้างสปิริตชุมชนให้ตระหนักถึงภาวะแวดล้อมและภัยที่อาจจะสร้างความเสียหายต่อชุมชนรอบตัว การที่จะสร้างค่านิยมเหล่านี้ให้สำเร็จองค์กรสื่อสาธารณะที่จะก่อตั้งขึ้นจะต้องมีความเข้มแข็ง มีระบบการบริหารที่เป็นเอกภาพและเป็นอิสระปลอดจากอิทธิพลทางการเมืองและธุรกิจ มีแหล่งเงินทุนจากสาธารณะทำให้เกิดความสำนึกที่จะรักษามลประโยชน์ของสาธารณะ มีการกำหนดกรอบจรรยาบรรณของตนเอง มีทีมงานที่มีฝีมือและจินตนาการสูงและซื่อตรงต่อวิชาชีพ

การออกกฎหมายตราพระราชบัญญัติก่อตั้งแม้จะตั้งเป้าหมายไว้สูงส่งอย่างไร แต่หากว่าผู้บริหารและทีมงานไม่มีจิตวิญญาณรับใช้สาธารณะ (public service spirit) ภารกิจการสร้างสังคมคุณภาพก็จะล้มเหลว

สื่อสาธารณะในประเทศไทย

ประชาชนหลายภาคส่วนเชื่อว่าสื่อภายใต้กลไกของธุรกิจและอำนาจรัฐยังไม่เพียงพอ ในการที่จะสร้างสรรค์สังคมไทยให้มีคุณภาพ และมีคุณธรรมได้ การมีสื่อสาธารณะจะสามารถสร้างประโยชน์ให้กับสังคมและปิดช่องว่างดังกล่าวได้ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai Public Broadcasting Service) หรือ ส.ส.ท. ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2551 โดย พ.ร.บ. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 ในฐานะองค์การสื่อสาธารณะที่ไม่แสวงผลกำไรแห่งแรกของประเทศไทย เพื่อดำเนินการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ที่สนับสนุนการพัฒนาสังคม ที่มีคุณภาพและคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทย โดยผ่านทางบริการข่าวสารที่เที่ยงตรง รอบด้าน สมดุล และเชื่อถือต่อจรรยาบรรณ [12]

ความเป็นอิสระและความเป็นสาธารณะของไทยพีบีเอสได้รับการรองรับภายใต้ พ.ร.บ. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย โดยมีคณะกรรมการนโยบายที่ผ่านการสรรหาโดยกระบวนการที่เป็นอิสระและโปร่งใส เป็นผู้กำหนดนโยบาย และควบคุมการดำเนินงานของผู้อำนวยการและคณะกรรมการบริหารองค์การฯ ส.ส.ท. มีรายได้จากภาษีสรรพสามิตที่เก็บจากสุราและยาสูบ โดยมีรายได้สูงสุดปีงบประมาณละไม่เกิน 2,000 ล้านบาท

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีวิสัยทัศน์ คือ มุ่งมั่นเป็นสถาบันสื่อสาธารณะ ที่สร้างสรรค์สังคมคุณภาพและคุณธรรม

ภารกิจ คือ ดำเนินการผลิตรายการ ให้บริการข่าวสาร ความรู้ สารบันเทิง ที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามข้อบังคับด้านจริยธรรมขององค์กร เพื่อเผยแพร่ผ่านสื่อทุกแขนง โดยยึดถือผลประโยชน์สาธารณะและความคุ้มค่าเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ คือ

1. ส่งเสริมการรับรู้และการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมของประชาชน ในการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยที่เป็นธรรม มีความกล้าหาญในการรายงานข่าวสารและเสนอประเด็นโต้เถียง โดยยึดถือประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ
2. เป็นเครื่องมือแห่งการเรียนรู้ เสริมสร้างสติปัญญาและสุขภาวะ แก่ประชาชนทุกหมู่เหล่าทุกระดับอายุ ให้เป็นพลเมืองคุณภาพ

3. สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้เกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อยกระดับสุนทรียภาพให้กับสังคม
4. ส่งเสริมเอกลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม เสริมสร้างความสามัคคีในสังคม
5. สะท้อนความหลากหลายของสังคม เป็นพื้นที่ให้แก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเฉพาะต่างๆ อย่างเหมาะสม ทั้งในระดับชุมชนและระดับชาติ
6. เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่าง ชุมชน ประชาชน และประชาคมโลก

ภายในพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 ได้ระบุข้อบังคับด้านจริยธรรมของวิชาชีพ ไว้ว่าอย่างน้อยต้องครอบคลุมเนื้อหาสาระในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ความเที่ยงตรง ความเป็นกลาง และความเป็นธรรม
2. ความเป็นอิสระของวิชาชีพ และความรับผิดชอบต่อสาธารณชน
3. การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล
4. การคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากรายการที่แสดงออกถึงความรุนแรง การกระทำอันผิดกฎหมายหรือศีลธรรม อบายมุข และภาษาอันหยาบคาย
5. การปฏิบัติต่อเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายและผู้ที่อยู่ในภาวะเศร้าโศก
6. การจ่ายเงินแก่แหล่งข่าว การรับรางวัลหรือผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อให้เสนอข่าว หรือมีส่วนร่วมในการกระทำใดอันกระทำให้ขาดความเป็นธรรมและความเป็นอิสระของวิชาชีพ
7. การปกป้องและปฏิบัติต่อแหล่งข่าวอย่างเป็นธรรม

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ได้จัดทำแนวทางปฏิบัติเพื่อจรรยาบรรณวิชาชีพ การผลิต การจัดหา และการเผยแพร่รายการ ซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 15 มกราคม 2552 เป็นต้นไป ในที่นี้ผู้วิจัยได้หยิบยกข้อบังคับที่มีความเกี่ยวข้องกับการรายงานข่าวในฐานะของสื่อสาธารณะ ดังต่อไปนี้

ข้อ 5 แนวทางปฏิบัติเพื่อความสมดุล เป็นธรรม

5.1 รายงานข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบันทั้งจากภายในและต่างประเทศทั่วโลก รวมทั้งการนำเสนอประเด็นขัดแย้งหรือประเด็นด้วยการรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง หลากหลาย สมดุล รอบด้าน ไม่เข้าข้างฝ่ายใด ให้ความยุติธรรมเสมอกัน เพื่อเกื้อหนุนการอภิปรายโต้เถียงอย่างรู้เท่าทันความจริง และอย่างยุติธรรมเสมอกัน ไม่แทรกความคิดเห็นของผู้รายงานหรือผู้

นำเสนอ และเมื่อเปิดโอกาสให้บุคคลหรือคณะบุคคลใดได้แสดงทัศนะแล้ว ต้องไม่ปิดโอกาสให้มีการชี้แจงหรือโต้ตอบจากฝ่ายที่มีทัศนะตรงกันข้าม

5.2 ต้องพยายามแสดงให้เห็นตลอดเวลาว่า การทำงานข่าวและรายการข่าวขององค์การไม่มีอคติ ไม่ลำเอียง ให้ความสมดุลเสมอกัน ในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นขัดแย้งที่อ่อนไหว ซับซ้อน หรือประเด็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการแข่งขันทางการเมือง การชิงคะแนนเสียงก่อนการเลือกตั้ง การยื่นร่างกฎหมายหรือความขัดแย้งพิพาททางแรงงาน ข้อพิพาททางการค้า เรื่องโต้เถียงในทางศีลธรรม วัฒนธรรม โดยในการรายงานหรือเสนอรายการ ต้องสร้างความไว้วางใจได้โดยรวบรวมความคิดเห็นหรือทัศนะที่สำคัญ จากทุกหมู่เหล่าอย่างกว้างขวาง หลากหลายและครอบคลุม ทั้งได้ขังน้ำหนักความเห็นและทัศนะต่างๆเหล่านั้นให้สมดุลด้วยสัดส่วนที่เหมาะสม ไม่เลือกฝ่าย ไม่เกื้อกูลต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไม่สอดแทรกความคิดเห็นของผู้รายงานหรือผู้นำเสนอ

ข้อ 9 แนวทางปฏิบัติต่อเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย และผู้ที่อยู่ในภาวะโศกเศร้า

9.1 ในภาวะทุกข์โศกจากเหตุภัยธรรมชาติ อุบัติเหตุ การสู้รบ และความหายนะต่างๆ ผู้ปฏิบัติงานด้านข่าวหรือรายการ ควรรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงอย่างครบถ้วนที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อสนองตอบต่อสิทธิการรับรู้ของมหาชน และรักษาประโยชน์ของส่วนรวม แต่ต้องตระหนักถึงมนุษยธรรม และเคารพศักดิ์ศรีของมนุษย์ผู้ที่ตกอยู่ในความทุกข์โศก โดยไม่ล่วงล้ำสิทธิส่วนบุคคล ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวัง และพิจารณาความสมเหตุสมผลในการบรรยายเหตุร้ายหรือการนำเสนอภาพบุคคลที่ตกอยู่ในภาวะทุกข์ร้อนหรือคับแค้น ที่ไม่จำเป็นต้องนำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะไม่ควรนำเสนอภาพที่สร้างความรู้สึกสยดสยอง หดหู่ เศร้าใจ หรือ โกรธแค้น

9.2 ระมัดระวังในการออกอากาศ หรือแพร่ภาพหรือคำพูดของผู้เคราะห์ร้าย หรือผู้ประสบเหตุการณ์เพียงบางคน ที่อาจสร้างข่าวสารที่เกินเลยต่อระดับของความหายนะ และความเสี่ยงที่แท้จริง ควรสร้างความสมดุลของข่าวด้วยการเสนอความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญที่มีข้อมูลด้านวิชาการมานำเสนอ

9.3 พิจารณาอย่างรอบคอบในเรื่องความรู้สึกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่ตกเป็นข่าวกับความรู้สึกของผู้ชมผู้ฟัง เพราะบางครั้งผู้ตกเป็นข่าวอาจไม่รู้สึกละเมียดลเมียดส่วนบุคคล แต่ผู้ชมผู้ฟังอาจรู้สึกไม่สบายใจที่เห็นภาพหรือได้ยินเหตุการณ์ร้ายๆดังกล่าว ในการเผยแพร่ออกอากาศจึงควรมีคำเตือนผู้ชมผู้ฟังว่าภาพที่กำลังจะนำเสนอ อาจกระทบกระเทือนความรู้สึก

เอกลักษณ์ประการหนึ่งของสื่อโทรทัศน์ในฐานะเป็นช่องทางการสื่อสารมวลชน คือ การทำงานของสื่อโทรทัศน์จะเกิดขึ้นในลักษณะขององค์กรที่เป็นทางการ (Formal Organization)

เนื่องจากเป็นสื่อที่ไม่สามารถดำเนินไปได้ด้วยบุคลากรเพียงคนเดียว [17] กระบวนการทำงานของสื่อสารมวลชนผ่านช่องทางโทรทัศน์มีความสลับซับซ้อนผ่านบุคลากรหลายระดับ ผ่านกลไกการผลิตหลายชนิด ทั้งนี้ การที่แต่ละสถานีมีการนำเสนอข่าวที่แตกต่างกัน อาจจะมีปัจจัยเบื้องต้นมาจาก “องค์กรสื่อ” ดังที่ ททัชชนก ต๊ะปิ่นตา [13] พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคัดเลือกประเด็นข่าวและการนำเสนอข่าวของฟรีทีวี เกิดจากปัจจัยด้านการเป็นเจ้าของสื่อเป็นหลัก โดยเจ้าของสื่อเป็นผู้กำหนดนโยบายและวางรูปแบบการนำเสนอ

2.2 แนวคิดเรื่องการสื่อสารในภาวะวิกฤต (Crisis Communication)

ความหมายของภาวะวิกฤต

ความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 คำว่า “ภาวะ” หมายถึง ความมี, ความเป็น, ความปรากฏ ส่วนคำว่า “วิกฤต” หมายถึง อยู่ในขั้นล่อแหลมต่ออันตราย มักใช้แก่เวลาหรือเหตุการณ์ อยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ

ดังนั้น คำว่า “ภาวะวิกฤต” จึงหมายถึง เป็นช่วงเวลาหรือเหตุการณ์ที่อยู่ในขั้นอันตราย

ภาวะวิกฤต จึงเป็นคำที่ใช้เรียก เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่รุนแรง เกิดขึ้นโดยที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน และที่สำคัญคือ ส่งผลกระทบต่อผู้คนจำนวนมากในสังคม โดยภาวะวิกฤตสามารถที่จะใช้อธิบายเหตุการณ์ที่รุนแรงได้หลายรูปแบบ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และรวมทั้งการอธิบายในด้านของภัยจากธรรมชาติ อย่างที่มีการเรียกเหตุการณ์น้ำท่วม พุทธศักราช 2554 ว่า “ภาวะวิกฤตน้ำท่วม”

James A. Robinson (1968 อ้างถึงใน [18]) ได้อธิบายความหมายของภาวะวิกฤตว่า ภาวะวิกฤต เป็นคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกับคำว่า ความตึงเครียด (Stress) ความอลหม่าน (Panic) ความหายนะ (Disaster) ความรุนแรง (Violence) กล่าวคือ ภาวะวิกฤต หมายถึง สถานการณ์หรือเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นแล้วจะต้องเกิดกระบวนการตัดสินใจ หรือมีการตกลงใจต่อเหตุการณ์สถานการณ์นั้นๆ

องค์ประกอบของภาวะวิกฤต

Wiener and Kahn (1968: 510-511 อ้างถึงใน [18]) ได้ทำการศึกษาและประมวลลักษณะของภาวะวิกฤตว่ามีลักษณะทั่วไป 12 มิติ ดังนี้

1. เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของเหตุการณ์ หรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. เป็นสถานการณ์ซึ่งบุคคลผู้มีส่วนร่วมมีความต้องการในระดับสูงที่จะให้เกิดการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง
3. เป็นสถานการณ์ที่จะคุกคามต่อเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยก่อให้เกิดผลบางอย่างที่จะกำหนดอนาคตของผู้ที่เกี่ยวข้อง
5. เป็นศูนย์กลางของเหตุการณ์ ซึ่งมีผลต่อการกำหนดสถานการณ์ใหม่
6. ภาวะวิกฤตนำไปสู่ความไม่แน่นอนใจในการควบคุมสถานการณ์ และในการสร้างทางเลือกต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
7. เป็นสถานการณ์ที่จะลดความสามารถขององค์กรในการควบคุมเหตุการณ์และผลที่จะเกิดขึ้นตามมา
8. ภาวะวิกฤตทำให้เกิดสภาวะฉุกเฉิน ซึ่งมักจะสร้างความฉุกฉุนและความวิตกกังวลให้กับผู้มีส่วนร่วม
9. เป็นสถานการณ์ที่ผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์รู้สึกขาดสารสนเทศ (Information) อย่างผิดปกติ
10. เป็นเหตุการณ์ที่เพิ่มความกดดันทางด้านเวลาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง
11. ภาวะวิกฤตถูกกำหนดโดยความเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนร่วม
12. เป็นเหตุการณ์ที่สร้างความตึงเครียดระหว่างผู้มีส่วนร่วมโดยเฉพาะในด้านวิกฤตการณ์ทางการเมือง ซึ่งเป็นวิกฤตการณ์ระหว่างชนชาติ

นอกจากนี้ Karl A. Slaikue (1984 อ้างถึงใน [18]) ได้อธิบายถึงสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่กำลังอยู่ในภาวะวิกฤต ว่ามักจะมีองค์ประกอบ คือ

1. เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน กล่าวคือ ในขณะที่เหตุการณ์ต่างๆ ได้ดำเนินไปเรื่อยๆ แต่ภาวะวิกฤตจะเกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด
2. เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดคิดมาก่อน แม้ว่าจะมีบางคนที่มีการเตรียมการสำหรับเหตุการณ์ในภาวะวิกฤตน้ำท่วม แต่คนส่วนใหญ่มักคิดเข้าข้างตนเองว่าน่าจะไม่เกิดกับคนอื่นมากกว่าที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง จึงไม่ได้มีการเตรียมรับมือกับภาวะวิกฤตต่างๆ
3. เป็นสถานการณ์ที่มีคุณลักษณะของความฉุกฉุน มีผลกระทบกระเทือนทั้งร่างกายและจิตใจ จำเป็นต้องมีการปฏิบัติการอย่างเฉียบพลันทันที โดยต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่เหมาะสมด้วยเช่นกัน เพื่อให้เกิดผลในทางที่ดีมากที่สุด
4. เป็นสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อสาธารณชน เนื่องจากเหตุการณ์ต้องเกี่ยวข้องกับคนหมู่มาก จำเป็นต้องแก้ไขหรือดำเนินการต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างทันทั่วถึง เพื่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินในจำนวนที่น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

5. เป็นสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดอันตรายและกระทบต่อสถานภาพ เมื่อเหตุการณ์ของภาวะวิกฤตเกิดขึ้น จะส่งผลโดยตรงต่อครอบครัวของผู้เสียหาย

ความต้องการข้อมูลข่าวสารในภาวะวิกฤต

จากลักษณะและองค์ประกอบที่ได้กล่าวมาในข้างต้นจะพบว่า ภาวะวิกฤต นอกจากความสับสนวุ่นวายที่เกิดจากสถานการณ์ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อนแล้ว สิ่งหนึ่งที่คุณต้องการในภาวะวิกฤตก็คือ สารสนเทศ (Information) ที่จะช่วยให้ผู้อยู่ในภาวะวิกฤตสามารถใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆได้ เพราะภาวะวิกฤตมีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ เช่น ปัจจัยทางด้านเวลา ปัจจัยแวดล้อม ผู้คน เป็นต้น ดังนั้น ข้อมูลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในภาวะวิกฤต แต่ข้อมูลที่หลังไหลมาจากทุกทิศทางย่อมส่งผลให้เกิดภาวะข้อมูลล้น ดังนั้น เราจึงควรมีผู้รับหน้าที่ในการจัดการข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่มีจำนวนในภาวะวิกฤต

ในช่วงภาวะวิกฤตไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม การจัดการทางด้านข้อมูลข่าวสารถือว่ามี ความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากภาวะวิกฤตเป็นสถานการณ์ที่คุณมีโอกาสตระหนักกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น ผู้คนที่อยู่ในภาวะวิกฤตจึงต้องการข้อมูลข่าวสารที่จะบอกว่าควรทำอย่างไรต่อไป เพื่อประกอบการตัดสินใจต่างๆ

Zhang D และคณะ (2002, อ้างถึงใน [5]) กล่าวว่า การรับมือในภาวะวิกฤต องค์กรที่จะช่วยเหลือจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสามารถถ่ายทอดความจริงออกมาได้ เพื่อที่จะได้นำมาประกอบการตัดสินใจได้ เช่นเดียวกันกับ สุภาพร โพธิ์แก้ว [11] ให้สัมภาษณ์กับสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสว่า ในภาวะวิกฤตมี 3 องค์ประกอบ คือ

- (1) ผู้ที่ได้รับผลกระทบและผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก
- (2) สถานการณ์ต้องการการตัดสินใจที่รวดเร็ว ทันการณ์
- (3) ต้องการภูมิปัญญาในการหาทางออกที่มั่นใจว่าจะสามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้นได้

ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบนี้จะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดีก็ต้องอาศัย การสื่อสารข้อมูลข่าวสาร โดยข้อมูลที่ได้มาต้องถูกต้อง ชัดเจนและทันเวลา เพราะข้อมูลที่ผิดพลาดเมื่อสื่อสารออกไปแล้วก็ทำให้การตัดสินใจผิดพลาดได้ ซึ่งก็จะนำมาสู่สถานการณ์ที่เลวร้ายยิ่งกว่าเดิม

นอกจากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ยังมีเหตุการณ์สำคัญที่ถือว่าเป็นตัวอย่างในเรื่องของการสื่อสารในช่วงภาวะวิกฤต นั่นคือ การเกิดพายุเฮอริเคนแคทรินาที่เมืองนิวออร์ลีนส์ ในรัฐลุยเซียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2548 เป็นบทเรียนที่สำคัญ สำหรับประเทศต่างๆในการจัดการการ

สื่อสารข้อมูลข่าวสารในภาวะวิกฤต เทอร์รี ดับเบิลยู โคล และเคลลี แอล เฟลโลว์ส สรุบบทเรียน ความล้มเหลวของการสื่อสารความเสี่ยงในกรณีเฮอริเคนแคทรินาไว้ 4 ประการ [19] ได้แก่

- ประการแรก การสื่อสารเพื่อให้ประชาชนตระหนักหรือใส่ใจกับความเสี่ยงมีน้อยเกินไปและขาดความชัดเจน
- ประการที่สอง ขาดการเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลที่จะสื่อสาร
- ประการที่สาม ข้อมูลที่สื่อสารขาดความน่าเชื่อถือ
- ประการสุดท้าย การสื่อสารความเสี่ยงมีการเลือกปฏิบัติ

จากความล้มเหลวในการสื่อสารและการจัดการทางด้านข้อมูลที่ไม่มีการเตรียมพร้อมที่ดี ทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกาเสียหายจากการเกิดพายุครั้งนี้เป็นอย่างมาก ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วหากมีการจัดการการสื่อสารข้อมูลที่ดี ความเสียหายที่เกิดขึ้นก็จะไม่ร้ายแรงถึงเพียงนี้

ลักษณะข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในภาวะวิกฤต

ข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงของภาวะวิกฤตก็ถือว่ามีความสำคัญเช่นกัน เพราะภาวะวิกฤตเป็นสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ข้อมูลมีความเป็นพลวัตสูง ภาวะวิกฤตอย่างการเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ การเกิดพายุ เป็นภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราว แต่ผลของมันมีความเสียหายเป็นอย่างมาก ต้องใช้เวลาในการฟื้นฟูและการช่วยเหลือเป็นเวลานาน ส่วนภาวะวิกฤตอีกลักษณะหนึ่ง อย่างการเกิดน้ำท่วมในกรุงเทพมหานคร เป็นภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นเป็นเวลานาน ทั้งปัญหา ความเสียหาย การสูญเสียต่างๆ เป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขและฟื้นฟูอยู่ตลอดเวลา ซึ่งลักษณะของภาวะวิกฤตที่แตกต่างกันก็ย่อมทำให้ความต้องการทางข้อมูลข่าวสารของผู้คนแตกต่างกันไปด้วยเช่นกัน

George D. Haddow, Jane A. Bullock และ Damon P. Coppola [20] กล่าวว่า กลยุทธ์ทางการสื่อสารในช่วงภาวะวิกฤตที่มีประสิทธิภาพ คือ การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสมกับเวลาทั้ง 4 ระยะของการจัดการในภาวะวิกฤต ซึ่งระยะทั้ง 4 มีดังต่อไปนี้

- (1) *ระยะการเฝ้าระวัง* หากมีการส่งเสริมให้เกิดการดำเนินการทางด้านกลยุทธ์และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเฝ้าระวังภัย ก็จะช่วยลดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินสำหรับภาวะวิกฤตที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้
- (2) *ระยะการเตรียมความพร้อม* การสื่อสารเพื่อเตรียมความพร้อมจะเป็นการกระตุ้นและให้ความรู้กับผู้คนที่เกี่ยวกับสถานการณ์ในภาวะวิกฤต

(3) *ระยะการรับมือ* ในระยะนี้จะต้องมีการแจ้งเตือน การรายงานสถานการณ์ในช่วงภาวะวิกฤตอย่างต่อเนื่องให้กับผู้คนที่ประสบภัยทราบว่าต้องมีการอพยพ หรือต้องปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง

(4) *ระยะการฟื้นฟู* ให้ข้อมูลกับบุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤต ว่าจะมีแนวทางในการช่วยเหลืออย่างไรหลังจากการเกิดเหตุการณ์วิกฤต

สุริชัย หวันแก้ว และคณะ [21] ได้กล่าวสรุปการถอดประสบการณ์เชิงระบบ จากสถานการณ์สึนามิที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และได้แบ่งวงจรการรับมือภัยพิบัติ ประกอบด้วย 3 ช่วงเวลา ดังนี้

(1) *ช่วงก่อนภาวะฉุกเฉิน* ซึ่งจะประกอบด้วยระบบเฝ้าระวังภัย เป็นการวัดระดับความอันตรายของภัยพิบัติ และระบบการเตรียมความพร้อม เน้นในเรื่องของการวางแผนและซักซ้อมแผนรับมือในด้านต่างๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในภาวะฉุกเฉิน

(2) *ช่วงระหว่างภาวะฉุกเฉิน* เป็นเรื่องระบบรับมือตอบสนองในช่วงฉุกเฉิน ให้ถูกต้องและเหมาะสมตามสถานการณ์

(3) *ช่วงหลังภาวะฉุกเฉิน* เป็นช่วงของระบบการฟื้นฟู นอกจากให้สถานการณ์ต่างๆกลับมาสู่สภาวะปกติ ก็ต้องมีการพัฒนาและเตรียมความพร้อมสำหรับภัยพิบัติในครั้งต่อไป ในรูปแบบอื่นๆด้วย

ลักขณา ไทยเครือ [5] รายงานการวิจัยศึกษา “การสังเคราะห์เหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ เพื่อเตรียมรับมือในอนาคต กรณีข้อมูลข่าวสาร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์บทเรียนจากเหตุการณ์ภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิในส่วนของระบบข้อมูลข่าวสารด้านสาธารณสุข และเสนอแนะแนวคิดในการจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารด้านสาธารณสุข ในภาวะภัยพิบัติสำหรับประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่ควรดำเนินการต่อทางด้านระบบข้อมูลข่าวสาร แบ่งตามลำดับการเกิดเหตุการณ์ ดังนี้

1. ก่อนเกิดภัยพิบัติ

ควรมีการทำการตกลงเรื่องเนื้อหาถึงข้อมูลหรือองค์ความรู้ใดจำเป็นอย่างยิ่งในฐานะข้อมูลบรรเทาทุกข์ของแต่ละภัยพิบัติ ข้อมูลที่ควรรวบรวมอย่างน้อยควรมีเรื่อง การระบุภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในประเทศ องค์ความรู้และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และภูมิสารสนเทศ นอกจากนี้ ควรมีการบริหารจัดการกับข้อมูลข่าวสาร ตั้งแต่การเสาะแสวงหา กำหนดหมวดหมู่กับการเชื่อมโยง สร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการดูแลรักษาระบบ

2. ขณะเกิดภัยพิบัติ

ข้อมูลผู้ประสบภัยและประชากรที่ถูกผลกระทบ ซึ่งอย่างน้อยควรมีข้อมูลประชากรกลุ่มเสี่ยง ผู้บาดเจ็บกับผู้ป่วยด้วยโรคอันเนื่องมาจากภัยพิบัติ และผู้เสียชีวิตที่เข้าสู่สถานพยาบาล และข้อมูล

สถานการณ์ในภาพรวม ครอบคลุมเรื่องขนาดปัญหา ซึ่งมีตั้งแต่ผู้ประสบภัย พื้นที่ประสบภัย และ
 อันดับการให้ความช่วยเหลือ

3. ภายหลังเกิดภัยพิบัติ

ข้อมูลการช่วยเหลือฟื้นฟู และการศึกษาวิจัย ทั้งนี้ควรกำหนดวิธีการแจ้งข่าวแก่สาธารณชน
 อย่างเป็นทางการและเหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งรวมทั้งผู้ประกาศ เนื้อหา เวลา และตัวสื่อ

จากการแบ่งช่วงเวลาในการรับมือภัยพิบัติตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น มีความสอดคล้องกับ
 หน่วยงาน Federal Emergency Management Agency (FEMA) ที่แนะนำข้อมูลในช่วงภาวะ
 วิกฤตที่มีจำนวนมากและหลากหลายด้านนั้นว่าให้แบ่งตามระยะเวลาการเกิดเหตุ คือ สถานการณ์
 ตั้งแต่ก่อนเกิด ช่วงวิกฤต และภายหลังระยะวิกฤต [5]

ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องการสื่อสารในภาวะวิกฤต เพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งในวิเคราะห์การทำงาน
 ของสื่อข่าวโทรทัศน์ เนื่องจากภาวะวิกฤตเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกะทันหัน ดังนั้นสิ่งสำคัญ คือ สื่อข่าว
 โทรทัศน์จะต้องมีการจัดการข้อมูลที่ดี และมีการเตรียมข้อมูลข่าวสารให้เหมาะสมกับช่วงของภาวะ
 วิกฤต โดยจะต้องมีการเตรียมความพร้อมอยู่ตลอดเวลา หากสื่อข่าวโทรทัศน์ไม่มีการเตรียมข้อมูล
 หรือเตรียมแนวทางในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารไว้ก่อน อาจส่งผลให้ข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอออกมา
 ไม่ตอบสนองกับประชาชนในสังคมที่กำลังประสบกับภาวะวิกฤต

2.3 แนวคิดเรื่องการรายงานข่าวในภาวะวิกฤต

การรายงานข่าวในภาวะวิกฤต ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการรายงานข่าวที่นักวิชาการและนัก
 วิชาชีพด้านสื่อให้ความสนใจมากขึ้น เนื่องจาก ในปัจจุบันโลกเริ่มเผชิญกับภัยพิบัติหลากหลายรูปแบบ
 ไม่ว่าจะเป็นภัยที่เกิดจากธรรมชาติหรือเกิดจากมนุษย์ก็ตาม ต่างก็ส่งผลกระทบต่อให้เกิดความเสียหาย
 ทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน ด้วยสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนและส่งผลกระทบต่อผู้คนจำนวนมาก ทำ
 ให้การติดตามรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงการช่วยเหลือ การแก้ปัญหา การวางแผนป้องกัน
 อย่างต่อเนื่องจนสถานการณ์กลับเข้าสู่สภาวะปกติ เป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจอย่างยิ่งในภาวะวิกฤต

การรายงานข่าวในภาวะวิกฤตจึงเป็นความท้าทายของสื่อข่าว เพราะได้ทดสอบศักยภาพการ
 ทำงานภายใต้สถานการณ์กดดัน ความยากลำบากในการรวบรวมข้อเท็จจริงอย่างรวดเร็วและทัน
 สถานการณ์ เพื่อรายงานให้ประชาชนที่เฝ้าติดตามสถานการณ์รับรู้อย่างรอบด้านและเชื่อถือได้ [22]

แนวคิดเรื่องการรายงานข่าวในภาวะวิกฤต เป็นแนวทางในการตอบปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 ที่ว่า
 ลักษณะและวิธีการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

เป็นอย่างไร ในเบื้องต้น ผู้วิจัยได้ทบทวนในเรื่องของความหมาย และคุณลักษณะเกี่ยวกับรายการข่าว เพื่อให้เข้าใจในภาพรวมของการรายงานข่าว ดังนี้

ความหมาย “ข่าว” “รายการข่าว” “ประเด็นข่าว”

ความหมายของคำว่า “ข่าว” มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละคนจะมองแง่มุมของเหตุการณ์อย่างไร ทำให้การนิยามของคำว่า “ข่าว” เป็นไปได้อย่างกว้างขวาง [23]

ข่าว คือ เหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวที่ประชาชนสนใจใคร่รู้

ข่าว คือ เหตุการณ์หรือข่าวสารที่รายงานให้ผู้อ่านทราบ

ข่าว คือ รายงานเหตุการณ์ที่ปัจจุบัน มีความยุติธรรม ทันเหตุการณ์ ถูกต้อง กะทัดรัด และเที่ยงตรง

ข่าว คือ สิ่งที่ประชาชนสนใจ

ข่าว คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและมีความสำคัญ

สุรสิทธิ์ วิทยาธิ [24] ได้สรุปคำนิยามของคำว่า “ข่าว” ว่ามีความเกี่ยวข้องกับ 3 ปัจจัย คือ

1) ข้อเท็จจริง (fact) เหตุการณ์ (event) ความคิด (idea) ความเห็นที่เกิดขึ้น ที่ปรากฏอยู่ ที่เพิ่งได้รับการค้นพบ หรือที่มีการคาดการณ์พยากรณ์

2) มีความสำคัญ (significantly) ความน่าสนใจ (interesting) ต่อคนบางส่วนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้นๆ โดยสามารถวัดระดับความสำคัญและความน่าสนใจได้

3) ได้รับการหยิบยกขึ้นมารายงานข่าว (reporting) ผ่านสื่อมวลชน (mass media) ผ่านช่องทางที่เป็นทางการ (formal channel) หากไม่มีการรายงานหรือสื่อข่าวสิ่งนั้นก็ยังคงเป็นเพียงข้อเท็จจริง หรือหากไม่ผ่านช่องทางที่เป็นทางการก็อาจเป็นข่าวลือ (rumor)

“รายการข่าว” คือ รายการที่ผลิตขึ้นเพื่อออกอากาศผ่านสื่อโทรทัศน์ โดยผู้ผลิตมีหน้าที่รวบรวม จัดหาภาพ เสียง และข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ แล้วนำเสนอสู่ผู้ชม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งข่าวคราวความเคลื่อนไหวในสังคมในเรื่องต่างๆและให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศ [25]

เนื่องจาก การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ในส่วนของประเด็นข่าวที่นำเสนอในช่วงวิกฤตน้ำท่วมด้วย การทำความเข้าใจความหมายของคำว่า “ประเด็นข่าว” จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากประเด็นข่าวถือเป็นการแสดงทิศทางในการทำงานของผู้สื่อข่าว ทำให้การรายงานข่าวมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากว่า การกล่าวถึงประเด็นข่าวเป็นการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมจึงอธิบายได้ยาก การกล่าวถึงประเด็นจึงมักกล่าวถึงกว้างๆ ไม่มีการอธิบายความหมายของคำนี้

จริงจัง กล่าวโดยสรุปได้ว่า ข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับประเด็นข่าว คือ ประเด็นข่าวอาจมีลักษณะสำคัญๆ ดังนี้ [24]

- 1) มีมุมมองต่อเรื่องนั้นๆ ที่ชัดเจน (point of view)
 - 2) อาจเริ่มต้นจากข้อสมมติฐาน (hypothesis) หรือข้อสงสัยที่ชัดเจน ซึ่งอาจเกิดจากคำว่า “มีจมูกข่าว” (nose for news) ข้อสงสัยนี้ช่วยให้ทิศทาง (direction) ในการแสวงหาคำตอบอันเป็นข้อเท็จจริง
 - 3) ประเด็นสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอ (changed) โดยเฉพาะเมื่อพบข้อมูลที่ใหม่กว่า รวมทั้งข้อสงสัยเริ่มต้นที่ปราศจากข้อมูลก็จำเป็นต้องปรับประเด็นให้ตรงกับข้อเท็จจริงที่ได้จากการปฏิบัติการหาข่าว (news gathering)
 - 4) การคิดประเด็นข่าวสำหรับผู้สื่อข่าวใหม่ อาจจะเริ่มต้นจากการหาความสัมพันธ์ของสิ่งตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป เช่น ความสัมพันธ์ของบุคคล เหตุการณ์ องค์กร กิจกรรม ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นต้น ลักษณะของความสัมพันธ์อาจพิจารณาในด้านความเป็นเหตุเป็นผลกันอย่างไร
 - 5) สาระสำคัญของประเด็นข่าวมักจะปรากฏในตอนต้นเสมอ เพราะเป็นการสรุปใจความสำคัญของข่าว โดยที่ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการพิจารณาแล้วว่ามีความสำคัญและมีความน่าสนใจ
- ทั้งนี้ รายการข่าวช่วงวิกฤตน้ำท่วม ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ประเด็นข่าวมักจะมีการขึ้นในช่วงต้นก่อนเริ่มรายการในแง่ของ “ข่าวเด่น” เป็นการบอกทิศทางของข่าวในวันนี้ให้ผู้ชมได้ทราบคร่าวๆก่อนจะเข้ารายการข่าว

คุณลักษณะของรายการข่าว

รายการข่าวสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นที่การรายการข่าวโทรทัศน์ ซึ่งมีคุณลักษณะสำคัญ ดังนี้ [17]

- 1) รายการข่าวโทรทัศน์สามารถทำให้ผู้ชมได้รับทราบข่าวสาร และข้อมูลของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที เพียงแค่ผู้รับสารชมโทรทัศน์อยู่ในที่ที่สัญญาณส่งไปถึง
- 2) รายการข่าวโทรทัศน์มีการนำเสนอด้วยความกระชับ ได้ใจความ เนื้อหาสาระที่น่าเสนอมีลักษณะเป็นการสรุปใจความ และประเด็นสำคัญมากกว่าการเจาะลึก
- 3) รายการข่าวโทรทัศน์ไม่จำกัดผู้ชมด้วยความสามารถ หรือการศึกษา ผู้ชมไม่จำเป็นต้องอ่านออกเขียนได้ ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใจเนื้อหาของข่าวด้วยการรับชมภาพเหตุการณ์

นอกจากนี้ รายการข่าวมีเอกลักษณ์ที่สำคัญ คือ [17]

- 1) เนื้อหาที่น่าเสนอต้องเป็นข้อเท็จจริง (fact) เพราะรายการข่าวเป็นรายการประเภท non-fiction ซึ่งนำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง ไม่ใช่เรื่องที่แต่งขึ้นหรือสร้างขึ้นจากจินตนาการ

2) รายการข่าวทำหน้าที่ในการให้ข้อมูล ซึ่งจะแจ้งให้ประชาชนรับทราบข่าวสาร และเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะที่อาจจะส่งผลกระทบต่อหรือมีความสำคัญต่อชีวิต เช่น เหตุการณ์ภัยพิบัติ เป็นต้น

3) รายการข่าวมักเป็นรายการสด เพื่อนำเสนอให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นไปสู่ผู้ชมได้อย่างรวดเร็ว หลังจากเกิดเหตุไม่ก่นาที นอกเหนือจากการออกอากาศสดจากห้องส่ง บางครั้งรายการข่าวจะมีการรายงานสดจากที่เกิดเหตุโดยผู้สื่อข่าวด้วย อย่างไรก็ตาม อาจมีรายการข่าวบางรายการที่ไม่เป็นรายการสด เช่น รายการวิเคราะห์ข่าว ฯลฯ แม้รายการข่าวเหล่านี้จะใช้การบันทึกเทปรายการและนำมาออกอากาศในภายหลัง แต่จะออกอากาศในวันเดียวกัน หรือวันรุ่งขึ้นทันที เพื่อให้เรื่องที่รายงานยังคงมีความสดใหม่และทันเหตุการณ์

คุณลักษณะของรายการข่าว ส่วนหนึ่งมาจากคุณลักษณะของตัวสื่อโทรทัศน์ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ โทรทัศน์เป็นสื่อที่วัดดูติบอายุสั้น หรือดำรงอยู่เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งๆแล้วก็หมดคุณค่าลง ดังนั้น รายการข่าว จึงต้องเน้นความสดใหม่และทันเวลาเพื่อไม่ให้เกิดการตกข่าว นอกจากนี้ โทรทัศน์มีลักษณะการทำงานที่ต่อเนื่อง ไม่สิ้นสุด จึงส่งผลให้รายการข่าวมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ตลอดทั้งวัน คือ ข่าวประจำวัน ที่มีตั้งแต่ข่าวเช้า ข่าวเที่ยง ข่าวค่ำ คุณลักษณะต่างๆของรายการข่าวทำให้ข่าวเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในภาวะวิกฤต

แนวคิดเรื่องการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda setting)

ในสังคมเราทุกวันมีเรื่องราวมากมาย ดังนั้น การทำงานของสื่อมวลชนจึงต้องมีการเลือกเรื่องหรือประเด็นในการเสนอข่าว ทำให้สื่อมีบทบาทในการเป็นผู้กำหนดกรอบของเรื่องราวที่นำเสนอ และประเด็นในการโต้แย้งแสดงเหตุผลของสังคม สื่อมวลชนจึงถูกมองว่าเป็นผู้ทำหน้าที่กำหนดประเด็นให้แก่สังคม (Agenda setting) เรื่องใดที่สื่อนำมาเผยแพร่มาก ก็จะมีน้ำหนักมากและกลายเป็นประเด็นใหญ่ของสังคม McCombs and Shaw (1972 อ้างถึงใน [26]) ได้ชี้ให้เห็นว่า การทำงานของสื่อมวลชนในลักษณะของการกำหนดวาระนั้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อวิถีคิดและวิธีการมองโลกของเราทุกคน พลังที่สำคัญอย่างยิ่งของสื่ออยู่ที่ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ และความเข้าใจของปัจเจกบุคคล

นอกจากนี้ การกำหนดวาระหรือประเด็นของสื่อ ยังอาจแบ่งย่อยออกเป็นการกำหนดวาระระดับจุลภาค (micro agenda setting) และการกำหนดวาระระดับมหภาค (macro agenda setting) การกำหนดวาระระดับจุลภาค หมายความว่า สื่อสามารถมีอิทธิพลต่อการรับรู้ ความเข้าใจ และวิธีการมองโลกในเรื่องใดเรื่องหนึ่งผ่านตัวเนื้อหาและด้วยวิธีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารนั้นๆ อย่างเฉพาะเจาะจง ส่วนการกำหนดวาระระดับมหภาคนั้น สื่อโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุและโทรทัศน์มี

ศักยภาพในการเป็นผู้สร้างภาพ ทักษะคิด และอคติต่อเรื่องต่างๆอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ขององค์กรหรือสถาบันสื่อสารมวลชนเอง [26]

การกำหนดวาระ คือ กระบวนการสร้างสิ่งที่ทำให้มีความน่าสนใจเป็นพิเศษ สิ่งนั้นถูกจัดให้มีความสำคัญมากกว่าประเด็นอื่นๆ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่คนสนใจ ทำให้เราได้ว่าโลกรับอย่างไร การกำหนดวาระเป็นส่วนหนึ่งของอุดมการณ์ในสมองของพวกเรา ตัวอย่างประเด็นข่าวนำมักเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ ข่าวจึงยิ่งช่วยเสริมพลังอำนาจให้กลุ่มคนเหล่านี้มากขึ้น (Burton, 2002 อ้างถึงใน [27])

สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อมวลชน สามารถสร้างความสนใจของสาธารณะให้มีต่อประเด็นบางประเด็นได้ ทำให้คนคิดถึงเรื่องที่ย่อยกมาพูดถึง สร้างลักษณะของความเป็นสาธารณะได้ อีกทั้งยังมีอิทธิพลในการเสนอแนะทั้ง ประเด็น และตัวบุคคล ให้คนสนใจได้โดยที่สาธารณชนสามารถเข้าใจได้ว่า ถ้าสื่อมวลชนเสนอเรื่องใดมาก ผู้รับสารก็ควรจะให้ความสนใจต่อเรื่องนั้น ควรมีความรู้สึกและอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งต่อเรื่องนั้น และควรจะไปเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นด้วย

เนื้อหาข่าวที่สื่อมวลชนเลือกมานำเสนอนั้น ส่วนใหญ่มีลักษณะคงที่ ข่าวโดยทั่วไปมีรูปแบบเป็นไปตามธรรมชาติ คือ การตอบสนองต่อเหตุการณ์สำคัญๆ และถูกกำหนดเอาไว้แล้วจากปัจจัยต่างๆ โดย Galtung and Ruge (อ้างถึงใน [28]) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญสำหรับการเลือกข่าวนั้นมีอยู่ 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านองค์กร ปัจจัยที่เกี่ยวกับประเภทข่าว และปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยที่ปัจจัยด้านองค์กร เป็นปัจจัยที่พบมากที่สุด หลีกเลียงได้ยากที่สุด และมักจะพบปัญหาในเรื่องของอุดมการณ์ติดตามมาด้วย โดยส่วนใหญ่แล้วสื่อมวลชนมักจะเสนอเหตุการณ์ใหญ่ๆ ครอบคลุมขอบเขตกว้างขวาง เป็นเหตุการณ์ที่ชัดเจน ไม่คลุมเครือ ไม่ยากแก่การเข้าใจ เหตุการณ์ส่วนใหญ่ที่นำมาเป็นข่าว ถ้าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่เข้ากับการตารางเวลาปกติของการผลิตข่าว เหตุการณ์ที่ง่ายต่อการติดตามเอามารายงาน และง่ายต่อการรับรู้ เข้าใจ และยอมรับได้

การกำหนดวาระข่าวสารจะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่ผ่านตัวการสำคัญ อย่างผู้รักษาประตูหรือนายทวาร (Gatekeeper) ข่าวสารมักไหลผ่านช่องทางต่างๆ อันประกอบไปด้วย บริเวณประตูซึ่งมีการปล่อยหรือกักข่าวสารใดๆ ตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หรือโดยวินิจฉัยของผู้รักษาประตูข่าวสารว่าจะยอมให้ข่าวสารใดไหลผ่านไปได้บ้าง ผู้รักษาช่องทางการสื่อสารหรือนายทวาร (Gatekeeper) จึงเป็นบุคคลซึ่งมีสิทธิ์ในการคัดเลือกลั่นกรองเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมมานำเสนอต่อสาธารณะ White (1950 อ้างถึงใน [26]) ได้เสนอรูปแบบง่ายๆ ที่ชี้ให้เห็นว่าข่าวสารต่างๆจำนวนมากจะไหลผ่านองค์กร

สื่อซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้รักษาช่องทางการสื่อสาร ข่าวสารบางเรื่องจะถูกคัดออก และบางเรื่องจะถูกคัดเอาไว้เพื่อเผยแพร่ต่อผู้รับต่อไป

ในกระบวนการทำงานของกองบรรณาธิการข่าวจะประกอบด้วย ผู้รักษาช่องทางการสื่อสารจำนวนมากและมีความหลากหลายในภูมิหลัง สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และความชำนาญ ซึ่งจะทำให้มองเห็นว่าสื่อไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้รักษาช่องทางที่เป็นผู้เปิดหรือปิดให้กระแสข่าวสารมีกรไหลเข้าออกอย่างง่าย สื่อมิได้เป็นช่องทางที่มีลักษณะกลไก หากมีการคัดกรองตามค่านิยม และอุดมการณ์ของวิชาชีพ และมีทัศนคติความเชื่อตามภูมิหลังทางชนชั้นของแต่ละบุคคลและกลุ่มอยู่ด้วย

ในวงการสื่อมวลชน ผู้รักษาประตูข่าวสาร จะหมายถึงบรรณาธิการและนักข่าว ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ คัดเลือก เรียบเรียงข่าวสาร เพื่อเสนอให้กับประชาชนได้ทราบ บรรณาธิการข่าวจึงอยู่ในฐานะที่ควบคุมข่าวสารต่างๆที่จะผ่านไปยังประชาชนทั่วไป โดยอาศัยวิธีการคัดเลือก เรียบเรียงข่าว มีการตบแต่งและจัดหน้าหากเป็นในส่วนของหนังสือพิมพ์ ตลอดจนการกำหนดเวลาเสนอข่าวสาร และลำดับความสำคัญของข่าว พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมข่าวสารที่ได้อ้างมานี้ ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการกำหนดวาระข่าวสาร (agenda setting) โดยส่วนใหญ่แล้วที่เรามักจะพบในสังคมไทย ในเรื่องของการนำเสนอข่าวผู้รักษาประตูข่าวสาร มักจะเน้นที่การเลือก ตัดทอนข่าวสาร และเลือกนำเสนอข่าวสาร โดยไม่ได้คำนึงถึงประชาชนผู้รับสารมากเท่าที่ควร ข่าวสารที่ประชาชนสนใจหรือมีความต้องการจริงๆ อาจจะไม่มีโอกาสปรากฏบนหน้าของหนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ ดังนั้น ข่าว จึงเป็นสิ่งที่บรรณาธิการหรือนักข่าวสร้างขึ้น และเผยแพร่ทางสื่อมวลชน

แนวคิดเรื่องการนำเสนอข่าวในภาวะวิกฤต

การรายงานข่าว คือ การเล่าเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยที่ในโลกในแห่งความเป็นจริงทุกนาที ทุกชั่วโมง มีเหตุการณ์ต่างๆเกิดขึ้นมากมาย แต่ทว่าจะมีบางเหตุการณ์เท่านั้นที่ถูกเลือกนำมาเล่า [14] การรายงานข่าวในภาวะปกติ จึงอาจเป็นสิ่งที่กองบรรณาธิการพิจารณาแล้วว่ามีความสำคัญและน่าสนใจกับคนส่วนใหญ่ในสังคม แต่ในสภาวะที่ “ข่าวสาร” มีส่วนสำคัญต่อการรับรู้ความเป็นไปในสังคม และส่งผลต่อทิศทางการจัดการปัญหาในภาวะภัยพิบัติเป็นอย่างยิ่ง การรายงานข่าวในภาวะวิกฤต จึงหมายถึง ข้อเท็จจริงที่ทันสถานการณ์ ถูกต้อง เชื่อถือได้ และมุ่งส่งเสริมสังคมในการจัดการหรือหาหนทางรับมือกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้ดีที่สุด [4]

สำหรับแนวคิดเรื่องการนำเสนอข่าวในภาวะวิกฤตนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนการนำเสนอข่าวในช่วงวิกฤตน้ำ พุทธศักราช 2554 ทำให้ทราบว่ามีการตั้งคำถามหลายประการ รวมทั้งมีข้อคิดเห็นจาก

นักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับการรายงานข่าวที่ผ่านมา โดยหลักการพื้นฐานของการนำเสนอข่าวในภาวะวิกฤต ไม่แตกต่างจากภาวะปกติมากนัก ในเรื่องของคุณค่าข่าว และคุณภาพข่าว แต่อาจต้องมีการนิยามและให้คุณค่ากับบางแง่มุมเป็นพิเศษ โดยผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดและเน้นเฉพาะแง่มุมที่ผู้วิจัยเล็งเห็นว่ามีสำคัญอย่างยิ่งในภาวะวิกฤต

- คุณค่าข่าว (News Values)

เนื่องจากเวลาในการรายงานข่าวไม่มีมากเพียงพอสำหรับทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้น จึงต้องมีเกณฑ์ในการคัดเลือกข่าวที่จะนำมารายงานให้กับประชาชนได้รับทราบ โดยเกณฑ์ที่มักใช้ในการพิจารณาข่าว คือ “คุณค่าข่าว” กล่าวคือ ข่าวใดที่มีองค์ประกอบของคุณค่าข่าวมาก ข่าวนั้นย่อมได้รับการรายงาน

Walter Lippmann (1922 อ้างถึงใน [30]) เป็นคนแรกที่อ้างถึงคำว่า News Values ว่าเป็นคุณลักษณะ (property) ของเหตุการณ์หนึ่งๆ ที่กำหนดให้ตัวมันเองมีความน่าจะเป็นข่าวได้ และ Debatin (2002 อ้างถึงใน [30]) ให้นิยามว่า คุณค่าข่าว เป็นเกณฑ์ในการเลือกข่าว การเข้าใจถึงกฎเกณฑ์ที่ใช้ควบคุมคัดกรองประเภทของเรื่องที่มีสื่อมวลชนให้ความสนใจ

Melvin Mencher (1997 อ้างถึงใน [24]) กล่าวถึง การประเมินคุณค่าของข่าวว่า ข่าวคือข้อมูลข่าวสารที่ผู้คนต้องการเพื่อให้เป็นประโยชน์ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินชีวิต แต่ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าวจะทราบได้อย่างไรว่าเหตุการณ์ใดที่ไม่ปกติธรรมดา เหตุการณ์ใดที่ผู้คนควรทราบ สิ่งบ่งชี้ขึ้นก็คือ คุณค่าของข่าวนั้นเอง

โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาที่เรียกว่า “คุณค่าข่าว” Galtung และ Ruge (1965 อ้างถึงใน [31]) ได้กล่าวไว้ว่าโดยทั่วไปมี 10 ประการ ได้แก่

1. ปุณฺชนสนใจ (Human interest) เรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการพื้นฐาน มักจะเร้าให้ปุณฺชนทั่วไปเกิดความสนใจอย่างใหญ่หลวง จนกระทั่งเกิดอารมณ์คล้อยตามไปกับเรื่องราวที่เป็นข่าว ด้วยเหตุนี้ เรื่องราวที่ปุณฺชนสนใจส่วนใหญ่จึงมักจะผูกพันอยู่กับอารมณ์ นับตั้งแต่โศกเศร้าไปจนกระทั่งยินดีปรีดา เรื่องราวเหล่านี้มีคุณค่าทางข่าวสูง ยิ่งจุดสะเทือนใจหรืออารมณ์ขยายวงกว้างออกไปเท่าใด ย่อมก่อให้เกิดความสนใจมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

2. ความถูกและทันเหตุการณ์ (Timeliness) หัวใจสำคัญของสื่อมวลชนในการเสนอข่าวขึ้นอยู่กับ การเสนอข่าวให้เร็วที่สุด เพื่อแข่งขันกับเวลา ยิ่งรายงานเหตุการณ์ได้รวดเร็วเท่าใด “ข่าวนั้นก็ยิ่งมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การคาดเดาว่าจะเกิดเหตุการณ์บางอย่างในอนาคตอันใกล้ก็มีคุณค่าข่าวเช่นกัน เช่น การประกาศเตือนสึนามิ เป็นต้น

3. ความใกล้ชิด (Proximity) ความใกล้ชิดหมายความว่ารวมได้หมด ไม่ว่าจะเป็นความใกล้ชิดทางกายหรือภูมิศาสตร์ และความใกล้ชิดทางใจหรือความรู้สึก ประชาชนมักให้ความสนใจข่าวหรือปัญหาที่มีผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับตัวเองโดยตรง หรือกับครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนของตนเอง มากกว่าที่จะสนใจข่าวเกี่ยวกับผู้อื่นที่ไม่รู้จักคุ้นเคย หรือข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ไม่เคยรับรู้มาก่อน การรายงานข่าวที่มีองค์ประกอบความใกล้ชิดกับผู้อ่านจึงมีคุณค่าข่าวสูงกว่าข่าวที่ไม่มีความใกล้ชิดผู้อ่าน

4. ความมีชื่อเสียง ความสำคัญ หรือความเด่น (Prominence) ในวงการข่าวนั้น มีคำชี้แนะจากนักข่าวรุ่นพี่ถึงนักข่าวรุ่นน้องเสมอว่า “ชื่อดังมักเป็นข่าว” (Names always make News) ซึ่งหมายความว่าเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียง หรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้มีชื่อเสียงมักเป็นที่สนใจของชาวบ้านทั่วไป

นอกจากชื่อเสียงของบุคคลจะมีคุณค่าข่าวสูงแล้ว ความมีชื่อเสียงยังหมายถึง สถานที่ที่สำคัญต่างๆ ที่สาธารณชนรู้จักทั่วไป เช่น ทำเนียบรัฐบาล สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เมืองสำคัญของโลก นอกจากนั้นยังหมายความรวมถึง สิ่งของหรือสถาบันที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปด้วย

5. ความขัดแย้ง (Conflict) องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งนั้นหมายถึง เรื่องราวเหตุการณ์ที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์พื้นฐานระหว่างมนุษย์ซึ่งมักจะหนีไม่พ้นความขัดแย้งและการต่อสู้ชิงชัยเริ่มตั้งแต่ครอบครัวไปจนถึงระดับชาติ ความขัดแย้งปรากฏให้เห็นเสมอในเหตุการณ์แต่ละวัน ไม่ว่าจะเป็นการทะเลาะวิวาท การแข่งขันกีฬา การเลือกตั้ง การอภิปรายถกเถียงต่างๆ ซึ่งแต่ละเหตุการณ์จะมีคุณค่าข่าวต่างระดับกันออกไป ความขัดแย้งทางกายส่วนใหญ่จะมีคุณค่าข่าวเป็นที่สนใจของสาธารณชนมากกว่าความขัดแย้งทางใจ ทั้งนี้ เพราะเห็นได้ชัดกว่า ยิ่งไปกว่านั้นยังนำไปสู่ความพิบัติเสียหายบาดเจ็บอีกด้วย ดังนั้นจึงมักจะเห็นว่า สงครามสู้รบกัน การประท้วงขุ่นองเลือด จะได้รับการยกให้เป็นข่าวใหญ่ของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับเสมอ ยิ่งมีความขัดแย้งมาก เหตุการณ์นั้นยิ่งมีคุณค่าข่าวมาก ในขณะที่ความขัดแย้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมถูกลดความสำคัญและคุณค่าข่าวลงมา

6. ผลต่อเนื่องหรือผลกระทบ (Consequence or Impact) เหตุผลหนึ่งที่ผู้คนทั่วไปสนใจข่าวในแต่ละวันก็คือ เพื่อให้ข่าวที่นำเสนอชี้แนะ ชักนำชีวิตให้ดำเนินไปในทางที่น่าพอใจยิ่งขึ้น เรื่องราวเหตุการณ์ใดๆก็ตามที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสาธารณชนนั้นถือเป็นข่าวสำคัญ ส่วนจะมีคุณค่าข่าวน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับว่าเหตุการณ์นั้นมีผลกระทบมากน้อยเท่าใด และสาธารณชนที่จะได้รับผลกระทบนั้นมีขนาดใหญ่น้อยเพียงไร

7. ความลึกลับ ความมีเงื่อนงำ (Suspense or Mystery) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วยังไม่สามารถจะคลี่คลายหรือตีแผ่สาเหตุที่แท้จริงได้นั้น ย่อมเป็นที่สนใจและกระหายใคร่รู้ของคนทั่วไป ยิ่ง

เป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน เกี่ยวพันไปถึงบุคคลที่มีชื่อเสียง ทั้งมีผลกระทบไปถึงความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วไปด้วยแล้ว เหตุการณ์ที่ว่ายังมีคุณค่าข่าวมากยิ่งขึ้นด้วย

8. ภัยพิบัติและความก้าวหน้า (Disaster and Progress) ความก้าวหน้าทางวิทยาการเป็นที่สนใจของสาธารณชน ขณะเดียวกันภัยพิบัติทุกรูปแบบ รวมทั้งความก้าวหน้าทางวิทยาการอันนำมาซึ่งภัยพิบัติ อาทิ การผลิตอาวุธนำสมัย ยาเสพติด ต่างก็มีคุณค่าข่าวในตัวเองทั้งสิ้น

อย่างไรก็ดี ภัยพิบัติซึ่งมักจะเผยแพร่เองในรูปของข่าวร้าย และตรงข้ามกับความก้าวหน้า ซึ่งมาในรูปของข่าวดี นั้นข่าวร้ายจะมีคุณค่าข่าวสูงเมื่อเปรียบเทียบกับข่าวดี เพราะสามารถสร้างอารมณ์ให้เกิดขึ้นในผู้อ่านทั่วไปได้นั่นเอง

9. องค์ประกอบทางเพศ (Sex) เรื่องของเพศมีคุณค่าทางข่าวเสมอ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวมนุษย์ ดังนั้น เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความผิดปกติ พฤติกรรมหรือเหตุการณ์ไม่ว่าจะดีหรือชั่วของมนุษย์ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เรื่องราวนั้นเป็นข่าว

10. ความแปลกประหลาดผิดธรรมดา (Unusualness) โดยปกติวิสัยของมนุษย์นั้นมักจะสนใจในสิ่งที่แปลกประหลาด สิ่งที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน หรือการกระทำบางอย่างที่ไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นไปได้แต่เป็นไปได้ รวมถึงเหตุการณ์ไม่ว่าจะเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือสังคมที่ไม่ค่อยเกิดขึ้นบ่อยนัก ซึ่งก่อให้เกิดความแปลกใจหรือแปลกประหลาดได้

จากคุณค่าข่าวทั้ง 10 ประการที่กล่าวมาข้างต้น เป็นคุณค่าข่าวโดยทั่วไปที่บรรณาธิการ และผู้สื่อข่าวใช้ในการคัดเลือกข่าวที่จะนำมารายงาน แต่มีการตั้งคำถามว่าในภาวะวิกฤต การให้ความสำคัญกับคุณค่าข่าวควรเป็นอย่างไร และแตกต่างจากภาวะปกติหรือไม่ จากงานวิจัยเรื่องคุณค่าข่าวในภาวะวิกฤตทางสังคม โดย เสริมศิริ นิลดำ [30] พบว่า คุณค่าข่าวในวิกฤตการณ์ภัยธรรมชาติ ผ่านกรณีศึกษา คือ วิกฤตการณ์ไข้หวัดนก ควรมี 2 ลักษณะ คือ คุณค่าข่าวด้านเนื้อหา และคุณค่าข่าวด้านวิธีการนำเสนอ

คุณค่าข่าวด้านเนื้อหา ของวิกฤตการณ์โรคระบาด มีคุณค่าข่าว 9 องค์ประกอบด้วยกัน เรียงตามลำดับความสมควรเสนอเป็นข่าวจากมากไปน้อย ดังนี้

- องค์ประกอบที่ 1 องค์ความรู้เกี่ยวกับโรค (Knowledge of the Disease) คือ การเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ในอาการของโรค ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการระบาดของโรค ระดับภูมิคุ้มกันของมนุษย์ วิธีการที่จะควบคุมการแพร่ระบาด ฯลฯ เนื่องจาก เป็นสิ่งที่สังคมไทยยังขาดฐานความรู้ ไม่มีประสบการณ์ในการรับมือ อีกทั้งระดับความรุนแรงถึงขั้นสูญเสียชีวิต สังคมไทยจึงต้องการความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการปัญหา องค์ประกอบนี้แสดงให้เห็นว่า ในภาวะวิกฤต ผู้รับข่าวสารพร้อมที่จะพยายามทำความเข้าใจ มีความต้องการที่จะใช้สติปัญญาเพื่อลดความไม่แน่ใจในตนเอง หรือลดความไม่รู้เกี่ยวกับสิ่งที่ไม่เคยเผชิญมาก่อน

- *องค์ประกอบที่ 2 ความเสี่ยง (Risk)* คือ ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสในการกลายพันธุ์ของเชื้อใช้หวัดนก ระบบเฝ้าระวังของภาครัฐ ปัจจัยที่จะส่งผลต่อการกลายพันธุ์ ความพร้อมทางการแพทย์และสาธารณสุขของประเทศไทยในการป้องกันรักษา รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับโรคที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

- *องค์ประกอบที่ 3 การแก้ไขปัญหาของภาครัฐ (Problem Solving by the Government)* คือ ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการเฝ้าระวังและควบคุมสถานการณ์ของภาครัฐนโยบายและมาตรการในการจัดการปัญหา กิจกรรมในการสร้างความมั่นใจ และความร่วมมือในการจัดการปัญหาระหว่างหน่วยงานรัฐกับองค์กรต่างๆ

- *องค์ประกอบที่ 4 ปรากฏการณ์รายวัน (Daily Event)* คือ เหตุการณ์เกี่ยวกับการพบคนหรือสัตว์ปีกที่ติดเชื้อ พื้นที่เสี่ยง การกำจัดสัตว์ปีกที่สงสัยว่าติดเชื้อ ซึ่งเกิดขึ้นในลักษณะรายวัน แม้ข้อมูลจะเป็นทางลบหรือเกี่ยวกับการสูญเสีย แต่ก็ส่งผลทางอ้อมต่อการตระหนักถึงความสำคัญและการคงอยู่ของปัญหา อีกทั้งเป็นการกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวในการป้องกันตนเองของประชาชน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือตามมาตรการของภาครัฐมากยิ่งขึ้น ภาครัฐเองก็จะได้ทราบถึงลักษณะและทิศทางการแพร่กระจายของเชื้อโรค เพื่อจะได้เตรียมการรับมือ

- *องค์ประกอบที่ 5 ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Local Wisdom)* คือ เนื้อหาที่อธิบายถึงภูมิปัญญาของชาวบ้านในการรักษาสุขภาพ การจัดการกับการแพร่ระบาดของโรคใช้หวัดนก เนื่องจากเป็นโรคที่เกิดขึ้นใหม่ การแพทย์และวิทยาศาสตร์ต้องมีการลองผิดลองถูก ซึ่งไม่สามารถจัดการปัญหานั้นได้อย่างทันการณ์ สังคมจึงแสวงหาทางเลือกอื่นที่เป็นไปได้

- *องค์ประกอบที่ 6 การเยียวยา (Remedy)* คือ ข้อมูลเกี่ยวกับการหาหนทางรอดจากการแพร่ระบาดของโรค การให้ข้อมูลด้านการเยียวยา เป็นไปตามแนวคิดความต้องการขั้นพื้นฐานของชีวิตมนุษย์ คือ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย หรือต้องการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงปราศจากอันตรายต่างๆ ดังนั้น ประชาชนจะชวนขวยหาข่าวสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทางรอดในวิกฤตการณ์ที่อันตรายถึงชีวิต เพื่อเพิ่มพูนความรู้เฉพาะเรื่องแก่ตนเอง

- *องค์ประกอบที่ 7 ผลกระทบ (Impact)* คือ ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบและปัญหาต่อผู้บริโภคทั้งด้านบริโภคสัตว์ปีกและสุขภาพจิต ต่อผู้ประกอบการ ตลอดจนสถิติต่างๆที่แสดงถึงผลของการแพร่ระบาด ฯลฯ การนำเสนอผลกระทบจะส่งผลให้ภาครัฐ ประชาชน และภาคธุรกิจ ต้องแสดงความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน จำเป็นต้องให้ความร่วมมือ และตระหนักถึงความจำเป็นในการเฝ้าระวังและควบคุมอย่างจริงจังและทันเหตุการณ์ เพื่อลดโอกาสของการสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้น

- *องค์ประกอบที่ 8 ภูมิหลังของโรคระบาด (The Background of the Disease)* คือ ความเป็นมาและผลกระทบจากการระบาดของโรคที่เคยเกิดขึ้น ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับภูมิ

หลัง แสดงให้เห็นว่าสังคมตระหนักถึงความเสี่ยงที่มีมากขึ้น ตระหนักว่าตนเองอยู่ในสภาพที่ไม่ปลอดภัย มีความตระหนักในเรื่องของความเสี่ยงในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง จึงต้องการข้อมูลข่าวสารที่กระจ่างชัดขึ้น และสามารถตระหนักถึงเหตุการณ์นั้นๆมากขึ้น จนสามารถที่จะป้องกันตนเองจากอันตรายได้

- *องค์ประกอบที่ 9 ความขัดแย้ง (Conflict)* คือ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งเรื่องของแนวคิดและมาตรการในการแก้ปัญหาของภาครัฐ ความขัดแย้งเรื่องความรู้ทางวิชาการ ฯลฯ ความขัดแย้งไม่ใช่อุปสรรคกับการแก้ปัญหาเสมอไป ในภาวะวิกฤตความขัดแย้งอาจเป็นเนื้อหาที่มีคุณค่า โดยเฉพาะข้อมูลและความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันในมาตรการจัดการปัญหาระหว่างฝ่ายต่างๆ เนื่องจากวิกฤตการณ์เป็นปัญหาใหม่สำหรับสังคมไทย การวิจัยค้นคว้าหรือการกำหนดมาตรการแก้ปัญหาจึงเป็นไปในลักษณะของการลองผิดลองถูก ชาวที่สะท้อนปัญหาจะส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐพิจารณาอย่างละเอียดในการดำเนินงาน มีการทบทวนหรือปรับปรุงมาตรการแก้ปัญหา หรือเข้ามาช่วยเหลือเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการเกิดพฤติกรรมต่อต้านของกลุ่มคนต่างๆ

คุณค่าข่าวด้านวิธีการนำเสนอ หนึ่งในองค์ประกอบของคุณค่าข่าวด้านวิธีการนำเสนอ คือ “ความเหมาะสมเป็นแหล่งข้อมูล” (Suitable News Sources) จากงานวิจัยพบว่า คุณลักษณะของแหล่งข่าวแต่ละกลุ่มที่เกี่ยวข้องในภาวะวิกฤตการณ์อันได้แก่ นักวิชาการ ภาครัฐ ประชาชนในพื้นที่ และภาคธุรกิจ มีความเหมาะสมในการให้ข้อมูลแตกต่างกัน ดังนี้

- *ความเหมาะสมเป็นแหล่งข้อมูลของนักวิชาการ* ผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกในทุกมิติ ความรู้เชิงวิชาการและการวิเคราะห์สถานการณ์ เป็นข้อมูลสำคัญที่ต้องมาจากนักวิชาการ นอกจากนั้น นักวิชาการควรเป็นแหล่งข่าวในเรื่องมาตรฐานทางการแพทย์ของประเทศไทยในการรักษาโรค ความรู้เกี่ยวกับโรคที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ความรู้เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การประเมินมาตรฐานของระบบสาธารณสุขของประเทศไทย และการกำกับดูแลการวิเคราะห์แนวโน้มและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น การวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้เชิงวิชาการกับภูมิปัญญาชาวบ้านในการป้องกัน

- *ความเหมาะสมเป็นแหล่งข้อมูลของภาครัฐ* การแพทย์และสาธารณสุขเป็นกระบวนการบริหารจัดการที่อยู่ในหน่วยงานของภาครัฐโดยสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาครัฐจึงเป็นแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมที่สุดที่จะประเมินความพร้อมของระบบการแพทย์และการสาธารณสุขของประเทศไทย ในการรักษาโรคและการกำกัควบคุม รวมทั้งการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลสำเร็จในการดำเนินนโยบายของภาครัฐและความสามารถในการควบคุมสถานการณ์

- *ความเหมาะสมเป็นแหล่งข้อมูลของประชาชนในพื้นที่* ประชาชนในพื้นที่เหมาะสมเป็นแหล่งข้อมูลในประเด็นการประเมินระดับความเชื่อมั่นต่อการแก้ปัญหาของภาครัฐ ความ

เหมาะสมของการชดเชยความเสียหาย ประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายของภาครัฐ การประเมินผลการควบคุมสถานการณ์ของภาครัฐ

- ความเหมาะสมเป็นแหล่งข้อมูลของภาครัฐกิจ แหล่งข่าวที่มาจากภาครัฐกิจ เหมาะสมเป็นแหล่งข้อมูลในด้านการประเมิน การประเมินมูลค่าผลกระทบและการชดเชยความเสียหาย การทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ผลสำเร็จของการดำเนินนโยบายของภาครัฐ เนื่องจากผลกระทบทางเศรษฐกิจจากวิกฤตการณ์มีมูลค่ามหาศาล ภาครัฐกิจจึงควรเป็นผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้

- คุณภาพข่าว

Mitchell Charnley (1996 อ้างถึงใน [13]) กล่าวว่า สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่จะต้องตอบสนองต่อสังคมด้วย การที่ข่าวจะตอบสนองต่อสังคมได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพของข่าว ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1. ข่าวจะต้องมีความถูกต้องหรือถูกต้อง (Accuracy)
2. ข่าวต้องมีความสมดุลและเที่ยงตรง (Balance)
3. ข่าวจะต้องมีความสดและทันต่อเหตุการณ์ (Immediacy of recentness)
4. ข่าวจะต้องมีความเป็นกลาง (Objective)
5. ข่าวจะต้องมีความชัดเจน และรายงานด้วยภาษาง่าย กะทัดรัด (Clear and concise)

Melvin Mencher (1997: 33 – 53 อ้างถึงใน [24]) อธิบายว่าลักษณะของข่าวที่มีคุณภาพจะต้องมีลักษณะ 6 ประการ ดังต่อไปนี้

1. มีความถูกต้องและถูกต้อง (Accurate) ข้อมูลทั้งหมดจะต้องได้รับการตรวจสอบให้มีความถูกต้องก่อนนำมาใช้ในการรายงานข่าว โดยเฉพาะการใช้ภาษาที่ถูกต้องหลักภาษา
2. มีการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวชัดเจนและเหมาะสม (Properly attributed) ผู้สื่อข่าวจะต้องให้รายละเอียดที่มาของข่าว เพื่อความน่าเชื่อถือในข้อมูลที่นำมารายงาน ถูกต้องตามวิธีการอ้างอิง และต้องคำนึงถึงจริยธรรมแห่งวิชาชีพ เช่น กรณีแหล่งข่าวไม่เปิดเผย เป็นต้น
3. มีความสมดุลและเที่ยงธรรม (Balance and fair) ให้ข้อมูลทุกแง่มุมที่มีการตอบโต้กัน โดยเฉพาะมีฝ่ายคู่กรณีโต้แย้งกัน ข่าวที่จะนำเสนอขึ้นจะต้องให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีที่มีความขัดแย้งกัน โดยนำเสนอประเด็นสำคัญที่ทั้งสองฝ่ายแสดงความคิดเห็นมาในลักษณะที่สมดุลกัน
4. มีความเที่ยงตรง หรือมีลักษณะภววิสัย (Objectivity) หมายถึง การรายงานข่าวโดยจะต้องไม่ผสมความรู้สึก หรือความคิดเห็นของตนเองลงไปในกรรายงานข่าว ต้องรายงานอย่างตรงไปตรงมาปราศจากอคติ ไม่มีผลประโยชน์ในการรายงานข่าว ผู้สื่อข่าวต่างทราบดีว่าต้องมีความเป็นกลางในการรายงานข่าว

5. มีความกระชับตรงประเด็น (Brief and focused) ข่าวที่รายงานจะต้องนำเสนอตรงประเด็นไม่เยิ่นเย้อ เข้าสู่หัวใจสำคัญของประเด็นข่าวโดยเร็ว

6. มีการใช้ภาษาที่ดี (Well written) การรายงานข่าวต้องชัดเจน ตรงความหมาย และดึงดูดผู้อ่านได้

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นลักษณะของการรายงานข่าวที่มีคุณภาพดี และเป็นที่ยอมรับกันดีว่าการรายงานข่าวเป็นเพียงการรายงานเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเท่านั้น โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาเบื้องต้นคือ การมีองค์ประกอบด้านคุณค่าข่าว แต่ในช่วงภาวะวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นภาวะวิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนจำนวนมากและหลากหลายพื้นที่ ทำให้การรายงานเพียงเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง จากพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง หรือผ่านบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น อาจจะละเลยอีกพื้นที่ หรืออีกกลุ่มคนไป ทำให้คุณภาพข่าวด้านหนึ่งที่ถูกตั้งคำถามอย่างมากในการรายงานข่าวช่วงวิกฤตน้ำท่วม นั่นก็คือ “คุณภาพข่าวด้านความเป็นกลาง”

สุภาภรณ์ โพธิ์แก้ว ตั้งข้อสังเกตเรื่องข่าวน้ำท่วมที่นำเสนอในสื่อว่า ควรเน้นให้ความสำคัญอย่างทั่วถึง เพราะข่าวน้ำท่วมเน้นพื้นที่กรุงเทพฯ เสียมากกว่าต่างจังหวัด นั่นทำให้สมดุลข่าวเสียไป ประชาชนส่วนหนึ่งที่เผชิญภาวะภัยพิบัติอาจรู้สึกว้าเหว่ไม่ให้ความสำคัญแก่พวกเขาได้ [32]

จากงานวิจัยเรื่อง ความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่สะท้อนผ่านฟรีทีวีในวิกฤตน้ำท่วม โดยมูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา [33] พบความเหลื่อมล้ำในการรายงานข่าวประเด็นที่เกี่ยวกับน้ำท่วมของฟรีทีวี คือ

- การเลือกนำเสนอเฉพาะบางพื้นที่หรือกลุ่มคน โดยที่เรื่องของคนกรุงเทพฯและปริมณฑลครองพื้นที่สื่อมากกว่า แม้ว่าฟรีทีวีจะให้พื้นที่กลุ่มคนที่หลากหลายทั้งภาครัฐ ธุรกิจอุตสาหกรรม แรงงานในระบบและนอกระบบ เกษตรกร และประชาชนทั่วไป แต่ฟรีทีวีก็ยังเน้นนำเสนอบุคคลที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมากกว่าผู้ที่อยู่ในต่างจังหวัด เช่น นครสวรรค์ อ่างทอง และพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์น้ำท่วมในเวลาเดียวกัน

- ในแง่ของกลุ่มคนซึ่งเป็นแหล่งข่าวพบว่า กลุ่มภาครัฐ กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มภาคธุรกิจถูกนำเสนอในบทบาทการควบคุมสถานการณ์ การแก้ไขปัญหาและการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ในขณะที่ประชาชนทั่วไป กลุ่มคนพิเศษ เกษตรกร และผู้ใช้แรงงาน ถูกนำเสนอในบทบาทของผู้ประสบภัยที่ได้รับความทุกข์จากสถานการณ์น้ำท่วม และการจัดการของภาครัฐ เป็นกลุ่มที่ไม่สามารถคิดแก้ปัญหาเองได้ ต้องรอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งพบบทบาทกลุ่มประชาชนที่รื้อบีกแบ็คเป็นผู้ก่อความวุ่นวาย มีการกระทำที่ใช้อารมณ์

- ความเป็นกลางในการรายงานข่าว

นักวิชาการหลายท่านให้นิยามความหมาย หรือแสดงความเห็นเกี่ยวกับการรายงานข่าวด้วยความเป็นกลาง ดังนี้

มาลี บุญศิริพันธ์ กล่าวว่า ความเป็นกลาง (Objectivity) หมายถึง การนำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริงโดยปราศจากอคติ ความลำเอียง การสอดแทรกอารมณ์ และความคิดเห็นส่วนตัว การซ่อนเร้น การแต่งเติมข้อเท็จจริง หรือการให้อิทธิพลภายนอกเข้ามามีส่วนในการรายงานข่าว

ทั้งนี้การรายงานข่าวอย่างตรงไปตรงมา (Objective Report) เป็นวิธีการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ที่จะให้ภาพที่แท้จริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ถือว่าเป็นการสร้างความยุติธรรมในการนำเสนอข่าว

โดนัล แมคโดนาลด์ (1975) กล่าวถึงการรายงานข่าวแบบตรงไปตรงมาว่าเป็นสิ่งเป็นไปได้ยากเพราะนักหนังสือพิมพ์ในฐานะมนุษย์ปุถุชนคนหนึ่ง จะสามารถลงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทุกบททุกตอนอย่างไม่มีอคติ พลาด และไม่ได้เสริมใส่บางส่วนที่เป็นอัตวิสัย (Subjective) ได้อย่างไร เขาได้ยกตัวอย่างการนำเสนอข่าวสงครามเวียดนามของผู้สื่อข่าวอเมริกัน พบว่าเชื้อชาติเป็นแรงผลักดันให้นักข่าวรายงานเหตุการณ์สงครามเวียดนาม โดยอาศัยค่านิยมพื้นฐานของตน รวมทั้งประสบการณ์ส่วนตัวในการมองเหตุการณ์ ซึ่งทำให้ได้ภาพของสงครามอย่างไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม การใช้ภาษา ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่เป็นเครื่องสะท้อนความเป็นกลางได้เช่นกัน กล่าวคือ การใช้คำคุณศัพท์บางคำอาจทำให้ข้อเท็จจริงกลายเป็นอคติ คำคุณศัพท์ที่ใช้บรรยายลักษณะมักเป็นคำอัตวิสัย กล่าวคือ ผู้รายงานข่าวมักใช้คำคุณศัพท์บรรยายภาพบุคคล สถานที่ สิ่งของ ตลอดจนเหตุการณ์โดยไม่ทันตระหนักว่าคำเหล่านี้มีส่วนในการทำลายความเป็นกลางของข่าว และยังสะท้อนให้เห็นความคิดเห็นของตัวผู้รายงานเองปรากฏในข่าวอย่างชัดเจน เช่น “ผู้ชมที่กระตือรือร้น”

Robert H. Bohle (1987) ทำวิจัยเรื่อง Negativism as a News Selection Predictor พบว่า ข่าวในเชิงลบจะถูกคัดเลือกโดยหนังสือพิมพ์มากกว่าลักษณะอื่น เพราะความเป็นลบจะให้คุณค่าในรายละเอียดมากกว่า มีความคลุมเครือน้อยกว่า และถ้าในสิ่งแวดล้อมเดียวกันความเป็นลบจะถูกสังเกตและจดจำได้ดีกว่าและช่วงเวลาที่เร่งรีบของผู้สื่อข่าว ความเป็นลบจะง่ายต่อการทำข่าว เพราะสังเกตเห็นง่ายและมีความชัดเจนมากกว่าความเป็นบวกในข่าว นอกจากนั้นเมื่อผู้สื่อข่าวต้องเลือกข่าวส่วนที่เป็นลบและส่วนที่เป็นบวกในเรื่องเดียวกัน เขาจะเลือกเสนอส่วนที่เป็นลบมากกว่า แม้ว่า ข่าวจะมีคุณค่าข่าวเท่ากัน โดยได้สรุปเป็นข้อสังเกตเกี่ยวกับข่าวในเชิงลบ ดังต่อไปนี้

1. ชาวเขิงลบมักมีความถึในการถูกคัดเลือก นำเสนอทางหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์และวิทยุมากกว่าชาวในเขิงบวก
2. ชาวเขิงลบมองเห็นได้ง่ายและถ้าผู้อ่านชาวได้อ่านชาวที่มีเหตุการณ์คลุมเครือไม่ชัดเจนว่าเป็นชาวในเขิงลบหรือในเขิงบวก ผู้อ่านจะตัดสินใจว่าเป็นชาวในเขิงลบมากกว่า
3. ชาวเขิงลบจะสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถตอบสนองความต้องการชาวในเขิงลบในตัวผู้อ่านได้
4. ชาวเขิงลบมักเป็นชาวที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดมากกว่าชาวในเขิงบวก ทั้งในด้านความรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่ไม่ค่อยปรากฏในชาวเท่าใด อีกทั้งชาวในเขิงลบไม่สามารถคาดการณ์ได้จึงทำให้ชาวในเขิงลบถูกเข้าใจว่าเป็นเอกลักษณ์ความเป็นชาวมากกว่า บุญรักษ์ บุญยะเขตมาลา นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน ได้เคยแสดงทัศนะเรื่องสื่อสารมวลชนไทยกับความเป็นกลาง ในการรายงานข่าวสงครามอ่าวเปอร์เซียไว้อย่างน่าสนใจว่า “หลังจากสงครามเราได้เรียนรู้กันเสียที่ว่าสื่อมวลชน ทั้งของต่างชาติและในชาติ ยังคงอยู่ห่างไกลจากอุดมคติแห่งความเป็นกลางมากในการรายงานข่าว ทั้งนี้ในส่วนหนึ่งคง เป็นเพราะว่าสื่อมวลชนปฏิบัติงานอยู่ท่ามกลางแรงกดดันมากมาย เช่น ลัทธิชาตินิยมและพลังของสงครามจิตวิทยาที่ว่าอีกส่วนหนึ่งก็อาจจะเนื่องมาจากความบกพร่องของสื่อมวลชนเอง รวมทั้งความปรารถนาในผลกำไรอย่างไม่ดูตาม้าตาเรือโดยประกอบกับความไม่พร้อมในการสร้างสรรค์คุณภาพอย่างจริงจัง”

พร้อมกับวิพากษ์บทบาทของสื่อมวลชนไทยว่า “ทำงานกันอย่างง่าย ๆ เกินไป นำวัตถุดิบต่างๆ ที่มีอยู่อย่างมากมายในแต่ละวันมานำเสนอเรื่อยๆ ราวกับว่า “ไม่รู้สึกดัว” เท่าไรนักว่ากำลังทำอะไรอยู่ ไม่ทำงานหนักเท่าที่ควรในด้านการเสนอการวิเคราะห์ที่รอบรู้จากมุมมองที่อิสระยิ่งไปกว่านั้น ในคราวใดที่มีความพยายามในทานองการวิเคราะห์ขึ้นมา ก็มักจะมีท่าทีในทางที่แสดงอคติกับฝ่ายอิรักโดยไม่จำเป็น ซึ่งเท่ากับเป็นการชักชวนผู้รับสารให้ถือฝักถือฝ่าย แทนที่จะเน้นคุณค่าทางการศึกษา ที่เป็นคุณูปการแก่การเรียนรู้เกี่ยวกับรากเหง้า พัฒนาการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศ ทั้งนี้สื่อมวลชนคงลืมไปแล้วหรือว่า “ผู้รับสาร” เป็นคนนอก ยิ่งไปกว่านั้น พวกเขาจะไม่ได้ไตร่ตรองเลยว่าด้วยท่าทีที่ไม่เป็นกลางนั้นจะทำให้ประชาชนผู้รับสารเร้าร้อน ซึ่งไม่เป็นประโยชน์อะไรทั้งสิ้นกับสันติภาพ”

กล่าวกันว่าภาวะที่จะทำให้สื่อมวลชนขาดความเป็นกลางมักจะเป็นเหตุการณ์เกี่ยวกับสงคราม ความขัดแย้ง หรือเหตุการณ์ใดที่สื่อมวลชนในชาติมีความจำเป็นต้องทำเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ เช่น หากประเทศอยู่ในภาวะสงคราม สื่อมวลชนย่อมต้องมีส่วนช่วยให้ชาติอยู่

รอดปลอดภัย จึงไม่สามารถรายงานข่าวที่เป็นจริงหรือเป็นกลางได้ในบางเรื่องที่จะส่งผลกระทบต่อชาติเป็นต้น อย่างไรก็ตามก็ยังมีอีกหลายปัจจัยที่ทำให้สื่อมวลชนเบี่ยงเบนจากความเป็นกลางได้เช่นกัน วิลาสินี พิพิธกุล อาจารย์ด้านนิเทศศาสตร์ กล่าวถึง หลักการทางวารสารศาสตร์ที่ยังนิยมใช้อ้างอิงกัน อยู่มากในการวัดคุณภาพเชิงจริยธรรมของสื่อ คือ หลักแห่งความเป็นกลาง (objectivity) ซึ่งในที่นี้ หมายถึงความเป็นกลางในการนำเสนอแง่มุมของความถูกต้อง (truth aspect) ซึ่งมีเกณฑ์ชี้วัด 4 เกณฑ์ ประกอบด้วย

1. ปริมาณของข้อมูล (quantity of information)
2. ความสมบูรณ์ของเรื่องที่น่าเสนอ (completeness)
3. ความถูกต้อง (accuracy)
4. ความจริงของการนำเสนอ (factualness)

ความเกี่ยวข้องกับผู้อ่าน (relevance) เป็นหลัก โดยดูว่าผู้อ่านได้รับประโยชน์ และได้รับผลกระทบจากเนื้อหาของสื่ออย่างไร

2.4 แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในภาวะวิกฤต

ความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 คำว่า “บทบาท” หมายถึง การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Role หรือ Function ดังนั้น คำว่า บทบาทหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์ จึงมีความหมายถึง การทำหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์ตามความต้องการของปัจเจกบุคคลหรือสังคม สื่อข่าวโทรทัศน์ในภาวะวิกฤตจึงมีบทบาทหน้าที่ [26] ดังต่อไปนี้

- บทบาทหน้าที่ของสื่อข่าวโทรทัศน์ในการรายงานข่าว

มนุษย์มีความต้องการและสนใจอยากรู้เรื่องราวที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยและการดำเนินชีวิตประจำวัน มนุษย์จึงเสาะแสวงหาข่าวสารเรื่องราวต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะวิกฤตที่สถานการณ์ต่างๆมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้คนในสังคมเกิดความไม่มั่นคงในชีวิต การแสวงหาข้อมูลข่าวสารในภาวะวิกฤตจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ผู้คนในสังคมรู้สึกหวาดระแวงน้อยลง เนื่องจาก สามารถเตรียมการตั้งรับกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ ดังนั้น สื่อข่าวโทรทัศน์จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้คนในสังคมใช้เป็นสื่อกลางในการได้มาซึ่งข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ประชาชนทราบถึงความเป็นจริง ตลอดจนการสอดส่องดูแลและตรวจสอบรายงานข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา

- บทบาทหน้าที่ของสื่อข่าวโทรทัศน์ในการเสนอความคิดเห็น

ในสังคมมีการแสดงออกด้านความคิดเห็น อุดมการณ์ที่แตกต่างกันของประชาชนจำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเสนอความคิดเห็นในกรณีที่เกิดปัญหาหรือมีความขัดแย้งกันขึ้น เพื่อหาข้อยุติหรือหาทางแก้ไขและพัฒนาสังคมต่อไป แต่การแสดงออกดังกล่าวประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นให้คนอื่น ๆ ได้รับทราบโดยผ่านสื่อมวลชนได้ สื่อโทรทัศน์จึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นสื่อกลางช่วยเผยแพร่ความคิดเห็นต่างๆ ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจหากมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น แต่สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต้องอยู่ในขอบเขตตามระเบียบและกฎหมายที่สังคมกำหนดไว้

ในภาวะวิกฤต นอกจากความคิดเห็นของประชาชน ยังต้องการความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ซึ่งถือว่ามีผลสำคัญอย่างยิ่ง ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 สื่อข่าวโทรทัศน์มีการเชิญนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถานการณ์น้ำมาทำการชี้แจง แนะนำวิธีการแก้ไข และประเมินสถานการณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ประชาชนในสังคมรู้สึกปลอดภัยได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนี้อาจจะมาในรูปแบบของการวิเคราะห์ข่าว หรือการสัมภาษณ์ก็เป็นได้

บทบาทหน้าที่ของสื่อข่าวโทรทัศน์ในการเสนอความคิดเห็น พบได้จากการศึกษาวิจัยของ ศุภลักษณ์ ด่านไพบุลย์ [27] ศึกษาเรื่อง “รูปแบบ วิธีการนำเสนอ และปัจจัยที่มีผลต่อรายการสนทนาข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการนำเสนอและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรายการสนทนาข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหารายการของรายการข่าววันใหม่ รายการเช้าวันใหม่ รายการเรื่องเล่าเช้านี้ รายการเที่ยงวันทันเหตุการณ์ และรายการเรื่องเด่นเย็นนี้ ผลการวิจัยพบว่า การนำเสนอข่าวมี 3 วิธี คือ 1) การรายงานข่าว อ่านข่าว ได้แก่ รายการเที่ยงวันทันเหตุการณ์ และรายการเรื่องเด่นเย็นนี้ 2) การวิเคราะห์ ตีความ ได้แก่ รายการข่าววันใหม่ รายการเรื่องเล่าเช้านี้ 3) การผสมผสานระหว่างการอ่านและวิเคราะห์ ได้แก่ รายการเช้าวันใหม่ ผู้ดำเนินรายการสนทนาข่าวมีหน้าที่ในการเสนอข่าวให้ดึงดูดความสนใจ และลีลาเฉพาะตัวและการตีความข่าว ทำให้ผู้ดำเนินรายการกลายเป็นผู้มีชื่อเสียงในโลกของข่าว

โดยทั่วไปผู้คนมักเข้าใจว่าสื่อข่าวจะต้องทำหน้าที่ในการนำเสนอข่าวเท่านั้น แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป ข้อมูลข่าวสารในแต่ละวันมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ผู้สื่อข่าวจึงมีการทำหน้าที่ในการวิเคราะห์เพิ่มเติมเข้ามาด้วยตามที่ผลการวิจัยได้แสดงออกมา

- บทบาทหน้าที่ของสื่อข่าวโทรทัศน์ในการประชาสัมพันธ์ส่วนต่างๆของสังคม

สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูล ทั้งในภาวะปกติ และภาวะวิกฤต แต่การที่จะร่วมระดมพลเพื่อให้ได้กระแสแห่งการช่วยเหลือครั้งยิ่งใหญ่ อย่างการช่วยเหลือทั้งร่างกาย และแรงใจ ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 จะเห็นว่าสังคมไทยเกิดคำใหม่ขึ้นที่เรียกว่า จิตอาสา บางคนบ้านของตนเองพ้นจากสถานการณ์น้ำท่วมก็ออกมาช่วยเหลือผู้อื่น บางคนบ้านของตนเองก็ประสบภัยน้ำท่วมเช่นกัน แต่ก็ยังสละเวลาไปช่วยเหลือคนอื่นๆที่สถานการณ์เลวร้ายกว่า แต่การช่วยเหลือครั้งนี้ มีปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การประชาสัมพันธ์ของสื่อ การขอความช่วยเหลือทั้งในด้านเงิน สิ่งของ หรือแม้กระทั่งร่างกาย แรงใจ สื่อโทรทัศน์ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง

- บทบาทหน้าที่ของสื่อข่าวโทรทัศน์ในการสร้างความบันเทิง

ทุกวันนี้การทำหน้าที่ให้ความบันเทิงของสื่อข่าวโทรทัศน์มีเพิ่มมากขึ้น เป็นการสนองความต้องการของคนทั่วไป นอกจากนั้นก็ยังสามารถให้ความรู้ให้กับประชาชนได้เป็นอย่างดี ในช่วงภาวะวิกฤต เป็นช่วงที่ผู้คนในสังคมเกิดความตึงเครียด ผู้ประสบภัย กังวลกับสถานการณ์ มองไม่เห็นทางออก ส่วนผู้ที่ไม่ได้ประสบภัยโดยตรง ก็รู้สึกหดหู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จึงทำให้สภาพจิตใจของผู้คนในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 ไม่สู้ดีนัก ดังนั้น การทำหน้าที่อย่างหนึ่งของสื่อ โดยเฉพาะสื่อข่าวโทรทัศน์ ซึ่งถือว่าเป็นสื่อที่มีผู้คนให้ความสนใจเป็นอย่างมากในช่วงวิกฤต จำเป็นที่จะต้องทำหน้าที่พร้อมกันไปทั้งสองด้าน คือ ทั้งทางด้านกรรายงานสถานการณ์ และการให้กำลังใจ ให้ประชาชนมีความหวัง ในภาวะวิกฤตน้ำท่วมที่ผ่านมา สื่อโทรทัศน์ได้ทำหน้าที่สร้างกำลังใจ โดยการทำภาพวิดีโอแสดงความช่วยเหลือของคนในสังคม

นอกจากบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ปัจจัยประการหนึ่งที่ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการรายงานข่าวในภาวะวิกฤต คือ การทำหน้าที่ให้สอดคล้องกับช่วงเวลาของภาวะวิกฤต องค์กรด้านการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติในเอเชีย (Asian Disaster Preparedness Center) ได้ผลิตคู่มือสำหรับสื่อ (media kit) ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในสถานการณ์วิกฤต คือ “Community Base Disaster Risk Management and the Media” ได้บอกถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อโดยแบ่งเป็นช่วงก่อนภาวะวิกฤต ระหว่างภาวะวิกฤต และหลังภาวะวิกฤต ดังนี้ [34]

- บทบาทของสื่อก่อนภาวะวิกฤต

1) การวิเคราะห์ความเสี่ยงและการวางแผน เป็นที่ทราบกันดีว่ากระบวนการทำให้สังคมมีลักษณะเป็นเมือง (Urbanization) อัตราการเจริญเติบโตของประชากร (Population growth) การ

พัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม (Industrialization) และการทำลายสิ่งแวดล้อม (Environment degradation) มีส่วนนำไปสู่ความเสี่ยงที่จะเกิดภัยพิบัติ ในปัจจุบันนี้องค์ประกอบทั้งสี่ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถนำไปสู่ความไม่แน่นอน ซึ่งมีผลทำให้ความไม่มั่นคงในชีวิตของมนุษย์เพิ่มมากขึ้น สื่อสารที่จะถ่ายทอดความเสี่ยงต่างๆเหล่านี้ออกมาในรูปแบบของ บทความ บทวิจารณ์ หรือความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นการเพิ่มความมั่นคงในชีวิตของประชาชน

2) *ข้อมูลสาธารณะ* สื่อมีบทบาทสำคัญในการจัดหาข้อมูลหรือปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดภัยพิบัติ นอกจากนั้น ยังสามารถแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นแตกต่างกันไปในแต่ละฤดูกาล เช่น ฤดูที่จะมีน้ำท่วม ฤดูแล้ง ฤดูที่จะเกิดพายุ เป็นต้น สื่อสามารถเน้นกลุ่มของประชาชนที่มีความเสี่ยงมาก รวมทั้งจัดหาข้อมูลสำหรับการเตรียมความพร้อม และมาตรการเพื่อลดผลกระทบ

3) *การเตือนภัยล่วงหน้า* ประเด็นนี้สามารถตอบรับกับหน้าที่ของสื่อได้เป็นอย่างดี การพยากรณ์อากาศเกี่ยวกับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยการถ่ายทอดผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลของการพยากรณ์อากาศล่วงหน้าจะต้องระมัดระวังการตีความและการถ่ายทอดที่เหมาะสม เพื่อหลีกเลี่ยงความวิตกกังวลและความผิดพลาดในการรายงาน

4) *ข้อมูลด้านการเตรียมความพร้อม* องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเกี่ยวข้องกับการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า คือ การจัดหาข้อมูลแก่ชุมชนเกี่ยวกับมาตรการการป้องกัน เพื่อหลีกเลี่ยงการเสียชีวิตและทรัพย์สินจากอันตรายที่จะเกิดขึ้น ในที่นี้รวมถึงข้อมูลการอพยพ ความปลอดภัยของพืชผล (ก่อนการเก็บเกี่ยว) ความปลอดภัยของทรัพย์สินในบ้าน การถนอมอาหาร ความปลอดภัยของปศุสัตว์ และมาตรการการลดผลกระทบอื่นๆ

5) *ผู้ให้การสนับสนุนเพื่อลดความเสี่ยง* ความคิดเห็นที่มีอิทธิพลของผู้ตัดสินใจหลักและผู้ทุติยภูมิกำลัง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมในการลดความเสี่ยง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สื่อจะต้องดำเนินการ การตัดสินใจของนักการเมืองและข้าราชการ หลายครั้งมีอำนาจโดยสิทธิทางการเมือง แต่พวกเขาไม่กระตือรือร้นที่จะดำเนินการเพื่อลดความเสี่ยง สื่อควรเข้าไปกระตุ้นให้พวกเขามีการตัดสินใจและจัดลำดับขั้นตอนในการลดความเสี่ยง

6) *การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน* เป็นสิ่งจำเป็นที่ชุมชนจะมีบทบาทและได้รับการยอมรับ ในการกำหนดนโยบายของชาติ รวมถึงในการวางแผนและสำหรับการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ อย่างไรก็ตาม สิ่งต่างๆเหล่านี้มักจะถูกเพิกเฉยโดยกลุ่มผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ สื่อควรจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมของชุมชนและการรับรู้ของพวกเขา นอกจากนี้ สื่อยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความคิดของผู้คนจากสังคมที่มีความเสี่ยง ว่าอะไรคือสิ่งที่พวกเขาคิดว่าควรจะทำ เพื่อลดความไม่มั่นคงหรือความเสี่ยง และวิธีที่พวกเขาจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับแผนของภาครัฐและเอกชน

- บทบาทของสื่อในช่วงภาวะวิกฤต

1) *แจ้งให้ประชาชนทราบทันทีที่มีข้อมูล* ให้ทันต่อเวลาและข้อเท็จจริง รวมถึงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นหรือขอบเขตของภัยพิบัติและการสูญเสียที่เกิดขึ้น รวมถึงสถานการณ์ปัจจุบันของภัยพิบัติ

2) *ให้คำแนะนำแก่ประชาชนเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติ* ที่ประชาชนจะสามารถดำเนินการในช่วงเวลาที่เกิดเหตุฉุกเฉินเพื่อหลีกเลี่ยงความสูญเสีย รวมถึงให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาตรการฉุกเฉิน และข้อควรระวัง เช่น การอพยพ พื้นที่ที่พวกเขาไม่ควรจะไป การหาน้ำดื่มที่ปลอดภัย เป็นต้น

3) *แจ้งให้ทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่และกลุ่มผู้ช่วยเหลือ* ในที่นี้รวมถึงข้อมูลของสิ่งที่รัฐบาลได้ทำเพื่อรักษาชีวิตและทรัพย์สินในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ (ภาระหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ มาตรการและการปฏิบัติตนของฝ่ายบริหารที่จะต้องจัดหาและให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นแก่ผู้ประสบภัย)

4) *ถ่ายทอดความเป็นอยู่ของกลุ่มคนต่างๆ* ในภาวะวิกฤตกลุ่มคนหรือครอบครัวอาจจะมีการแยกกันอยู่ในบางพื้นที่ สื่อสามารถรวบรวมให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อจำกัดของกลุ่มดังกล่าว และถ่ายทอดให้กับประชาชนได้รับรู้

5) *อำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ประสบภัย กับญาติ เพื่อน ครอบครัวทั้งในและนอกประเทศ* การเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ในบางครั้งการติดต่อสื่อสารระหว่างในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบกับภายนอกไม่สามารถที่จะใช้งานได้ สื่อสามารถอำนวยความสะดวกระหว่างผู้ประสบภัยกับครอบครัวของเขาได้

6) *ให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้รอดชีวิต* เจ้าหน้าที่ และกลุ่มผู้ช่วยเหลือในช่วงของการดำเนินงาน อาจจะมีมองข้ามบางกลุ่มของผู้รอดชีวิต บทบาทของสื่อประการหนึ่ง คือ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ประสบภัยในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจะได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสม สื่อสามารถระดมความช่วยเหลือจากชุมชนท้องถิ่นหรือจากต่างประเทศได้

7) *ให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้มาตรฐานขั้นพื้นฐาน* มาตรฐานสากลในเรื่องของการบรรเทาภัยพิบัติ ได้รับการพัฒนาโดยองค์การที่ให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมแก่ผู้ที่ถูกไล่ออนคักดีศรี (UNHCR: United Nations High Commissioner for Refugees) และองค์การความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ซึ่งมาตรฐานสากลที่เป็นที่รู้จัก คือ “โครงการสเฟียร์” –กฎบัตรมนุษยธรรม และมาตรฐานขั้นต่ำในการตอบสนองต่อภัยพิบัติ (SPHERE: the Humanitarian Charter and Minimum Standards in Disaster Response) ที่บอกถึงแนวทางในความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้รอดชีวิตจากภัยพิบัติ ในแง่ของการสุขาภิบาลเรื่องน้ำ สุขอนามัย อาหาร ที่พักพิง สุขภาพ และด้าน

อื่นๆ สื่อจะต้องตรวจสอบและรายงานว่าหน่วยงานต่างๆได้ปฏิบัติตามมาตรฐานเหล่านี้ในการช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้รอดชีวิตได้รับการบรรเทาที่ดี

8) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับผลกระทบจากภัยพิบัติ ทั้งนี้ เพื่อช่วยลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นหลังจากเกิดภัยพิบัติ ในบางครั้งอาจมีแนวโน้มที่จะเกิดผลกระทบตามมา (Secondary hazards) เช่น การเกิดไฟไหม้ แผ่นดินถล่ม หรือสึนามิ หลังจากเกิดแผ่นดินไหว เกิดน้ำป่าไหลหลาก แผ่นดินถล่ม หลังจากเกิดพายุไต้ฝุ่น มีการเสียชีวิตเนื่องจากกระแสไฟฟ้า เกิดโรคระบาด หลังจากเหตุการณ์น้ำท่วม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญที่จะต้องเข้าใจถึงผลกระทบที่ตามมา และแจ้งให้ประชาชนทราบถึงวิธีการปฏิบัติตนที่เหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยงการสูญเสีย สื่อสามารถได้รับข้อมูลผลกระทบเหล่านี้จากผู้เชี่ยวชาญ (แพทย์, วิศวกร, กรมอุตุนิยมวิทยา) และคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ รัฐบาล หรือหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศอื่น ๆ

- บทบาทของสื่อหลังภาวะวิกฤต

1) ร้องขอความช่วยเหลือจากทุกพรรคการเมือง การระดมทรัพยากรทางเศรษฐกิจ เชิงเทคนิค และวัสดุ เป็นความต้องการที่สำคัญในช่วงหลังภาวะวิกฤต เจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับชาติ อาจมีทรัพยากรไม่เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการในการฟื้นฟูและการสร้างใหม่ สิ่งสำคัญคือ จะต้องประเมินค่าความต้องการและแจ้งไปยังหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและตัวแทนผู้ช่วยเหลือระดับนานาชาติเพื่อระดมทรัพยากรสำหรับการช่วยเหลือ

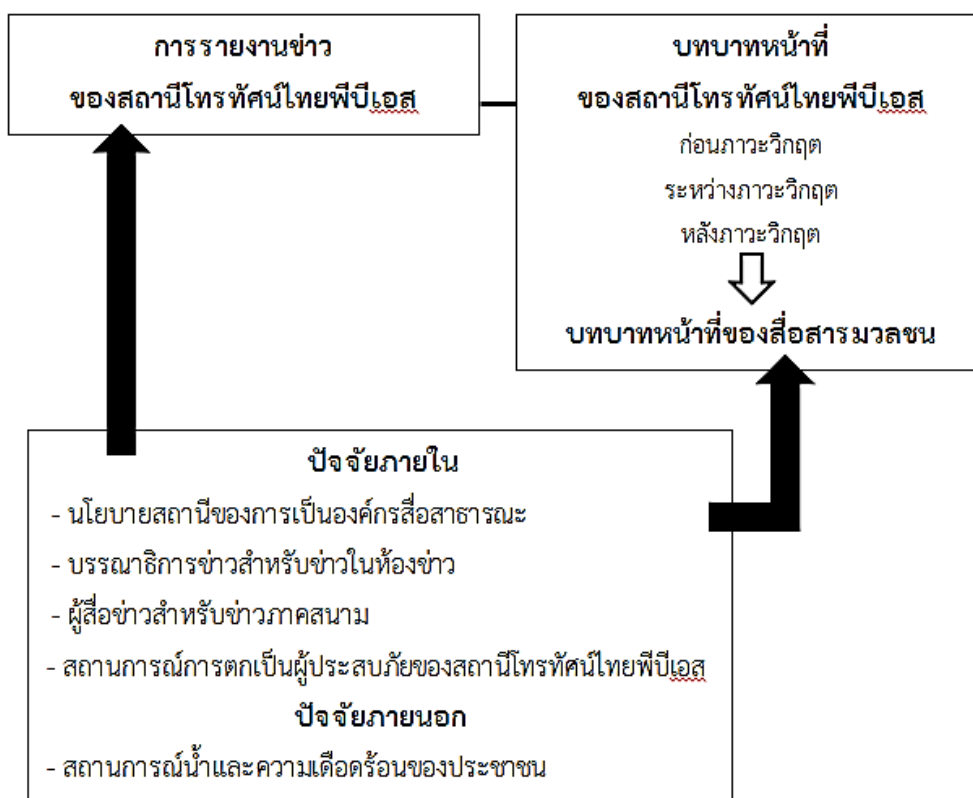
2) สื่อสารเกี่ยวกับแผนการฟื้นฟูและการสร้างใหม่ เกี่ยวข้องกับการแจ้งไปยังสาธารณะในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและผู้ถือประโยชน์ร่วม เกี่ยวกับแผนการฟื้นฟูและการสร้างใหม่ที่ดำเนินการโดยรัฐบาล องค์กรสหประชาชาติ และ/NGOs สื่อสามารถพิจารณาไตร่ตรองถึงแผนการเหล่านี้เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการดูแลผู้รอดชีวิตจะเกิดขึ้นจริง และแผนการเหล่านี้จะถูกดำเนินการ และทำให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยผู้เข้าร่วมที่มีความกระตือรือร้นอย่างผู้ถือประโยชน์ร่วม โดยเฉพาะชุมชน ผู้ได้รับผลประโยชน์

3) สนับสนุนผู้รอดชีวิตให้มีส่วนร่วมในการฟื้นฟู เป็นสิ่งสำคัญที่ทัศนคติของผู้รอดชีวิตจะถูกพิจารณาให้อยู่ในยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและดำเนินการฟื้นฟู อย่างไรก็ตาม ภายใต้ความกดดันจากการกำหนดให้มีการสร้างระบบพื้นฐานขึ้นใหม่ให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เจ้าหน้าที่และองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือต่างๆอาจมองข้ามแง่มุมนี้ไป สื่อสามารถที่จะช่วยสนับสนุนผู้เข้าร่วมที่รอดชีวิต และสื่อสามารถที่จะจัดการการสำรวจทัศนคติของผู้รอดชีวิตจากภาวะวิกฤต อีกทั้งร้องขอความเห็นจากประชาชน ว่าควรจะทำอย่างไรให้แผนการฟื้นฟูสามารถเชื่อมโยงกับความต้องการของชุมชนมากกว่าเดิม

4) **จงใจให้มีการผสมผสานระหว่างการลดความเสี่ยงและการป้องกัน** กระบวนการฟื้นฟูและการสร้างใหม่ นำมาซึ่งโอกาสทองในการผสมผสานการพิจารณาลดความเสี่ยงในการสร้างระบบพื้นฐานขึ้นใหม่ เพื่อให้แน่ใจว่าจะมีความปลอดภัยมากขึ้นหากเกิดภัยพิบัติต่างๆ ในอนาคตสื่อสามารถช่วยเหลือการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนได้ด้วยการจัดหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่จะช่วยเน้นย้ำ ส่งเสริมและสนับสนุนความต้องการในการผสมผสานของการพิจารณาลดความเสี่ยงไปสู่การฟื้นฟูและการสร้างใหม่

บทบาทของสื่อในภาวะวิกฤตข้างต้นนี้ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการออกแบบแบบการลงรหัส (Coding sheet) เพื่อวิเคราะห์หน่วยการศึกษา (ประเด็นข่าว) ว่าเป็นการทำบทบาทหน้าที่ของสื่อในรูปแบบใด โดยแบ่งตามลักษณะของภาวะวิกฤตที่มีความเป็นพลวัต คือ ช่วงก่อน ระหว่าง และหลังภาวะวิกฤต และวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

2.5 กรอบการวิจัย (Conceptual Framework)

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทหน้าที่และการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554” ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยเป็น 2 วิธี คือ วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาการข่าว (Content Analysis) และวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เน้นให้มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	แนวคิด / ทฤษฎี	ระเบียบวิธีวิจัย
1. เพื่อศึกษาลักษณะและวิธีการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554	- แนวคิดเรื่องการสื่อสารในภาวะวิกฤต - แนวคิดเรื่องการรายงานข่าวในภาวะวิกฤต	การวิเคราะห์เนื้อหาการข่าว (Content Analysis)
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554	แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในภาวะวิกฤต	- การวิเคราะห์เนื้อหาการข่าว (Content Analysis) - การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การนำเสนอข่าวและบทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554	แนวคิดเรื่องสื่อสาธารณะ	การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

3.1 การวิเคราะห์เนื้อหารายการข่าว (Content Analysis)

เป็นการศึกษารูปแบบและเนื้อหาที่นำเสนอในรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 โดยหน่วยการศึกษา คือ ประเด็นข่าวที่นำเสนอผ่านรายการข่าว

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ศึกษาจากข้อมูลประเภทเทปรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ที่ออกอากาศในช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ถึง วันที่ 25 ธันวาคม 2554 เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 3 เดือน โดยศึกษารายการข่าวจำนวน 3 รายการ ดังต่อไปนี้

1. ข่าวเช้า (ข่าวเช้าสุดสัปดาห์)
 - : รายงานข่าวที่เกิดขึ้นในวันที่ผ่านมาและทิศทางข่าวในวันใหม่
2. ข่าวเที่ยง
 - : นำเสนอความเคลื่อนไหวของข่าวที่เกิดขึ้นตั้งแต่เช้าถึงเที่ยง
3. ข่าวค่ำ
 - : ข่าวไฮไลท์ พร้อมกับการวิเคราะห์ให้ลึกรอบด้านยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลรายการของทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เป็นจำนวนทั้งสิ้น 3 รายการ ด้วยตัวผู้วิจัยเอง โดยได้รับความอนุเคราะห์จากทางฝ่ายข่าว ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ให้นำอุปกรณ์เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ชนิดพกพา (External hard disk) มาทำการบันทึกเทปรายการข่าวย้อนหลัง รวมเวลาทั้งหมด 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ถึง วันที่ 25 ธันวาคม 2554 ทั้ง 3 รายการ เป็นจำนวน 230 เทป ประกอบด้วย

1. ข่าวเช้า (ข่าวเช้าสุดสัปดาห์) ออกอากาศทุกวัน	ทั้งหมด 71 เทป
เดือนตุลาคม	จำนวน 29 วัน 29 เทป
เดือนพฤศจิกายน	จำนวน 25 วัน 25 เทป
เดือนธันวาคม	จำนวน 17 วัน 17 เทป
2. ข่าวเที่ยง ออกอากาศทุกวัน	ทั้งหมด 84 เทป
เดือนตุลาคม	จำนวน 31 วัน 31 เทป
เดือนพฤศจิกายน	จำนวน 29 วัน 29 เทป

เดือนธันวาคม	จำนวน 24 วัน 24 เทป	
3. ข้าวค้ำ ออกอากาศทุกวัน		ทั้งหมด 75 เทป
เดือนตุลาคม	จำนวน 29 วัน 29 เทป	
เดือนพฤศจิกายน	จำนวน 25 วัน 25 เทป	
เดือนธันวาคม	จำนวน 21 วัน 21 เทป	

ทั้งนี้ สาเหตุที่บางรายการข่าวมีจำนวนวันที่บันทึกไม่ครบ 30-31 วัน เนื่องจาก

- ตรงกับวันหยุดที่มีรายการสำคัญ คือ วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันจักรี
- ปัญหาทางด้านเทคนิคที่ผิดพลาดกับเทปรายการข่าวที่ทำการบันทึกมา คือ ภาพรายการ

ข่าวหาย ไม่มีเสียง รายการข่าวไม่ครบตามจำนวนเวลา

- วันที่ 26 – 31 ธันวาคม พ.ศ. 2554 ของทุกรายการข่าว ทางฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ไม่มีการบันทึกรายการข่าวไว้เนื่องจากมีปัญหาในเรื่องของระบบ

- รายการข่าวมีจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงจะทำการสุ่มอย่างเจาะจงจากจำนวนรายการทั้งหมด โดยทำการคัดเลือกเฉพาะเทปรายการข่าวที่มีเรื่องราวและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 (รายการข่าวเข้าสู่สัปดาห์ในบางเทปเนื้อหาไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นในช่วงวิกฤตน้ำท่วม)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูล (หน่วยการศึกษา)

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบการลงรหัส (Coding sheet) โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยในการออกแบบแบบการลงรหัส (Coding sheet) โดยแบ่งขอบเขตการวิเคราะห์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของหน่วยการศึกษา

รายการข่าว : ☐ (1) ข่าวเช้า ☐ (2) ข่าวเที่ยง ☐ (3) ข่าวค่ำ
วันที่ _____ เดือน ☐ (1) ตุลาคม ☐ (2) พฤศจิกายน ☐ (3) ธันวาคม พุทธศักราช 2554
เวลาในการนำเสนอ (นาที) : ☐ (1) 0-5 ☐ (2) 6-10 ☐ (3) 11-15 ☐ (4) 16-20 ☐ (5) มากกว่า 20
หัวข้อข่าว (ถ้ามี) _____
รูปแบบในการนำเสนอ
☐ (1) ผู้สื่อข่าวรายงานพร้อมภาพข่าว
☐ (2) รายงานพิเศษ (สลับเป็นเรื่องราว)
☐ (3) รายงานสดจากพื้นที่
☐ (4) สัมภาษณ์สดทางโทรศัพท์
☐ (5) สัมภาษณ์สดในห้องส่ง
สถานที่ : ☐ (1) ต่างจังหวัด ☐ (2) ปริมณฑล ☐ (3) กรุงเทพมหานคร

- รายการข่าว คือ รายการที่หน่วยการศึกษา (ประเด็นข่าว) ได้ถูกนำเสนอ มีทั้งหมด 3 รายการ ได้แก่ ข่าวเช้า ข่าวเที่ยง ข่าวค่ำ

- วัน เดือน ปี / เวลาในการนำเสนอ (นาที) คือ ช่วงวัน เวลาที่หน่วยการศึกษา (ประเด็นข่าว) ได้ถูกนำเสนอ

- หัวข้อข่าว คือ หัวข้อของข่าวที่ขึ้นหน้าจอขณะรายการข่าวถูกนำเสนอ

- รูปแบบในการนำเสนอ คือ วิธีในการนำเสนอข่าว

- สถานที่ คือ สถานที่ที่หน่วยการศึกษา (ประเด็นข่าว) ได้ถูกนำเสนอ โดยแบ่งออกเป็น พื้นที่ในต่างจังหวัด ปริมณฑล และกรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 2 ประเด็นข่าวที่นำเสนอ

ประเด็นข่าว : ☐ (1) รายงานสถานการณ์น้ำ	☐ (5) การจัดการปัญหาน้ำ
☐ (2) ความขัดแย้ง	☐ (6) การช่วยเหลือ
☐ (3) การเตือนภัย	☐ (7) ผลกระทบ
☐ (4) การฟื้นฟู	

ในส่วนที่ 2 พิจารณาผ่านหน่วยการศึกษา (ประเด็นข่าว) ว่ามีการนำเสนอข่าวในประเด็นใด โดยแบ่งออกเป็น 7 ประเด็นด้วยกัน ดังนี้

- รายงานสถานการณ์น้ำ คือ ภาพรวมของสถานการณ์น้ำท่วม เช่น ระดับน้ำ พื้นที่ที่น้ำเข้าท่วมถึง ในที่นี้ยังรวมถึงการบอกเส้นทางจราจรต่างๆที่สามารถสัญจรได้และไม่ได้ด้วย

- การจัดการปัญหาน้ำ คือ แนวทางการแก้ปัญหาต่างๆในสถานการณ์น้ำท่วม เช่น การจัดระบบเครื่องสูบน้ำ การสร้างทางระบายน้ำ การเปิดประตูระบายน้ำ เป็นต้น
- ความขัดแย้ง คือ การปะทะกันระหว่างบุคคลในข่าว โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ความขัดแย้งระหว่างองค์กร หน่วยงาน พรรคการเมือง 2) ความขัดแย้งที่เป็นผลมาจากการจัดการสถานการณ์น้ำที่ไม่ลงตัว
- การช่วยเหลือ คือ การให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์น้ำท่วม เช่น การบริจาคสิ่งของให้กับผู้ประสบภัย
- การเตือนภัย คือ การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำ หรือสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อประชาชนในไม่ช้านี้ โดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อขอความร่วมมือจากประชาชนให้ระมัดระวัง เตรียมความพร้อม หรือปฏิบัติตาม เช่น การแจ้งเตือนพื้นที่เฝ้าระวัง การออกคำสั่งอพยพ การให้ย้ายของขึ้นที่สูง
- ผลกระทบ คือ การนำเสนอผลกระทบจากเหตุการณ์น้ำท่วม โดยแบ่งออกเป็น ด้านเศรษฐกิจ (ภาคอุตสาหกรรม, ภาคเกษตร) ด้านสังคม (สุขภาพ, ความปลอดภัย, ราคาสินค้า, ชีวิตความเป็นอยู่ ฯลฯ) ด้านวัฒนธรรม (ศิลปะ, ดนตรี, โบราณสถาน, โบราณวัตถุ ฯลฯ) ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ระบบนิเวศน์, ปัญหามลพิษ, ปัญหาน้ำดื่ม, ปัญหาน้ำเน่าเสีย ฯลฯ)
- การฟื้นฟู คือ การนำเสนอกิจกรรมหรือแนวทางต่างๆที่ถูกจัดขึ้น เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อม และชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากในช่วงน้ำท่วม ให้กลับสู่สภาพปกติ

ส่วนที่ 3 บทบาทของสื่อในภาวะวิกฤต

บทบาทของสื่อ :		
☐ ก่อนภาวะวิกฤต	☐ ระหว่างภาวะวิกฤต	☐ หลังภาวะวิกฤต
☐ การวิเคราะห์ความเสี่ยง	☐ แจ้งข้อมูลทันทีที่มีข้อมูล	☐ ร้องขอความช่วยเหลือ
☐ ให้ข้อมูลสถานการณ์	☐ ให้คำแนะนำในการปฏิบัติ	☐ สื่อสารเรื่องแผนการฟื้นฟู
☐ การเตือนภัยล่วงหน้า	☐ แจ้งให้ทราบถึงการดำเนินงาน	☐ สนับสนุนผู้รอดชีวิต
☐ ให้ข้อมูลการเตรียมความพร้อม	☐ ถ่ายทอดชีวิตความเป็นอยู่	☐ จูงใจให้เกิดการป้องกัน
☐ กระตุ้นผู้มีอำนาจ	☐ อำนวยความสะดวกในการติดต่อ	
☐ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม	☐ เน้นผู้รอดชีวิต	
	☐ ใช้มาตรฐานขั้นพื้นฐาน	
	☐ ให้ข้อมูลถึงผลกระทบ (ครั้งที่ 2)	

ในส่วนที่ 3 ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ในประเด็นเรื่อง “บทบาทหน้าที่ของการรายงานข่าว” โดยพิจารณาผ่านบทบาทที่นำเสนอของหน่วยการศึกษา (ประเด็นข่าว) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ช่วงด้วยกัน

ตามลักษณะความเป็นพลวัตของภาวะวิกฤต คือ ช่วงก่อน ระหว่าง และหลังภาวะวิกฤต โดยแต่ละตัวแปรนี้มีรายละเอียด ดังนี้

ก่อนภาวะวิกฤต

- *การวิเคราะห์ความเสี่ยง* คือ การที่สื่อถ่ายทอดหรือวิเคราะห์ความเสี่ยงทางภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้นได้ให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อเป็นการเพิ่มความมั่นคงในชีวิตของประชาชน เช่น การวิเคราะห์ระดับน้ำที่จะท่วมในพื้นที่ต่างๆจากปริมาณน้ำที่ปล่อยออกจากเขื่อน เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลที่ผู้สื่อข่าวจะถ่ายทอดเป็นได้ทั้งความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หรือแม้แต่การวิเคราะห์จากผู้สื่อข่าวเอง ในประเด็นที่ผู้สื่อข่าวเห็นว่าสำคัญน่าจะเกิดขึ้นได้ เช่น การย้ายเครื่องใช้ไฟฟ้าขึ้นที่สูง เป็นต้น

- *ให้ข้อมูลสถานการณ์* คือ การที่สื่อจัดหาข้อมูลหรือปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดภัยพิบัติ และแจ้งให้ประชาชนได้ทราบ สื่อสามารถเน้นกลุ่มของประชาชนที่มีความเสี่ยงมาก

- *การเตือนภัยล่วงหน้า* คือ การที่สื่อนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำ หรือสถานการณ์ทั่วไปที่อาจขึ้นหรือส่งผลกระทบต่อประชาชน โดยมีจุดประสงค์เพื่อขอความร่วมมือจากประชาชนให้ระมัดระวัง เตรียมความพร้อม หรือปฏิบัติตาม เช่น การแจ้งเตือนพื้นที่เฝ้าระวัง การออกคำสั่งอพยพ การให้ย้ายของขึ้นที่สูง เป็นต้น

- *ให้ข้อมูลการเตรียมความพร้อม* คือ การที่สื่อให้ข้อมูลกับประชาชนเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมกับวิกฤตที่จะเกิดขึ้น เช่น การบอกถึงจุดเคลื่อนย้ายที่จะมีหน่วยงานมารับออกนอกพื้นที่ ศูนย์อพยพ หรือแม้กระทั่งหมายเลขโทรศัพท์ของหน่วยงานที่สำคัญ เพื่อให้ประชาชนสามารถติดต่อขอความช่วยเหลือได้ เป็นต้น

- *กระตุ้นผู้มีอำนาจ* คือ การที่สื่อพยายามขอความคิดเห็นจากผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจต่างๆในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ เช่น ขอความเห็นจากผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เพื่อให้ทราบถึงมาตรการการป้องกันน้ำของชุมชน และเป็นการกระตุ้นให้ผู้มีอำนาจมีการตัดสินใจและจัดลำดับขั้นตอนในการลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น

- *ส่งเสริมการมีส่วนร่วม* คือ การที่สื่อพยายามบอกประชาชนถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับชุมชน เช่น การร่วมแรงร่วมใจสร้างคันดินกั้นน้ำให้กับวัดในเขตพื้นที่ชุมชน เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางจิตใจของคนในชุมชน เป็นต้น

ระหว่างภาวะวิกฤต

- *แจ้งข้อมูลทันทีที่มีข้อมูล* ในระหว่างภาวะวิกฤต สถานการณ์ต่างๆมีความเคลื่อนไหวตลอดเวลา ดังนั้น การแจ้งข้อมูลทันที คือ การที่เมื่อผู้สื่อข่าวทราบข้อมูลที่เล็งเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อ

ประชาชน แล้วแจ้งให้กับประชาชนได้รับทราบทันที กรณีนี้ ผู้สื่อข่าวจะแจ้งว่าเป็น “สถานการณ์ล่าสุดที่ได้รับแจ้งเข้ามา...”

- *ให้คำแนะนำในการปฏิบัติ* คือ การที่ผู้สื่อข่าวบอกวิธีการปฏิบัติตัว มาตรการฉุกเฉิน และข้อควรระวัง เช่น พื้นที่ที่ประชาชนในพื้นที่ประสบภัยไม่ควรเข้าไป การหาน้ำดื่มที่ปลอดภัย เป็นต้น

- *แจ้งให้ทราบถึงการดำเนินงาน* คือ การที่สื่อรายงานถึงการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่และกลุ่มผู้ช่วยเหลือ บอกถึงภาระหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆที่ตอนนี้กำลังดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ในตอนนี้ เช่น นายกรัฐมนตรีสั่งให้จัดตั้ง ศปก. ผู้ว่าราชการกำลังลงพื้นที่ เป็นต้น

- *ถ่ายทอดชีวิตความเป็นอยู่* คือ การที่สื่อรายงานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้ประสบภัย ทั้งที่กำลังอพยพ หรือที่อยู่ในศูนย์พักพิง

- *อำนวยความสะดวกในการติดต่อ* คือ การที่สื่อเป็นตัวกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ที่ประสบภัย กับครอบครัว ญาติ เพื่อน หรือแม้กระทั่งติดต่อขอความช่วยเหลือกับหน่วยงานสำคัญๆที่ผู้ประสบภัยต้องการ เช่น ติดต่อโรงพยาบาลเพื่อเข้าช่วยเหลือผู้ป่วยอัมพฤกษ์ที่บ้านอยู่ท้ายซอยและน้ำท่วมสูง เป็นต้น

- *เน้นผู้รอดชีวิต* ในช่วงภาวะวิกฤตเป็นช่วงที่เกิดปัญหาให้กับคนกลุ่มใหญ่ ผู้ช่วยเหลืออาจมีไม่เพียงพอกับความต้องการ ดังนั้น การเน้นผู้รอดชีวิต คือ การที่สื่อเข้าไปรายงานเรื่องราวของผู้รอดชีวิต หรือกำลังทำการอพยพ เพื่อถามถึงสิ่งที่ต้องการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

- *ใช้มาตรฐานขั้นพื้นฐาน* คือ การที่สื่อรายงานสถานการณ์โดยอิงกับมาตรฐานสากลที่บอกถึงแนวทางในความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้รอดชีวิตจากภัยพิบัติ ในแง่ของการสุขภาพอนามัย เรื่องน้ำ สุขอนามัย อาหาร ที่พักพิง สุขภาพ และด้านอื่น ๆ *วิทยาลัย*

- *ให้ข้อมูลถึงผลกระทบ (ครั้งที่ 2)* การเกิดเหตุภัยพิบัติอย่างหนึ่งสามารถเป็นสาเหตุให้เกิดภัยพิบัติต่อเนื่องตามมาได้ (Secondary hazards) ในกรณีน้ำท่วม ผลกระทบที่จะตามมาคือ การเกิดไฟฟ้ารั่วไหล เกิดโรคที่มีสาเหตุมาจากน้ำ เช่น โรคน้ำกัดเท้า ไข้หวัด ไข้เลือดออก เป็นต้น หรือแผ่นดินทรุดตัว เนื่องจากมีน้ำอยู่ในพื้นที่ปริมาณมากและเป็นเวลานาน ดังนั้น การให้ข้อมูลถึงผลกระทบ (ครั้งที่ 2) คือ การที่สื่อรายงานให้ประชาชนได้เข้าใจถึงผลกระทบที่จะตามมา แจ้งให้ประชาชนทราบถึงวิธีการปฏิบัติตนที่เหมาะสม เพื่อหลีกเลี่ยงการสูญเสีย โดยการรายงานส่วนนี้เป็นความคิดเห็น การวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ หรือจากตัวผู้สื่อข่าว

หลังภาวะวิกฤต

- *ร้องขอความช่วยเหลือ* คือ การที่สื่อได้ประเมินความเสียหาย และทราบถึงสิ่งที่ต้องการด้านทรัพยากรต่างๆเพื่อใช้ในการฟื้นฟูแล้ว นำไปสู่การร้องขอความช่วยเหลือ เพื่อระดมความต้องการในช่วงหลังภาวะวิกฤต การร้องขอเป็นได้ทั้งในด้านของข้าวของ เงินบริจาค รวมทั้งร่างกาย (จิตอาสา)

- **สื่อสารเรื่องแผนการฟื้นฟู** คือ การที่สื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนการฟื้นฟูและการสร้างใหม่ เพื่อให้ผู้ชมได้ทราบถึงแผนการต่างๆ และสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้ เช่น กิจกรรม Big Cleaning Day
- **สนับสนุนผู้รอดชีวิต** ในที่นี้หมายถึงการสนับสนุนผู้รอดชีวิต หรือผู้ที่ประสบภัยในช่วงระหว่างวิกฤตที่ผ่านมาให้มีส่วนร่วมในการฟื้นฟู เนื่องจากผู้ที่ประสบเหตุการณ์เองจะทราบถึงสิ่งที่ต้องการในสถานการณ์วิกฤตนั้นอย่างแท้จริง ดังนั้น สนับสนุนผู้รอดชีวิต คือ การที่สื่อเข้าไปรายงานความคิดเห็นของผู้ประสบภัยเกี่ยวกับแผนการฟื้นฟูที่ผู้ประสบภัยเห็นว่ามีความสำคัญ
- **จงใจให้เกิดการป้องกัน** คือ การที่สื่อเน้นย้ำ ส่งเสริมและสนับสนุนความต้องการในการผสมผสานของการพิจารณาลดความเสี่ยงไปสู่การฟื้นฟูและการสร้างใหม่ เช่น การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญถึงแผนการป้องกันที่เหมาะสมในอนาคต เป็นต้น

ส่วนที่ 4 บุคคลในข่าว

บุคคลในข่าว :	
☐ ผู้ให้ความช่วยเหลือ	☐ ผู้รับความช่วยเหลือ
☐ ผู้ประสบภัย	☐ ผู้ประสบภัย
☐ ภาครัฐ / ราชการ	☐ ภาคเกษตรกรรม
☐ นักวิชาการ / ผู้เชี่ยวชาญ	☐ ภาคธุรกิจ
☐ ภาคประชาสังคม	☐ ภาคประชาสังคม
☐ ภาคธุรกิจ	☐ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น
☐ ภาคเกษตรกรรม	
☐ องค์กรต่างประเทศ	
☐ องค์กรสื่อ	

ในส่วนที่ 4 แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้

- **ผู้ให้ความช่วยเหลือ** ประกอบด้วย

ผู้ประสบภัย, ภาครัฐ/ราชการ, นักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญ, ภาคประชาสังคม, ภาคธุรกิจ, ภาคเกษตรกรรม, องค์กรต่างประเทศ และองค์กรสื่อ

- **ผู้รับความช่วยเหลือ** ประกอบด้วย

ผู้ประสบภัย, ภาคเกษตรกรรม, ภาคธุรกิจ, ภาคประชาสังคม และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักข่าว บรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าว โดยใช้แบบสัมภาษณ์คำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล เพื่อทราบถึงบทบาทหน้าที่ และปัจจัยที่มีผลต่อการรายงานข่าวและบทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสำนักข่าว บรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าว โดยผู้วิจัยได้เลือกแหล่งข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้อำนวยการสำนักข่าว บรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัย ได้แก่ แนวคำถามที่ใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกเสียง และจดบันทึกประเด็นคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญของผู้ให้สัมภาษณ์ไว้ เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และรอบด้าน รวมทั้งใช้ในการถาม เน้นจุดที่สำคัญของประเด็น แล้วตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความครบถ้วนของข้อมูล ซึ่งแนวคำถามที่เตรียมไว้ เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาและสามารถตอบปัญหาคำถามที่ต้องการได้ มีดังนี้

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ฝ่ายผลิตรายการข่าว

ฝ่ายผลิตรายการข่าว ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักข่าว และบรรณาธิการข่าว ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการวางนโยบายและควบคุมการรายงานข่าว โดยเฉพาะในสถานการณ์ช่วงภาวะวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 การตัดสินใจในด้านของการนำเสนอข้อมูลของฝ่ายผลิตรายการข่าวจึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยแนวคำถามนี้เป็นแนวคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมในการที่จะต่อยอดคำถามในประเด็นที่สำคัญต่อไป แนวคำถามมีรายละเอียด ดังนี้

- นโยบายในการเสนอข่าวในช่วงวิกฤตน้ำท่วมของทางสถานี (มีการเพิ่มเติมอย่างไรหรือไม่ จากในภาวะปกติ)
- ปัจจัยในการกำหนดทิศทางการนำเสนอข่าวในช่วงวิกฤตน้ำท่วม
- แหล่งข้อมูลที่ทางสถานีได้รับในช่วงวิกฤตน้ำท่วม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการรายงานข่าว ทางสถานีได้รับมาจากแหล่งใดบ้าง
- กระบวนการคัดเลือกข้อมูลข่าวสารที่จะนำเสนอในช่วงวิกฤตน้ำท่วม มีลักษณะอย่างไรบ้าง
- รูปแบบการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของทางสถานีมีลักษณะอย่างไรบ้าง (การใช้ตัววิ่ง การลงภาคสนาม การใช้เทคนิคพิเศษ การแสดงภาพประกอบ การเชิญนักวิชาการมาร่วมวิเคราะห์สถานการณ์และแนวทางในการแก้ไข)
- การทำหน้าที่ของสื่อข่าวโทรทัศน์มีบทบาทมากกว่าการรายงานข่าว ทั้งการเป็นศูนย์กลางการรับบริจาค การสร้างความบันเทิง ทางสถานีมีการวางนโยบายอย่างไรกับการแสดงบทบาทที่นอกเหนือไปจากการรายงานข่าว
- การรายงานข่าวของทางสถานีในช่วงวิกฤตน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร พุทธศักราช 2554 มีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องใดบ้าง
- เนื่องจากในปัจจุบันสังคมไทยเริ่มเผชิญกับปัญหาภัยพิบัติต่างๆ ทำให้สังคมไทยตกอยู่ในภาวะวิกฤตหลายครั้ง ในฐานะที่เป็นสื่อทำหน้าที่ในการรายงานข่าว นำเสนอข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน ทางสถานีมีแนวทางการรายงานข่าวในช่วงวิกฤตอย่างไร สำหรับการเตรียมรับมือกับภาวะวิกฤตในอนาคต

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าว

ผู้ดำเนินรายการข่าวถือว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน ในสถานการณ์ช่วงภาวะวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 โดยแนวคำถามนี้เป็นแนวคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) ทั้งนี้ เพื่อความเหมาะสมในการที่จะต่อยอดคำถามในประเด็นที่สำคัญต่อไป แนวคำถามมีรายละเอียด ดังนี้

- นโยบายในการเสนอข่าวในช่วงวิกฤตน้ำท่วมของทางสถานีส่งผลต่อการนำเสนอข่าวของผู้ดำเนินรายการข่าว หรือไม่
- ปัจจัยใดบ้างที่กำหนดทิศทางการนำเสนอข่าวในช่วงวิกฤตน้ำท่วม
- ในช่วงวิกฤตน้ำท่วมผู้ดำเนินรายการมีเตรียมข้อมูลที่จะรายงานข่าวอย่างไร เนื่องจากข้อมูลมีความเป็นพลวัตสูง

- ในช่วงวิกฤตน้ำท่วมผู้ดำเนินรายการมีการวางรูปแบบการนำเสนอของตนเองอย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นข่าวที่จะนำเสนอในแต่ละวัน
- การลำดับประเด็นที่จะรายงานข่าวมีลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง
- หากเกิดการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่คาดเคลื่อนไป ผู้ดำเนินรายการมีวิธีการในการแก้สถานการณ์อย่างไร
- การรายงานข่าวในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 ผู้ดำเนินรายการข่าวมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องใดบ้าง
- การรายงานในช่วงวิกฤตกับในช่วงปกติมีความแตกต่างกันอย่างไร
- ผู้ดำเนินรายการข่าวมีความคิดเห็นอย่างไรกับการทำหน้าที่ที่นอกเหนือจากการรายงานข่าวของสื่อ ในเรื่องการเป็นศูนย์กลางการรับบริจาค การสร้างความบันเทิง
- เนื่องจากในปัจจุบันสังคมไทยเริ่มเผชิญกับปัญหาภัยพิบัติต่างๆ ทำให้สังคมไทยตกอยู่ในภาวะวิกฤตหลายครั้ง ในฐานะที่เป็นสื่อทำหน้าที่ในการรายงานข่าว นำเสนอข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน ผู้ดำเนินรายการข่าวมีแนวทางการรายงานข่าวในช่วงวิกฤตอย่างไร สำหรับการเตรียมรับมือกับภาวะวิกฤตในอนาคต

3.3 ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ: Content analysis / เทปรายการข่าว

1. นำเทปรายการข่าวมาศึกษาทำความเข้าใจ
2. แบ่งประเภทของเนื้อหาข่าวตามองค์ประกอบที่ได้กำหนดไว้ในคู่มือการลงรหัส (Coding sheet)
3. วิเคราะห์และจัดลำดับในแต่ละประเด็น

ตอบปัญหานำวิจัย
ข้อที่ 1 และข้อที่ 2

จับประเด็นจากการวิเคราะห์รายการข่าวมาเป็นคำถามสัมภาษณ์

การวิจัยเชิงคุณภาพ: In-depth Interview / Key informant

1. สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. ถอดเทปบทสัมภาษณ์และเรียบเรียง
3. วิเคราะห์และจับประเด็น

ตอบปัญหานำวิจัย
ข้อที่ 2 และข้อที่ 3

3.4 การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาวិเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาเทปรายการข่าว รวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยแบ่งเนื้อหาการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะและวิธีการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

ส่วนที่ 2 บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำเสนอข่าวและบทบาทหน้าที่ ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง บทบาทหน้าที่และการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 ใช้ทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้อำนวยการสำนักข่าว บรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าว ทั้งหมดจำนวน 4 คน และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านเทปรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ที่ออกอากาศในช่วงวันที่ 1 ตุลาคม ถึงวันที่ 25 ธันวาคม 2554 เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 3 เดือน ซึ่งศึกษาผ่านรายงานข่าวเช้า ข่าวเที่ยง และข่าวค่ำ จำนวนเทปรายการทั้งหมด 230 เทป ซึ่งหน่วยข่าวที่วิเคราะห์ทั้งหมด คือ 659 หน่วย

ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบปัญหานำวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะและวิธีการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

ส่วนที่ 2 บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำเสนอข่าวและบทบาทหน้าที่ ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

ส่วนที่ 1 ลักษณะและวิธีการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

จากการศึกษาข่าวและรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วมที่ ออกอากาศตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ถึงวันที่ 25 ธันวาคม 2554 เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 3 เดือน โดยศึกษา ผ่านรายงานข่าวเช้า ข่าวเที่ยง และข่าวค่ำ จำนวนเทปรายการทั้งหมด 230 เทป ซึ่งหน่วยข่าวที่ วิเคราะห์ทั้งหมด คือ 659 หน่วย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข่าวเช้า (ข่าวเช้าสุดสัปดาห์) เป็นการรายงานข่าวที่เกิดขึ้นในวันที่ผ่านมา และทิศทางข่าว ในวันใหม่ ออกอากาศทุกวัน ทั้งหมด 71 เทป

เดือนตุลาคม	จำนวน 29 วัน 29 เทป
เดือนพฤศจิกายน	จำนวน 25 วัน 25 เทป
เดือนธันวาคม	จำนวน 17 วัน 17 เทป

2. ข่าวเที่ยง นำเสนอความเคลื่อนไหวของข่าวที่เกิดขึ้นตั้งแต่เช้าถึงเที่ยง ออกอากาศทุกวัน ทั้งหมด 84 เทป

เดือนตุลาคม	จำนวน 31 วัน 31 เทป
เดือนพฤศจิกายน	จำนวน 29 วัน 29 เทป
เดือนธันวาคม	จำนวน 24 วัน 24 เทป

3. ข่าวค่ำ เป็นข่าวไฮไลท์พร้อมกับการวิเคราะห์ให้ลึกรอบด้านมากยิ่งขึ้น ออกอากาศทุกวัน ทั้งหมด 75 เทป

เดือนตุลาคม	จำนวน 29 วัน 29 เทป
เดือนพฤศจิกายน	จำนวน 25 วัน 25 เทป
เดือนธันวาคม	จำนวน 21 วัน 21 เทป

เวลาในการออกอากาศ ตามผังของสถานีที่ได้กำหนดไว้ในช่วงไตรมาสที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2554) (ภาคผนวก ก) ได้กำหนดเวลาในการออกอากาศรายงานข่าว ดังนี้

1. ข่าวเช้า จันทร์ ถึง ศุกร์ ออกอากาศเวลา 06.00 – 07.30 น. (1 ชั่วโมง 30 นาที)
เสาร์และอาทิตย์ ออกอากาศเวลา 08.00 – 08.30 น. (30 นาที)
2. ข่าวเที่ยง ออกอากาศทุกวัน เวลา 12.00 – 13.00 น. (1 ชั่วโมง)
3. ข่าวค่ำ ออกอากาศทุกวัน เวลา 19.00 – 20.30 น. (1 ชั่วโมง 30 นาที)

เมื่อเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมในช่วงเดือนตุลาคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2554 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้มีการปรับเปลี่ยนและเพิ่มเวลาในข่าวเช้า และข่าวค่ำ ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 4.1 และ 4.2

ตารางที่ 4.1 แสดงรายละเอียดวันและเวลาในการออกอากาศ “ข่าวเช้า”
ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม (ตุลาคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2554)

วัน	เดือน	สัปดาห์ที่	เวลาในการออกอากาศ
จันทร์ – ศุกร์	ตุลาคม	สัปดาห์ที่ 1	06.00 – 07.30 น. (1 ชั่วโมง 30 นาที)
		สัปดาห์ที่ 2 - 4	06.00 – 08.00 น. (2 ชั่วโมง)
	พฤศจิกายน	สัปดาห์ที่ 1 – 3	
		สัปดาห์ที่ 4 - 5	06.00 – 07.30 น. (1 ชั่วโมง 30 นาที)
	ธันวาคม	สัปดาห์ที่ 1 - 4	
เสาร์, อาทิตย์	ตุลาคม ถึง ธันวาคม ยังคงออกอากาศเวลาเดิม คือ 08.00 – 08.30 (30 นาที)		

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่าในวันจันทร์ถึงศุกร์ช่วงสัปดาห์ที่ 2-4 ของเดือนตุลาคม และสัปดาห์ที่ 1-3 ของเดือนพฤศจิกายน ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีการขยายเวลาในการออกอากาศข่าวเช้าเป็น 2 ชั่วโมง จากเดิมที่ออกอากาศเพียง 1 ชั่วโมง 30 นาที เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวสถานการณ์น้ำเพิ่มสูงขึ้นและขยายพื้นที่อย่างรวดเร็ว เข้ามาในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยในวันแรกที่น้ำเข้าสู่พื้นที่กรุงเทพมหานคร คือ วันพฤหัสบดีที่ 20 ตุลาคม ข่าวเช้าได้เข้ารายการเร็วกว่าปกติ คือ เวลา 05.30 น. ทำให้เวลาในการออกอากาศของวันนี้ขยายเพิ่มเป็น 2 ชั่วโมง 30 นาที

ตารางที่ 4.2 แสดงรายละเอียดวันและเวลาในการออกอากาศ “ข่าวค่ำ”
ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม (ตุลาคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2554)

วัน	เดือน	เวลาในการออกอากาศ
จันทร์ – ศุกร์	ตุลาคม	19.00 – 20.30 น. (1 ชั่วโมง 30 นาที)
	พฤศจิกายน	19.00 – 21.00 น. (2 ชั่วโมง)
	ธันวาคม	19.00 – 20.30 น. (1 ชั่วโมง 30 นาที)
เสาร์, อาทิตย์	ตุลาคม ถึง ธันวาคม ยังคงออกอากาศเวลาเดิม คือ 19.00 – 20.30 น. (1 ชั่วโมง 30 นาที)	

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่าในวันจันทร์ถึงศุกร์ของเดือนพฤศจิกายน สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้มีการขยายการออกอากาศเป็น 2 ชั่วโมง จากเดิมที่ออกอากาศเพียง 1 ชั่วโมง 30 นาที โดยได้เพิ่มช่วง “ฝ่าวิกฤตน้ำท่วม-แผนเตรียมแผนอพยพ” เข้าไปในช่วงของข่าวค่ำด้วย เพื่อนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเตรียมการรับมือกับสถานการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นรายวัน

รายงานข่าวทั้ง 3 ช่วง คือ ข่าวเช้า ข่าวเที่ยง และข่าวค่ำ ทั้งหมด 260 เทป แยกเป็นหน่วยข่าวที่วิเคราะห์ได้ทั้งสิ้น 659 หน่วย ซึ่งสามารถจำแนกตามเดือนที่ศึกษา ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของหน่วยข่าวในรายงานข่าว (ข่าวเช้า, ข่าวเที่ยง, ข่าวค่ำ) ช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 จำแนกตามเดือน (N=659)

เดือน	จำนวน	ร้อยละ
ตุลาคม	285	43.25
พฤศจิกายน	289	43.85
ธันวาคม	85	12.90

จากตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของหน่วยข่าวในรายงานข่าว (ข่าวเช้า, ข่าวเที่ยง, ข่าวค่ำ) ช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 จำแนกตามเดือน ได้ดังนี้ เดือนที่มีการนำเสนอประเด็นข่าวน้ำท่วมมากที่สุด คือ เดือนพฤศจิกายน ร้อยละ 43.85 (289 หน่วย) รองลงมาคือ เดือนตุลาคม ร้อยละ 43.25 (285 หน่วย) และเดือนธันวาคม เป็นเดือนที่มีการนำเสนอประเด็นข่าวน้ำท่วมน้อยที่สุด ร้อยละ 12.90 (85 หน่วย) ทั้งนี้ เนื่องจากเดือนธันวาคมสถานการณ์น้ำเริ่มคลี่คลาย หลายพื้นที่เริ่มกลับเข้าสู่สภาวะปกติ ข่าวนำเสนอประเด็นเรื่องน้ำท่วมลดน้อยลงเมื่อเทียบกับเดือนตุลาคมและเดือนพฤศจิกายน

รายงานข่าวเช้า ข่าวเที่ยง และข่าวค่ำ มีจำนวนประเด็นเรื่องน้ำท่วมที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ในเดือนตุลาคมและเดือนพฤศจิกายน ซึ่งสถานการณ์น้ำยังคงวิกฤตรายงานข่าวให้พื้นที่กับประเด็นน้ำท่วมเป็นอย่างมาก สำหรับเดือนธันวาคมน้ำท่วมเริ่มลดลงกลับเข้าสู่สถานการณ์ปกติรายงานข่าวจึงนำเสนอประเด็นน้ำท่วมน้อยลง และให้พื้นที่กับประเด็นอื่นๆที่เกิดขึ้น

จากการศึกษาการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พบว่าประเด็นที่ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้นำเสนอในแต่ละวัน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัน เดือน ปี	เหตุการณ์
1 ต.ค. 54	เชียงใหม่ : น้ำได้เข้าท่วมเขตตัวเมืองเชียงใหม่ ทำให้โรงแรมกว่า 10 แห่งได้รับผลกระทบ (นักท่องเที่ยวขอย้ายโรงแรม ขอเลื่อนเข้าพัก)
2 ต.ค. 54	นครราชสีมา : ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาประกาศให้จังหวัดนครราชสีมาเป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติจากเหตุอุทกภัย 18 อำเภอในเบื้องต้น
4 ต.ค. 54	อยุธยา : น้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาไหลเข้าท่วมบ้านเรือนติดกับด้านหลังวัดไชยวัฒนาราม ตำบลบ้านป้อม ระดับน้ำสูง 2 เมตร เวลา 14.30 น. วันเดียวกัน สுகุมลคุณปลื้ม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม และคณะลงพื้นที่ตรวจสอบสถานการณ์น้ำท่วมโบราณสถานในจังหวัด โดยจากการตรวจสอบพบว่า โบราณสถานในเขตเกาะเมืองได้รับความเสียหายเกือบทั้งหมดแล้ว ด้านโสมสุดา สียะวงนิช อธิบดีกรมศิลปากร กล่าวว่า ทางกรมจะให้วิศวกร สถาปนิกและนักโบราณคดีตรวจสอบโครงสร้างโบราณสถาน คาดใช้งบประมาณการบูรณะกว่า 200 ล้านบาท
5 ต.ค. 54	อยุธยา : คันกั้นน้ำของนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร ตำบลบางพระครุ อำเภอ นครหลวง พังลง ส่งผลให้น้ำเข้าท่วมโรงงานในนิคมกว่า 46 แห่ง ถนนโรจนะซึ่งเป็นถนนสายหลักเข้า-ออกตัวเมืองพระนครศรีอยุธยา น้ำท่วมสูงกว่า 80 เซนติเมตร น้ำยังไหลเข้าท่วมชุมชนเจ้าพ่ออู่ย บ้านเรือนถูกน้ำท่วมกว่า 1,000 หลังคาเรือน ด้านวิทยา บุรณศิริ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า ประเมินความเสียหายเบื้องต้นไม่ต่ำกว่า 1 แสนล้านบาท ด้านพากร วังศิริบัตร ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เปิดเผยว่า ความสูญเสียภาพรวมภาคอุตสาหกรรมอาจสูงถึงวันละ 1,000 ล้านบาท
6 ต.ค. 54	นครสวรรค์ : เมื่อเวลา 1.00 น. น้ำในแม่น้ำปิงเกิดทะลักแนวชั้นเขื่อนดิน บริเวณ หมู่ 10 ตำบลวัดไทร อำเภอเมืองนครสวรรค์ ทำให้ชุมชนกว่า 60 หลังคาเรือนถูกน้ำท่วม ชาวบ้านต้องตื่นขึ้นกลางดึกเพื่อเก็บทรัพย์สินและหนีเอาตัวรอด นอกจากนี้ ยังขยายวงกว้างไปสมทบกับน้ำที่ทะลักเข้าท่วมก่อนหน้านี้ และไหลเข้าท่วมพื้นที่หมู่บ้านจัดสรรหลายพันยูนิต จนผู้นำหมู่บ้านต้องจุดพลุแจ้งเตือนและประกาศเสียงตามสายเร่งขนย้ายทรัพย์สินจนโกลาหลทั้งคืน การประท้วงปิดถนน : ชาวบ้านในตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีกว่า 100 คน รวมตัวกันปิดถนนบริเวณสะพานสายไหมหทัยราษฎร์ แขวางและเขตสายไหม เพื่อเรียกร้องให้กรุงเทพมหานครเปิดประตูระบายน้ำขึ้นอีก 20 เซนติเมตร หลังชาวบ้านในพื้นที่ถูกน้ำท่วมขังมานานกว่า 2 เดือนแล้ว

วัน เดือน ปี	เหตุการณ์
7 ต.ค. 54	<p>กรุงเทพฯ : มีประชาชนได้รับความเดือดร้อน 73 ชุมชน 3,384 ครัวเรือน ทางกรุงเทพเร่งระบายน้ำออกทางประตูระบายน้ำ 3 แห่ง นอกจากนี้ ทางสำนักงานเขตได้เตรียมกระสอบทรายห้าแสนใบมอบให้กับประชาชนไปใช้ทำคันกั้นน้ำชั่วคราว วันนี้มีฝนตกลงมาอย่างหนัก ทำให้เกิดน้ำท่วมขังหลายจุด</p> <p>เพชรบุรี : บริเวณทางลอดใต้ถนนเพชรสี่แยกทางหลวง ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมืองเพชรบุรี ชุดป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมณฑลทหารบกที่ 15 เข้าช่วยเจ้าหน้าที่จากสำนักงานบำรุงทางเพชรบุรี กรมทางหลวง ขนกระสอบไปกั้นน้ำและสูบน้ำที่ท่วมขังถนนทางลาดถนนเพชรเกษม หลังเกิดฝนตกหนักและน้ำท่วมในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี และน้ำท่วมบริเวณทางลอดถนนเพชรเกษม</p>
8 ต.ค. 54	<p>กรุงเทพฯ : จัดพิธีบวงสรวงพระแม่คงคาเพื่อขอให้น้ำลดอย่างรวดเร็ว แต่ไม่สำเร็จ ด้วยปริมาณน้ำมากที่สุดเป็นอันดับสองที่มีแนวโน้มจะท่วมกรุงเทพฯ ซึ่งนับเป็นปริมาณน้ำที่มากที่สุดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2485 หน่วยงานต่างๆของรัฐบาลมักมีข้อมูลที่ขัดแย้งและชวนสับสน นายกรัฐมนตรี ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เรียกน้องให้ประชาชนในชาติสามัคคีกันเพื่อรับมือกับน้ำที่ไหลบ่าอย่างไม่ขาดสาย แม่น้ำเจ้าพระยาและสถานีสูบน้ำรอบกรุงเทพฯระบายน้ำ 420,000,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน อย่างไรก็ตามการปล่อยน้ำจากเขื่อนต้นน้ำกรุงเทพฯ ประกอบกับฝนที่ตกลงมาเพิ่มเติม ทำให้มีการประเมินว่าน้ำอุทกภัย 16,000,000 ลูกบาศก์เมตรจะต้องระบายออก ปริมาณน้ำที่มุ่งสู่กรุงเทพฯมีปริมาณ 16 ลูกบาศก์กิโลเมตร กรมชลประทานพยากรณ์ว่าหากไม่ฝนตกลงมาอีก น้ำปริมาณนี้จะลงสู่ทะเลใช้เวลา 30 ถึง 45 วัน</p> <p>ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ซึ่งตั้งอยู่ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอกลองหลวง เปิดเป็นศูนย์พักพิงผู้ประสบอุทกภัย ได้ทำคันดินกั้นน้ำรอบบริเวณมหาวิทยาลัย คงเหลือแต่เพียงด้านที่ติดกับสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เท่านั้น</p> <p>ด้านอุตสาหกรรม : กำแพงกั้นน้ำสูง 10 เมตรในนิคมอุตสาหกรรมโรจนะ ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงงานการผลิตหลายแห่ง พังลง กระแสน้ำที่ไหลแรงได้ขีดขวางความพยายามสร้างกำแพงกั้นน้ำใหม่ และส่งผลให้ทั้งพื้นที่ไม่สามารถใช้การได้ หนึ่งในโรงงานผู้ผลิตรายใหญ่ ฮอนด้า ถูกทิ้งไว้โดยเข้าถึงไม่ได้อย่างแท้จริง</p>
9 ต.ค. 54	<p>ราชบุรี : ฝนที่ตกต่อเนื่องทำให้จังหวัดราชบุรีเกิดน้ำท่วมขังหลายพื้นที่ โดยเฉพาะที่อำเภอสวนผึ้ง เกิดน้ำป่าจากเทือกเขาตะนาวศรีไหลทะลักเข้าท่วมในพื้นที่</p>

วัน เดือน ปี	เหตุการณ์
	<p>การเกษตร และได้ตัดเอาตลิ่งริมลำธารหายไปเป็นวงกว้าง นอกจากนี้คือสะพานในหมู่บ้านห้วยคลุ่ม หมู่ 6 ตำบลสวนผึ้ง ซึ่งเป็นเส้นทางสายหลักที่ใช้เดินทางเข้าไปยังหมู่บ้านห้วยคลุ่ม ถูกน้ำป่าพัดจนคอสะพานขาดถึง 2 แห่ง ชาวบ้านไม่สามารถสัญจรได้ เส้นทางเข้าออกหมู่บ้านถ้ำหินและศูนย์อพยพบ้านถ้ำหิน หมู่ 5 ตำบลสวนผึ้ง ถูกน้ำป่าพัดจนถนนพัง และน้ำไหลเชี่ยวรถผ่านไม่ได้ ชาวบ้านรวมทั้งผู้อพยพในศูนย์บ้านถ้ำหิน กว่า 1,000 ครอบครัว ถูกตัดขาดจากโลกภายนอก ขณะที่บางแห่งมีดินไหลลงมา</p>
10 ต.ค. 54	<p>สมุทรสงคราม : ได้เกิดความโกลาหลขึ้นเมื่อชาวบ้านได้รับแจ้งให้ขนของขึ้นที่สูง เพราะเขื่อนแม่กลองปล่อยน้ำ 784 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ลงแม่น้ำแม่กลอง ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงครามสั่งการให้สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดฯ จัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือตลอด 24 ชั่วโมง ภายในวันเดียวกัน</p> <p>ขอนแก่น : สถานการณ์น้ำท่วมในอำเภอเมืองขอนแก่น น้ำจากลำน้ำพอง ซึ่งรับน้ำจากเขื่อนอุบลรัตน์ที่ระบายน้ำวันละ 45 ล้านลูกบาศก์เมตร หลังน้ำในอ่างเก็บความจุก็เก็บ ท่วมพื้นที่ 4 หมู่บ้านในพื้นที่ตำบลบึงเนียม ระดับน้ำสูงกว่า 3 เมตร ทำให้ชาวบ้านกว่า 2,000 คน อพยพมาอาศัยอยู่ที่ศูนย์พักชั่วคราวผู้ประสบภัยในโรงเรียนกีฬาขอนแก่น</p>
11 ต.ค. 54	<p>ความขัดแย้งเรื่องการกั้นน้ำ : บริเวณถนนสายปทุมธานี-สามโคก เกิดคันกั้นน้ำแตกหลายจุด ส่งผลให้น้ำเข้าท่วมบ้านชุมชนกฤษณา 2 ซึ่งมีผู้อยู่อาศัยประมาณ 3,000 คน โดยชาวบ้านบางส่วนได้รวมตัวกันออกมาปิดถนนประท้วงทั้งขาเข้าและขาออก ถนนสายปทุมธานี-สามโคก ทำให้การจราจรเป็นอัมพาต กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงว่า พวกตนไม่พอใจเมื่อทราบข่าวว่าทางจังหวัดสั่งให้ทหารนำกระสอบทรายมากั้นบริเวณเส้นทางถนนปทุมธานี-สามโคก (สี่แยกสันติสุข) เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำจากตำบลกระแซงไหลผ่านมาเข้าในเขตอำเภอเมืองและลาดหลุมแก้ว และจะปิดถนนจนกว่าจะได้รับคำตอบที่พอใจ</p>
17 ต.ค. 54	<p>ปทุมธานี : 11.30 น. สวนอุตสาหกรรมนวนคร น้ำเริ่มเข้าท่วมบริเวณโรงงานเหล็กเส้นและโรงงานคูโบต้า ต่อมาเวลา 11.40 น. คันดินกั้นน้ำบริเวณบ่อบำบัดน้ำเสียแตกเป็นทางยาว 5 เมตร ทำให้น้ำทะลักถึงพังกันน้ำชั้นที่ 2 ศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ศปภ.) แจ้งให้ประชาชนในพื้นที่อพยพ</p>

วัน เดือน ปี	เหตุการณ์
	ต่อมาเวลา 12.30 น. น้ำเริ่มทะลักจากแนวกระสอบทรายหน้าโรงงานคูโบต้า พล.ต.อ. ประชา พรหมนอก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในฐานะประธาน ศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยมีคำสั่งปิดเครื่องจักรทั้งหมดใน นวนคร และเร่งทำพนังชั้นที่ 3 ให้สูงขึ้น มีการนำกระสอบทรายมาขวางบริเวณหน้าประตูใหญ่โรงงานคูโบต้า สุกท้ายในช่วงค่ำ คั้นกันน้ำฝั่งตะวันตกของนวนครบริเวณ ด้านหลังวัดพิชนิมิตรพังกาลายลง ทำให้มวลน้ำไหลเข้าท่วมอย่างรวดเร็วและรุนแรง จนกระทั่งเข้าท่วมเต็มพื้นที่สวนอุตสาหกรรมนวนครและชุมชนโดยรอบในวันที่ 19 ตุลาคม
20 ต.ค. 54	ด้านสาธารณสุข : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเตือนอันตรายจากสัตว์มีพิษ ในช่วงน้ำท่วม พร้อมกับแนะนำวิธีป้องกันสัตว์มีพิษเข้ามาในบ้าน
21 ต.ค. 54	นนทบุรี : สถานการณ์น้ำที่อำเภอบางใหญ่เข้าขั้นวิกฤต มีการเปิดประตูน้ำ บริเวณวัดเอนกดิษฐาราม ต.บางใหญ่ อ.บางใหญ่ ทำให้น้ำไหลเข้าท่วมพื้นที่สวนผลไม้และสวนดอกไม้ ส่งผลให้ สวนผลไม้ และสวนพุดสายพันธุ์ "เขี้ยวกระแต" หรือพุทราชาติ ของคุณหนู ที่หายากที่สุดในประเทศ ได้รับความเสียหาย 100 % และขณะเดียวกันน้ำที่เริ่มเข้าท่วมถนน ทร.9 ทันที ส่งผลให้การจราจรทางรถต้องหยุดไปโดยปริยาย
22 ต.ค. 54	กรุงเทพฯ : น้ำได้เอ่อท่วมที่ตลาดรังสิต และบริเวณถนนพหลโยธิน ซอยพหลโยธิน 85 และ 87 <u>พาลงกรรมมหาวิทยาลัย</u> ปทุมธานี : เวลาประมาณ 01.30 น. หลังคั้นน้ำของสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียพังลงส่งผลให้ทะลักเข้าท่วม สวทช. และทะลักต่อมายัง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต อย่างต่อเนื่องจนท่วมเต็มพื้นที่ในเวลา 19.00 น.
23 ต.ค. 54	ปทุมธานี : ทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ติดต่อไปยังองค์การขนส่งมวลชน กรุงเทพฯ เพื่อขอรถโดยสารมาเคลื่อนย้ายผู้พักพิงจากศูนย์พักพิงของมหาวิทยาลัย ไปพักพิงที่ราชมิ่งคลาภิหาสถานแทน
24 ต.ค. 54	นนทบุรี : สถานการณ์น้ำที่อำเภอบางใหญ่ ระดับน้ำเพิ่มขึ้นประมาณ 5 เซนติเมตร แต่ไหลแรงและเชี่ยวขึ้น ในขณะที่พื้นที่น้ำท่วมครอบคลุมทั้ง 6 ตำบล 69 หมู่บ้านแล้ว โดยเฉพาะพื้นที่เทศบาลตำบลบางม่วง ขณะที่การสัญจรผ่านถนนกาญจนาภิเษกติดขัดอย่างหนัก ผ่านได้เฉพาะรถใหญ่และรถไฟร์วิลล์เท่านั้น ซึ่งทางอำเภอ

วัน เดือน ปี	เหตุการณ์
	ได้ประสานรถของกองทัพบก กองทัพเรือ และองค์การขนส่งมวลชน กรุงเทพมหานครในการรับส่งชาวบ้านไป 3 จุดหลัก คือถนนบรมราชชนนี แยกบางขุน และถนนวัดลาดปลาตุก
25 ต.ค. 54	ปทุมธานี : ชีร์วัฒน์ สุดสุข นายอำเภอเมืองปทุมธานี เปิดเผยว่า ได้รับข้อมูลว่าพื้นที่ชั้นนอกทุกทิศทางถูกมวลน้ำก้อนใหญ่ความสูงตั้งแต่ 1-2 เมตร ล้อมรอบ ขณะที่แนวป้องกันในหมู่บ้านเมืองเอกหลายจุดเกิดการรั่วซึม
28 ต.ค. 54	ปทุมธานี : ทางศูนย์พักพิงผู้ประสบอุทกภัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ออกแถลงการณ์ปิดศูนย์พักพิงและชี้แจงแนวทางการดำเนินการกับเงินและสิ่งของที่ได้รับบริจาคมา
30 ต.ค. 54	กรุงเทพฯ : สินค้าหลายอย่างเริ่มขาดแคลน รถทหารวิ่งสัญจรบนถนนในกรุงเทพฯ ทั้งกลางคืนและช่วงเช้า ประชาชนนำรถยนต์ของตนจอดบนทางด่วนแม้มีคำสั่งห้าม ประชาชนส่วนหนึ่งเดินทางไปที่ต่างจังหวัดหลังรัฐบาลแนะนำ
31 ต.ค. 54	กรุงเทพฯ : นายกรัฐมนตรี ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีคำสั่งให้กรุงเทพฯเปิดประตูระบายน้ำคลองสามวา 1 เมตร ฝ่ายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องการให้เปิดเพียง 75-80 เซนติเมตร โดยให้เหตุผลว่า เพื่อป้องกันเขตนิคมอุตสาหกรรมบางชัน ขณะที่ทางมีอบปิดถนนมิติใหม่เรียกร้องให้เปิดประตูระบายน้ำ 1.5 เมตร
1 พ.ย. 54	กรุงเทพฯ : เกิดความขัดแย้งอย่างหนักที่คลองสามวา โดยประชาชนสองกลุ่มในเขตคลองสามวาและเขตมีนบุรีไม่พอใจในเรื่องขอการระบายน้ำผ่านประตูคลองสามวา มีการบุกรุกทำลายทรัพย์สินของทางราชการ แม้ว่านายกรัฐมนตรีจะมีคำสั่งให้เปิดประตูขึ้น 1 เมตรแล้วก็ตาม หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ออกคำสั่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานครเต็มความสามารถ ซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกล่าวว่า ไม่สามารถไว้ใจตำรวจได้อีกต่อไป เพราะเพิกเฉยและไม่ต้องการขัดแย้ง หรือกลัวถูกชาวบ้านทำร้าย จึงจำเป็นต้องใช้อำนาจดังกล่าวลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง
2 พ.ย. 54	ด้านการขนส่งคมนาคม : ศูนย์ควบคุมและสั่งการจราจร บชน. (บก.02) สั่งปิดถนน 29 สายรอบกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมถึงแนะนำเส้นทางที่ควรหลีกเลี่ยง
4 พ.ย. 54	สมุทรสาคร : น้ำท่วมบริเวณสามแยกอ้อมน้อยตัดกับถนนเพชรเกษม เจ้าหน้าที่

วัน เดือน ปี	เหตุการณ์
	ทหารต้องนำรถอีเอ็มซีมาบริการประชาชนเข้าออกโรงพยาบาลมหาชัย 2 ตำบล อ้อมน้อย อำเภอกะทู้มแบน ในขณะที่โรงงานที่อยู่บนถนนเศรษฐกิจ 1 ที่อยู่ ละครแวกนั้น ต้องนำกระสอบบรรจุทรายมากั้นบริเวณหน้าโรงงาน
5 พ.ย. 54	ด้านการขนส่งคมนาคม : ศูนย์ควบคุมและสั่งการการจราจร บชน. (บก.02) มี เส้นทางที่สั่งปิดทั้งหมด 50 เส้นทาง แบ่งเป็นปิดตลอดเส้นทาง 17 เส้นทาง ปิดไม่ ตลอดเส้นทาง 21 เส้นทาง ควรหลีกเลี่ยง 21 เส้นทาง
6 พ.ย. 54	ด้านการขนส่งคมนาคม : ถนนเศรษฐกิจในอำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เจ้าหน้าที่ตำรวจได้สั่งปิดการจราจร
7 พ.ย. 54	กรุงเทพฯ : ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครประกาศให้เขตคลองสามวาเป็นเขต อพยพทั้งเขต ส่งผลให้มีพื้นที่อพยพเพิ่มขึ้นเป็น 12 เขต ด้านการขนส่งคมนาคม : เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ปิดการจราจรถนนเพชรเกษมบริเวณ ปากซอยวัดเทียนดัดและซอยหมอศรี ฝั่งขาเข้ากรุงเทพมหานครในอำเภอสาม พราน จังหวัดนครปฐม
8 พ.ย. 54	กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครได้ประกาศพื้นที่อพยพเพิ่มเติมในเขตบึงกุ่ม และยัง แข็งเตือนสถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่ 2 แขวงของเขตบึงกุ่ม
9 พ.ย. 54	กรุงเทพฯ : มีการประกาศเขตอพยพแล้ว 13 เขต ได้แก่ เขตดอนเมือง เขตสาย ไหม เขตหลักสี่ เขตบางเขน เขตคลองสามวา เขตบางพลัด เขตตลิ่งชัน เขตทวี วัฒนา เขตบางแค เขตภาษีเจริญ เขตหนองแขม เขตจตุจักร
10 พ.ย. 54	กรุงเทพฯ : นิคมอุตสาหกรรมบางชันแจ้งเหตุฉุกเฉินระดับที่ 1 ไปยัง ผู้ประกอบการ 93 ราย
11 พ.ย. 54	กรุงเทพฯ : ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแจ้งพื้นที่อพยพเพิ่มเติมในเขตบางกอก น้อย เขตจอมทอง และเขตบางบอน ทหารได้ออกแผนปฏิบัติการแผนมະຣຸມະຕຸ້ມ เพื่อกั้นนิคมอุตสาหกรรมบางชันและถนนเสรีไทย ความขัดแย้งเรื่องการกั้นน้ำ : ชาวบ้านกว่า 200 คน ได้รวมตัวชุมนุมปิดถนน พระราม 2 ฝั่งขาเข้าบริเวณหน้าการไฟฟ้าบางขุนเทียน เนื่องจากตกลงกันไม่ได้ เรื่องการปิดกั้นน้ำในพื้นที่ โดยทางเคหะชุมชนธนบุรี 1 ได้นำกระสอบทรายมาปิด กั้นคลองระบายน้ำ ทำให้น้ำเอ่อล้นไปทางเคหะชุมชนธนบุรี 2 จนชาวบ้านไม่พอใจ อยากให้เจ้าหน้าที่รื้อกระสอบทรายออก วันเดียวกัน ชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านธนิ นทร 1 ได้ทำลายคั้นกั้นน้ำในพื้นที่เขตดอนเมืองบริเวณถนนวิภาวดีรังสิตขาออก

วัน เดือน ปี	เหตุการณ์
	<p>โดยมีการอ้างว่า การรื้อ โทสกุล ได้ติดต่อและได้รับอนุญาตจาก ศปภ. แล้ว และชาวบ้านร่วมเกล้า กรุงเทพมหานคร ประมาณ 300-400 คน รวมตัวประท้วงปิดถนนร่วมเกล้าบนสะพานจากมีนบุรีไปสุวรรณภูมิ มากกว่า 2 ชั่วโมง เรียกร้องให้เปิดประตูระบายน้ำบึงขวางอีก 1 เมตร จากเดิมที่เปิดอยู่แล้ว 1 เมตร เมื่อผู้สื่อข่าวสอบถามไปยังกรมชลประทาน กล่าวว่าได้ โอนอำนาจไปให้สำนักระบายน้ำของกรุงเทพมหานครแล้ว</p>
13 พ.ย. 54	<p>กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครได้ออกประกาศอพยพในพื้นที่เขตบางขุนเทียน</p>
14 พ.ย. 54	<p>กรุงเทพฯ : ประกาศอพยพในเขตพญาไท แต่ต่อมาได้มีการแจ้งยกเลิกประกาศอพยพ</p>
17 พ.ย. 54	<p>กรุงเทพฯ : ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครประกาศอพยพในพื้นที่แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน บริเวณถนนบางขุนเทียน ตั้งแต่แยกพระราม 2 ถึงทางรถไฟสายวงเวียนใหญ่-มหาชัย</p>
19 พ.ย. 54	<p>กรุงเทพฯ : ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย วาตภัย และดินโคลนถล่ม สรุปรายงานสถานการณ์สาธารณภัยว่ากรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ประสบภัยจำนวน 36 เขต จาก 50 เขต</p>
20 พ.ย. 54	<p>การประท้วงปิดถนน : ผู้ประสบภัยน้ำท่วมในอำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง อำเภอไทรน้อยและอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี กว่า 200 คน ได้รวมตัวประท้วงปิดถนนหน้าศาลากลางจังหวัดนนทบุรี เรียกร้องต้องการพบวิเชียร พุฒิวิญญู ผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อทวงถามความคืบหน้าในการเปิดประตูน้ำตามคลองต่าง ๆ ในพื้นที่ หลังเคยมีการเจรจาดังกล่าวชาวบ้านจะสามารถกลับเข้าบ้านพักในวันที่ 1 ธันวาคม นี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจนับร้อยต้องมารักษาความสงบเนื่องจากกลุ่มผู้ชุมนุมกีดขวางเส้นทางการจราจร</p>
23 พ.ย. 54	<p>ยะลา : ฝนตกหนักติดต่อกันทำให้น้ำเอ่อล้นหลายพื้นที่ ทำให้ราษฎรได้รับความเดือดร้อนกว่า 200 ครัวเรือน และมีผู้เสียชีวิตจากการถูกน้ำพัดแล้วจำนวน 2 ราย พัทลุง : มีฝนตกหนักทั้งจังหวัด ทำให้น้ำป่าจากเทือกเขาบรรทัดไหลเข้าท่วมบ้านเรือนอย่างต่อเนื่อง ระดับน้ำสูง 0.8-1 เมตร ถนนหลายสายรถเล็กไม่สามารถผ่านได้ บางเส้นทางเฉพาะเรือเท่านั้นที่ผ่านได้ ขณะที่พื้นที่โซนล่างริมทะเลสาบสงขลาในอำเภอเขาชัยสน, บางแก้ว, ปากพะยูน และควนขนุน ซึ่งเป็นพื้นที่รับน้ำเหนือจากเทือกเขาบรรทัด หลายหมู่บ้านน้ำท่วมสูงจนชาวบ้านต้องใช้เรือสัญจร</p>

วัน เดือน ปี	เหตุการณ์
	<p>ความขัดแย้งเรื่องการกั้นน้ำ : ชาวบ้านหมู่บ้านการเดินโฮม ซอยพหลโยธิน 60 อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ได้รื้อคั้นกั้นน้ำออกทั้งหมด รวมระยะทาง 16 เมตร บริเวณถนนจันทบุษยาแยกกรมควบคุมการปฏิบัติการทางอากาศ ขณะที่จุมพล สำเภพล รองปลัดกรุงเทพมหานคร เปิดเผยว่า พื้นที่เขตสายไหมตอนใต้ อาจได้รับผลกระทบจากน้ำ เวลา 13.00 น. ชาวบ้านจากชุมชน ริเวอร์ ปาร์ค วัดประยูร เขียวรังสิต ชุมชนริมคลองคูคต-ลำลูกกา คลอง 1 ชุมชนปิดถนนทางด่วน โทลล์เวย์ ขาเข้าบริเวณหน้าห้างสรรพสินค้าเขียวรังสิต เกิดเหตุการณ์ผู้ชุมนุมปะทะกับประชาชนผู้ใช้เส้นทาง โดยมีรถยนต์คันหนึ่งได้เคลื่อนรถขับไล่ดันชาวบ้านให้ออกจากถนน จนทำให้ชาวบ้านระงับอารมณ์ไม่อยู่ กระโดดขึ้นไปบนหลังคารถ พร้อมทั้งทุบกระจกรถคันดังกล่าว</p>
24 พ.ย. 54	<p>สุราษฎร์ธานี : ผู้ประกอบการบริเวณชายหาดเฉวงได้ติดธงแดงห้ามนักท่องเที่ยวลงเล่นทะเลเพราะคลื่นลมแรง และเตือนห้ามเรือเล็กออกจากฝั่ง ประเสริฐ จิตมุง นายอำเภอเกาะสมุย ได้สั่งการให้ปลัดอำเภอร่วมกับศูนย์อนุรักษ์จัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังดูนักท่องเที่ยวบริเวณเกาะเฉวง และจัดตั้งศูนย์เตรียมการป้องกันอุทกภัย ณ ที่ว่าการอำเภอ เกาะสมุย</p>
25 พ.ย. 54	<p>สงขลา : ทางจังหวัดสงขลาได้ประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน 5 อำเภอ ดังนี้ : สถานการณ์น้ำท่วมจังหวัดตรัง ปริมาณน้ำยังท่วมสูงขึ้นในหลายหมู่บ้าน เพราะมีฝนตกลงมาเป็นระยะ เช่น หมู่ 7 ตำบลนาโยงใต้ ระดับน้ำเพิ่มสูงขึ้น 20 เซนติเมตร ทำให้พื้นที่น้ำท่วมขยายวงกว้าง ชาวบ้านเดือดร้อนนับร้อยหลังคาเรือน บางจุดระดับน้ำสูงถึง 2 เมตร จนต้องอพยพไปอาศัยเต็นท์ริมถนนแทน ส่วนพื้นที่การเกษตร ตำบลนาโยงใต้และนาบิณฑลถูกน้ำท่วมไปแล้วกว่า 500 ไร่</p> <p>พัทลุง : น้ำได้เข้าท่วมถนนเอเชียขาขึ้นพัทลุง-หาดใหญ่ โดยน้ำท่วมถนนระยะทางประมาณ 700 เมตร และมีชาวบ้านจมน้ำเสียชีวิต 1 คน ขณะที่ตำบลฝาละมี อำเภอปากพะยูนธุ์ระบุว่าพื้นที่ประสบอุทกภัยบริเวณกว้างและร้ายแรง</p> <p>การประท้วงปิดถนน : ชาวบ้านซอยรามอินทรา เลขที่ ซอย 1 - 39 เดินรวมตัวเข้าปิดถนนรามอินทราซอย 5 หลังจากส่งตัวแทนเข้าหารือกับผู้อำนวยการเขตบางเขน และผู้อำนวยการกองพัฒนาการระบบหลัก สำนักงานระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร แล้วยังไม่ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนเรื่องวิธีการระบายน้ำ</p>
26 พ.ย. 54	<p>สงขลา : ทางจังหวัดสงขลาได้ประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินเพิ่มเป็น 8</p>

วัน เดือน ปี	เหตุการณ์
	<p>อำเภอ 42 ตำบล 276 หมู่บ้าน</p> <p>ความขัดแย้งเรื่องการกั้นน้ำ : ชาวบ้านที่บริเวณริมถนนรังสิต-นครนายก ช่วงหน้าหมู่บ้านฟ้าลาภูน ตำบลประชาธิปัตย์ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ได้มีกลุ่มตัวแทนชาวบ้านจากชุมชนต่าง ๆ จำนวน 13 ชุมชน ที่อยู่ริมคลองรังสิตประยูรศักดิ์ โดยชาวบ้านเรียกร้องให้รัฐบาลรื้อคั่นกั้นน้ำออกทั้งหมดและชาวบ้านบางส่วนได้ทำลายคั่นกั้นน้ำ ขณะที่กลุ่มชาวบ้านกว่า 100 คน ที่พักอาศัยอยู่ในซอยสนามกีฬาจังหวัดปทุมธานี รื้อแนวกระสอบทรายยักษ์ ที่บริเวณเกาะกลางและบริเวณริมถนนติวานนท์ ชาวบ้านได้ใช้มีดกรีดตัดกระสอบทรายปักแบ็คจนขาดเป็นแนว ยาวประมาณ 10 เมตร และชาวบ้านในซอยโรงเรียนจารุศร ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ประมาณ 100 คน ได้ชุมนุมบริเวณด้านข้างสถาบันเอไอที เพื่อมาเจรจากับทางสถาบันเอไอที โดยยื่นข้อเรียกร้อง 2 ข้อคือ 1. ขอให้สถาบันเอไอที ลดจำนวนการสูบน้ำจาก 12 เครื่อง ให้เหลือ 6 เครื่อง เพื่อลดผลกระทบจากน้ำที่ถูกสูบน้ำออกมายังพื้นที่ชุมชน และ 2. ขอให้ลอกคลอง และ ผักตบชวาที่ขวางทางน้ำ ตั้งแต่บริเวณต้นคลองจนถึงบริเวณท้ายคลองริมทางรถไฟ</p>
27 พ.ย. 54	<p>ปัตตานี : สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดปัตตานี ประกาศให้พื้นที่ทั้งจังหวัดเป็นพื้นที่เกิดภัยพิบัติ เพราะน้ำเหนือจากจังหวัดยะลา ยังไหลลงสู่อ่าวปัตตานี และแม่น้ำสายบุรีอย่างต่อเนื่อง ทำให้น้ำได้ล้นตลิ่งเข้าท่วมพื้นที่ราบลุ่ม ประชาชนได้รับความเดือดร้อนหลายพันครัวเรือน ซึ่งขณะนี้หลายหน่วยงานเร่งเข้าให้ความช่วยเหลือ</p>
1 ธ.ค. 54	<p>การประท้วงปิดถนน : ปากซอยพหลโยธิน 48 มีชาวบ้านจากชุมชนพหลโยธิน 48 แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน จำนวนกว่า 200 คน ชุมนุมประท้วงหลังถูกน้ำท่วมขังภายในซอยสูงกว่า 1 เมตร นานกว่า 1 เดือน ผู้ประท้วงเรียกร้องให้ติดตั้งเครื่องสูบน้ำบริเวณชุมชน เพื่อเร่งระบายน้ำลงคลองสอง และให้เร่งติดตั้งเครื่องสูบน้ำที่ประตูระบายน้ำคลองลาดพร้าว เพื่อระบายน้ำที่ท่วมชุมชนโดยเร็ว พร้อมกับขอพบตัวแทนจาก ศปภ. หรือกรุงเทพมหานคร ต่อมาทางกลุ่มผู้ประท้วงได้ปิดถนนพหลโยธินขาเข้า หลังจากไม่มีตัวแทนมาเจรจา จนกระทั่ง ดร.อานนท์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา กรรมการและเลขานุการ ในคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยณ.) เป็นตัวแทนจาก ศปภ. เดินทางมาพบกลุ่มผู้ประท้วงและเจรจา กระทั่งผู้ประท้วงพอใจและสลายตัว</p>

วัน เดือน ปี	เหตุการณ์
4 ธ.ค. 54	การประท้วงปิดถนน : ชาวบ้านตำบลกระทุ่มล้ม อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม รวมตัวปิดถนนพุทธมณฑล สาย 4 เรียกร้องหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งแก้ปัญหา น้ำท่วม เนื่องจากในพื้นที่ ต.กระทุ่มล้ม มีน้ำท่วมขังนานกว่า 1 เดือน และกำหนดระยะเวลาแก้ไขปัญหภายใน 3 วัน โดยนายกเทศมนตรีเมืองกระทุ่มล้มเข้าเจรจากับกลุ่มชาวบ้าน เบื้องต้นชาวบ้านเสนอข้อเรียกร้อง 5 ข้อ ด้านนายกเทศมนตรี กล่าวว่า จะพยายามทำตามข้อเรียกร้อง โดยชาวบ้านบางส่วนต้องการให้ตอบสนองข้อเรียกร้องทันที
10 ธ.ค. 54	ศูนย์ปฏิบัติการรองรับเหตุฉุกเฉิน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ศปฉ.ปภ.) และศูนย์สนับสนุนการอำนวยความสะดวกและการบริหารสถานการณ์ อุทกภัยวาทภัยและดินโคลนถล่ม (ศอส.) รายงานตรงกันเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันว่า ยังมีพื้นที่ประสบอุทกภัยประเทศไทยตอนบน 10 จังหวัด 83 อำเภอ 579 ตำบล 3,851 หมู่บ้าน เฉพาะกรุงเทพมหานคร 36 เขต ราษฎรได้รับความเดือดร้อน 1,658,981ครัวเรือน 4,425,047 ราย พื้นที่ 55 จังหวัด ประสบอุทกภัยรวม 65 จังหวัด และอ่างเก็บน้ำไม่สามารถรับน้ำเพิ่มได้อีกจำนวน 8 อ่างจาก 33 อ่างทั่วประเทศ นับตั้งแต่วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 รายงานเสียชีวิตรวม 680 ราย สูญหาย 3 ราย มากที่สุดจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 139 ราย
17 ธ.ค. 54	พัทลุง : สถานการณ์น้ำท่วมในพื้นที่จังหวัดพัทลุงยังคงน่าเป็นห่วง โดยฝนที่ตกลงมาอย่างหนักและต่อเนื่อง ทำให้น้ำป่าจากเทือกเขาบรรทัดได้ไหลทะลักท่วมในพื้นที่อำเภอกงหรา, อำเภอตะโหมด, อำเภอศรีบรรพต, อำเภอเมือง, อำเภอเขาชัยสน, อำเภอศรีนครินทร์, อำเภอบางแก้ว และอำเภอป่าพะยอม ทำให้บ้านเรือนราษฎร พื้นที่การเกษตร สวนยางพาราและนาข้าวจมอยู่ใต้น้ำ ถนนหลายสายมีน้ำท่วมสูง ชาวบ้านกว่า 30,000 ครัวเรือนได้รับความเดือดร้อน
31 ธ.ค. 54	สงขลา : พื้นที่บ้านคลองปอม ต.บ้านพรุ พื้นที่บ้านทุ่งลุง ต.พะตง ซึ่งอยู่ในเขต อ.หาดใหญ่ปรากฏว่าฝนตกกระหน่ำอย่างหนักและต่อเนื่องในช่วงบ่ายวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2554จนถึงขณะนี้วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2555 ก็ยังคงมีฝนตกลงมาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้น้ำป่าไหลหลากเข้าท่วมจนบ้านเรือน ทรัพย์สิน และภาคการเกษตรของประชาชนได้รับความเสียหายชนิดไม่ทันตั้งตัว

ลักษณะและวิธีการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 โดยศึกษาผ่านรูปแบบและเนื้อหาข่าว พบรูปแบบที่นำเสนอผ่านการรายงานข่าว ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของหน่วยข่าวในรายงานข่าว (ข่าวเช้า, ข่าวเที่ยง, ข่าวค่ำ) ช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 จำแนกตามรูปแบบการนำเสนอ (N=659)

รูปแบบการนำเสนอ	จำนวน	ร้อยละ
การรายงานในห้องส่ง	454	68.89
ผู้สื่อข่าวรายงาน	268	40.67
รายงานพิเศษ (สฎูปพิเศษ)	84	12.75
การสัมภาษณ์สดทางโทรศัพท์	66	10.01
การสัมภาษณ์สดในห้องส่ง	36	5.46
การรายงานสดภาคสนาม	205	31.11

จากตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของหน่วยข่าวในรายงานข่าว (ข่าวเช้า, ข่าวเที่ยง, ข่าวค่ำ) ช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 จำแนกตามรูปแบบการนำเสนอได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การรายงานในห้องส่ง ร้อยละ 68.89 (454 หน่วย) และการรายงานสดภาคสนาม ร้อยละ 31.11 (205 หน่วย) ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

การรายงานสดในห้องส่ง พบว่า ผู้สื่อข่าวรายงานเป็นวิธีที่ถูกนำเสนอมากที่สุด ร้อยละ 40.67 (268 หน่วย) อันดับที่สอง คือ รายงานพิเศษ (สฎูปพิเศษ) ร้อยละ 12.75 (84 หน่วย) อันดับสาม คือ การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ร้อยละ 10.01 (66 หน่วย) และการสัมภาษณ์สดในห้องส่งเป็นวิธีการนำเสนอที่น้อยที่สุด ร้อยละ 5.46 (36 หน่วย)

ภาพที่ 4.1 ผู้สื่อข่าวรายงาน (วันจันทร์ที่ 3 ตุลาคม 2554)

ภาพที่ 4.2 รายงานพิเศษ (สื่ूपพิเศษ) จ้าวเวหาพาตระเวน วิกฤตน้ำท่วม
(วันพฤหัสบดีที่ 13 ตุลาคม 2554)

ภาพที่ 4.3 การสัมภาษณ์สดทางโทรศัพท์
(วันพฤหัสบดีที่ 3 พฤศจิกายน 2554, วันศุกร์ที่ 11 พฤศจิกายน 2554)

ภาพที่ 4.4 การสัมภาษณ์สดในห้องส่ง
(วันพฤหัสบดีที่ 1 ธันวาคม 2554)

จากผลการวิเคราะห์เบื้องต้น พบว่า การนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 ให้ความสำคัญกับการรายงานสด ทั้งในรูปแบบของการสัมภาษณ์สดทางโทรศัพท์ การสัมภาษณ์สดในห้องส่ง และการรายงานสดภาคสนาม ทั้งนี้ การรายงานสดในแต่ละครั้ง นอกจากเป็นการลงภาคสนามของผู้สื่อข่าวแล้ว สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสจะเชิญผู้เชี่ยวชาญทางด้านน้ำ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาน้ำล้นพื้นที่ หรือเชิญมาสัมภาษณ์ด้วย ซึ่งจากการวิเคราะห์ เนื้อหารายการข่าวพบว่าบุคคลในข่าวที่ถูกนำเสนอ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของหน่วยข่าวในการรายงานข่าว
ช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 จำแนกตามบุคคลในข่าว (N=659)

บุคคลในข่าว	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ให้ความช่วยเหลือ		
ผู้ประสบภัย	48	7.28
ภาครัฐ / ราชการ	264	40.06
นักวิชาการ / ผู้เชี่ยวชาญ	115	17.45
ภาคประชาสังคม	93	14.11
ภาคธุรกิจ	29	4.40
ภาคเกษตรกรรม	19	2.88
องค์กรต่างประเทศ	26	3.95
องค์กรสื่อ	65	9.87
ผู้รับความช่วยเหลือ		
ผู้ประสบภัย	313	47.50
ภาคเกษตรกร	128	19.42
ภาคธุรกิจ	110	16.69
ภาคประชาสังคม	41	6.22
เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น	67	10.17

จากตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของหน่วยข่าวในการรายงานข่าว ช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 จำแนกตามบุคคลในข่าว ช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 จำแนกตามบุคคลในข่าว โดยแบ่งเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ กับผู้รับความช่วยเหลือในสถานการณ์น้ำท่วม พบว่าบุคคลในข่าวที่ถูกนำเสนอมากที่สุดในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือ คือ ภาครัฐ/ราชการ ร้อยละ 40.06 (264 หน่วย) อันดับสองคือ นักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญ ร้อยละ 17.45 (115 หน่วย) อันดับสามคือ ภาคประชาสังคม ร้อยละ 14.11 (93 หน่วย) และบุคคลในข่าวที่ถูกนำเสนอน้อยที่สุดในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือ คือ องค์กรต่างประเทศ ร้อยละ 3.95 (26 หน่วย)

ในด้านของบุคคลในข่าวที่ถูกนำเสนอมากที่สุดในฐานะผู้รับความช่วยเหลือ คือ ผู้ประสบภัย ร้อยละ 47.50 (313 หน่วย) อันดับสองคือ ภาคเกษตรกร ร้อยละ 19.42 (128 หน่วย) อันดับสามคือ ภาคธุรกิจ ร้อยละ 16.69 (110 หน่วย) และบุคคลในข่าวที่ถูกนำเสนอน้อยที่สุดในฐานะผู้รับความช่วยเหลือ คือ ภาคประชาสังคม ร้อยละ 6.22 (41 หน่วย)

ซึ่งมีความสอดคล้องกับคุณค่าข่าวด้านวิธีการนำเสนอ จากงานวิจัยเรื่อง คุณค่าข่าวในภาวะวิกฤตทางสังคม โดย เสริมศิริ นิลดำ [30] ที่ว่า คุณลักษณะของแหล่งข่าวแต่ละกลุ่มในภาวะวิกฤตมีความเหมาะสมในการให้ข้อมูลแตกต่างกัน กล่าวคือ ภาครัฐ เป็นแหล่งข้อมูลในการให้ความมั่นใจกับประชาชนในประเด็นเรื่องการจัดการ แก้ปัญหา การเตรียมความพร้อมของภาคส่วนต่างๆ

นักวิชาการ จะมีความรู้เชิงวิชาการและการวิเคราะห์สถานการณ์เป็นข้อมูลสำคัญ ในภาวะวิกฤตนำท่วม พ.ศ. 2554 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้เชิญนักวิชาการหลายท่าน เพื่อทำการวิเคราะห์สถานการณ์น้ำ จากการสัมภาษณ์ บรรณาธิการข่าวยุทธศาสตร์ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส พบว่า สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีการทำงานควบคู่ไปกับนักวิชาการในการทำความเข้าใจข้อมูล สถานการณ์น้ำ รวมทั้งการลงพื้นที่จริงร่วมกับนักวิชาการ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจสถานการณ์ที่แท้จริง บรรณาธิการเน้นย้ำว่าการเข้าใจ และได้ลงไปเห็นด้วยตา พร้อมกับคำอธิบายของนักวิชาการ จะทำให้เราเข้าใจและสามารถนำมาถ่ายทอดสู่ประชาชนได้ดีมากกว่า การรอรับการวิเคราะห์จากนักวิชาการเพียงอย่างเดียว เพราะในฐานะสื่อมวลชน การรายงานข่าวที่กระชับ เข้าใจง่าย ตรงประเด็นให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในช่วงภาวะวิกฤตนั้นถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่ง

“...พี่และอาจารย์เสรีต้องลงพื้นที่ทุกวัน เพื่อไปดูว่าข้อเท็จจริงในพื้นที่เป็นอย่างไร แล้วถึงจะกลับมาทำกราฟิกแล้ววิเคราะห์ได้ ว่าสถานการณ์หรือแนวโน้มน้ำจะเป็นอย่างไร ก็เลยต้องทำงานอย่างนั้นทุกวัน ก็คือ ตอนเช้า ถึงเย็นออกไปในพื้นที่ กลับมาตอนเย็น ตอนค่ำกลับมาทำกราฟิก แล้วก็เอามาวิเคราะห์ในหน้าจอบุคคลละ อาจารย์บอกว่าต้องการวิเคราะห์จากสถานที่จริง...”

(ดาริน คล่องอักษร, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2558)

ในส่วนของภาครัฐก็ เหมาะเป็นแหล่งข้อมูลในด้านการประเมินมูลค่าผลกระทบและชดเชยความเสียหาย การทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ผลสำเร็จของการดำเนินนโยบายของภาครัฐ เนื่องจากผลกระทบทางเศรษฐกิจในภาวะวิกฤตมีมูลค่ามหาศาล ภาครัฐจึงเป็นแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมที่สุดในการให้ข้อมูลส่วนนี้ จากการวิเคราะห์เนื้อหาข่าว จำแนกตามบุคคลในข่าว (ตารางที่ 4.6) พบว่า ภาครัฐได้ถูกนำเสนอทั้งสองแง่มุม คือ ในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือ และผู้รับความช่วยเหลือ แต่จำนวนในส่วนของผู้รับความช่วยเหลือของภาครัฐมากกว่า เนื่องจาก ในภาวะวิกฤตนำท่วมครั้งนี้ ภาครัฐได้รับผลกระทบเป็นจำนวนมาก โรงงานในแถบนิคมอุตสาหกรรม นวนคร ทำให้ภาครัฐตกเป็นผู้ประสบภัย และรอรับการช่วยเหลือเช่นเดียวกัน แต่ในอีกด้านหนึ่งภาครัฐบางส่วนที่สามารถฟื้นตัวขึ้นมาได้แล้วหลังน้ำลด ก็ได้ผันตนเองมาเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือด้วยเช่นกัน ในแง่ของ

การแจ้งมาตรการช่วยเหลือแรงงาน การรับผู้ทำงานกลับเข้ามาทำงานในโรงงาน หรือมาตรการการช่วยเหลือเยียวยาพนักงานที่ประสบภัยน้ำท่วม

ลักษณะการนำเสนอข่าวในช่วงภาวะวิกฤตอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ คือ เนื้อหาของข่าว ในภาวะวิกฤต ข้อมูลข่าวสารถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง George D. Haddow, Jane A. Bullock และ Damon P. Coppola [20] กล่าวว่า กลยุทธ์ทางการสื่อสารในช่วงภาวะวิกฤตที่มีประสิทธิภาพ คือ การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสมกับเวลาทั้ง 4 ระยะของการจัดการในภาวะวิกฤต ซึ่งระยะทั้ง 4 มีดังต่อไปนี้

(1) ระยะการเฝ้าระวัง หากมีการส่งเสริมให้เกิดการดำเนินการทางด้านกลยุทธ์และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเฝ้าระวังภัย ก็จะช่วยลดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินสำหรับภาวะวิกฤตที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

(2) ระยะการเตรียมความพร้อม การสื่อสารเพื่อเตรียมความพร้อมจะเป็นการกระตุ้นและให้ความรู้กับผู้คนเกี่ยวกับสถานการณ์ในภาวะวิกฤต

(3) ระยะการรับมือ ในระยะนี้จะต้องมีการแจ้งเตือน การรายงานสถานการณ์ในช่วงภาวะวิกฤตอย่างต่อเนื่องให้กับผู้คนที่ประสบภัยทราบว่าต้องมีการอพยพ หรือต้องปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง

(4) ระยะการฟื้นฟู ให้ข้อมูลกับบุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤต ว่าจะมีแนวทางในการช่วยเหลืออย่างไรหลังจากการเกิดเหตุการณ์วิกฤต

เนื่องจากในภาวะวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 เป็นภาวะวิกฤตที่ครอบคลุมพื้นที่บริเวณกว้างอย่างมากของประเทศไทย ทำให้แต่ละพื้นที่ไม่ได้อยู่ระยะของภาวะวิกฤตเดียวกัน กล่าวคือ ในขณะที่กรุงเทพมหานครน้ำเริ่มเพิ่มระดับสูงขึ้นเรื่อยๆ ต่างจังหวัดทางภาคเหนือ สถานการณ์น้ำก็ได้เข้าสู่สภาวะปกติ ทำให้การนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีการนำเสนอข่าวและให้ข้อมูลที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ จากการวิเคราะห์เนื้อหาโดยจำแนกตามพื้นที่ที่ปรากฏในข่าว มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของหน่วยข่าวในการรายงานข่าว
ช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 จำแนกตามพื้นที่ที่ปรากฏในข่าว (N=659)

สถานที่	จำนวน	ร้อยละ
ต่างจังหวัด	134	20.33
ปริมณฑล	176	26.71
กรุงเทพมหานคร	349	52.96

จากตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของหน่วยข่าวในการรายงานข่าว ช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 จำแนกตามพื้นที่ที่ปรากฏในข่าว พบว่า กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ที่ถูกนำเสนอข่าวมากที่สุด ร้อยละ 52.96 (349 หน่วย) รองลงมาคือ ปริมณฑล ร้อยละ 26.71 (176 หน่วย) และต่างจังหวัดถูกนำเสนอขำน้อยที่สุด ร้อยละ 20.33 (134 หน่วย)

ในโลกแห่งความเป็นจริง ทุกนาที่ ทุกชั่วโมงมีเหตุการณ์ต่างๆเกิดขึ้นมากมายแต่ทว่าจะมีบางเหตุการณ์เท่านั้นที่ถูกเลือกนำมารายงานเป็นข่าว [14] พื้นที่ข่าวที่มีอยู่อย่างจำกัดทำให้สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสไม่สามารถที่จะรายงานสถานการณ์น้ำจากทุกๆพื้นที่ให้เท่าเทียมกันได้ ซึ่งในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยได้เลือกมาทำการศึกษา คือ ตุลาคม ถึงธันวาคม พ.ศ. 2554 เป็นช่วงที่น้ำเริ่มเข้าท่วมกรุงเทพมหานคร ทำให้ข่าวให้พื้นที่กับกรุงเทพมหานครมากที่สุด โดยที่พื้นที่ปริมณฑลที่ถูกนำเสนอข่าวจะเป็นประเด็นเกี่ยวกับพื้นที่เขตเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์น้ำท่วม และในพื้นที่ต่างจังหวัด สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้นำเสนอในประเด็นเรื่องการช่วยเหลือเยียวยา การฟื้นฟูหลังน้ำลด ให้สถานที่ต่างๆกลับมาสู่ภาวะปกติ ซึ่งจากการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้พบว่าประเด็นข่าวที่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้นำเสนอมีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละของหน่วยข่าวในการรายงานข่าว ช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 จำแนกตามประเด็นข่าว (N=1,462)

ประเด็นข่าว	จำนวน	ร้อยละ
รายงานสถานการณ์น้ำ	402	27.50
ความขัดแย้ง	86	5.88
การเตือนภัย	212	14.50
การฟื้นฟู	154	10.53
การจัดการปัญหาน้ำ	252	17.24
การช่วยเหลือ	228	15.60
ผลกระทบ	128	8.75

หมายเหตุกลุ่มตัวอย่างบางข่าวมีการนำเสนอประเด็นข่าวมากกว่า 1 ทำให้จำนวนรวมจะมีค่ามากกว่าจำนวนหน่วยข่าวทั้งหมด

จากตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของหน่วยข่าวในรายงานข่าวเข้า ข่าวเที่ยง และข่าวค่ำ ช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 จำแนกตามประเด็นข่าว พบว่า ประเด็นข่าวเกี่ยวกับการรายงานสถานการณ์น้ำถูกนำเสนอมากที่สุด ร้อยละ 27.50 (402 หน่วย) อันดับสองคือ การจัดการ

ปัญหาน้ำ ร้อยละ 17.24 (252 หน่วย) อันดับสามคือ การช่วยเหลือ ร้อยละ 15.60 (228 หน่วย) อันดับสี่คือ การเตือนภัย ร้อยละ 14.50 (212 หน่วย) อันดับห้าคือ การฟื้นฟู ร้อยละ 10.53 (154 หน่วย) อันดับหกคือ ผลกระทบ ร้อยละ 8.75 (128 หน่วย) และประเด็นข่าวที่ถูกนำเสนออย่างน้อยที่สุดคือ ความขัดแย้ง ร้อยละ 5.88 (86 หน่วย)

รายละเอียดของประเด็นข่าวที่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสนำเสนอ มีดังต่อไปนี้

- การรายงานสถานการณ์น้ำ

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสให้ความสำคัญกับการรายงานสถานการณ์ระดับน้ำ ปริมาณน้ำ เส้นทางการไหลของน้ำในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยเฉพาะแหล่งชุมชนเมือง เส้นทางสัญจรที่สำคัญ และนิคมอุตสาหกรรมเป็นหลัก ส่วนการรายงานระดับน้ำในต่างจังหวัดจะเป็นการรายงานระดับน้ำในเขตตัวเมือง การรายงานระดับน้ำในเขตชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนของคนเมืองพบน้อย โดยสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จะเน้นการรายงานสดโดยผู้สื่อข่าวภาคสนามเป็นหลัก

ผู้รายงานข่าว (ผู้หญิง): เช้าวันนี้ในช่วงของถนนวิภาวดีรังสิต บริเวณหน้าสำนักพิมพ์ เติลินีส์ก็มีน้ำท่วมไปจนถึงบริเวณหลักสี่ด้วยนะคะ ท่านใดจะออกจากบ้านก็ระมัดระวังกันด้วยนะคะ

ผู้รายงานข่าว (ผู้ชาย): เส้นรังสิต ทุกทีผมใช้เวลาในการเดินทางมาที่ทำงาน 15 นาทีเท่านั้น แต่วันนี้ผมใช้เวลาเดินทาง 1 ชั่วโมง ฝนตกหนักมากในเมื่อคืน ทำให้เกิดการสะสมตรงเส้นปทุมธานี รังสิต ตอนนี้น้ำเป็นห่วงในเรื่องของพายุналแก ถึงแม้จะไปที่ไหลล่าของจีน แต่ก็กำลังที่จะเข้ามาที่ประเทศไทยด้วย

- การรายงานข่าวประเด็นการจัดการปัญหาน้ำ

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสนำเสนอประเด็นการจัดการปัญหาน้ำท่วม 5 ด้าน ได้แก่

1) การจัดการสถานการณ์น้ำและการระบายน้ำ

นำเสนอการทำงานขององค์กรภาครัฐ ภาคประชาชน และส่วนต่างๆของสังคมในการจัดการกับสถานการณ์น้ำและการระบายน้ำ กลุ่มคนในชุมชนที่ลุกขึ้นมาแก้ปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนี้ ยังมีการเชิญกลุ่มนักวิชาการเพื่อมาให้คำแนะนำและแนวทางการแก้ปัญหา รวมถึงการให้ความช่วยเหลือโดยองค์กรภาคประชาสังคม

2) การจัดการสวัสดิภาพชีวิตและทรัพย์สิน

นำเสนอการจัดการของภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชนในการช่วยเหลือเพื่อสวัสดิภาพของ
คนกลุ่มต่างๆ ได้แก่ กลุ่มผู้อพยพ กลุ่มแรงงานในระบบ กลุ่มแรงงานนอกระบบ

3) การจัดการปัญหาสภาพแวดล้อม

นำเสนอการดำเนินการของภาครัฐเพื่อช่วยฟื้นฟูนิคมอุตสาหกรรม

4) การจัดการปัญหาร่วมกับองค์กรต่างประเทศ

นำเสนอเนื้อหาใน 2 เรื่อง คือ การเดินทางไปร่วมประชุมสุดยอดอาเซียนของนายกรัฐมนตรี
ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นกับนานาชาติเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำในประเทศไทย กับข่าว
การเยือนประเทศไทยของนายบัน คิมุน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ และนางฮิลลารี คลินตัน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา เพื่อเยี่ยมเยียนผู้ประสบภัยและให้ความ
ช่วยเหลือประเทศไทย

5) การจัดการด้านเศรษฐกิจ

นำเสนอปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อทั้งผู้ประกอบการและแรงงานในระบบ พร้อม
พยายามหาแนวทางในการแก้ปัญหาของหน่วยงานรัฐ

- การรายงานข่าวประเด็นการช่วยเหลือ

ผลการศึกษาพบว่าข่าวประเด็นการช่วยเหลือ สามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ 1) การ
ช่วยเหลือระยะสั้น และ 2) การช่วยเหลือระยะยาว รายละเอียดดังนี้

1) การช่วยเหลือระยะสั้น หมายถึง การให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัยน้ำท่วมที่
กำลังได้รับความเดือดร้อน เช่น การบริจาคเงิน อาหาร เสื้อผ้า ยา และสิ่งของที่จำเป็นในการดำรงชีพ
เช่น ชุดเครื่องนอน ชุดทำความสะอาดร่างกาย สุขาลอยน้ำ ถุงดำ ปูนขาว เรือ ฯลฯ รวมถึงการ
ให้บริการศูนย์พักพิง การให้บริการทางการแพทย์ การอำนวยความสะดวกในการเดินทาง และการ
ให้บริการต่างๆตามที่ร้องขอ เป็นการกระทำในช่วงเวลานั้นๆเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า นอกจากนี้ยัง
พบการช่วยเหลือโดยการให้บริการ เช่น การให้บริการด้านการแพทย์ การจัดศูนย์กระจายสินค้าและ
ขายสินค้าราคาถูก ฯลฯ และการช่วยเหลือโดยการให้กำลังใจเช่น จัดชุดปฏิบัติการจิตวิทยา

2) การช่วยเหลือระยะยาว หมายถึง การให้ความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาของผู้ประสบภัย
น้ำท่วม โดยมุ่งผลระยะยาวเป็นหลัก เช่น การปรับปรุงระบบประกันภัยพิบัติ การตั้งกองทุนช่วยเหลือ
โดยไม่คิดดอกเบี้ย การเตรียมมาตรการปล่อยสินเชื่อปรับโครงสร้างหนี้ และพักชำระหนี้ 3 ปี เป็นต้น

- การรายงานข่าวประเด็นการเตือนภัย

ผลการศึกษาประเด็นข่าวการเตือนภัย มุ่งวิเคราะห์การทำหน้าที่ใน 2 รูปแบบ คือ 1) การนำเสนอข้อมูลการเตือนภัยให้เข้าถึงผู้ชมทุกกลุ่ม และ 2) การติดตามตรวจสอบข้อมูลการเตือนภัยของรัฐบาล รายละเอียดดังนี้

1) การนำเสนอข้อมูลการเตือนภัยให้เข้าถึงผู้ชม พบว่า สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเน้นการนำเสนอข้อมูลการเตือนภัยแบบ One fits for all หมายถึง การนำเสนอข้อมูลชุดเดียวแก่ผู้ชมทุกกลุ่ม การเตือนภัยที่พบคือ การรายงานของผู้สื่อข่าวที่มาจากการประกาศแจ้งเตือนของรัฐบาลเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ต่างๆอพยพออกจากพื้นที่

2) การติดตามตรวจสอบข้อมูลการเตือนภัยของภาครัฐ พบว่า สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีการตรวจสอบข้อมูลการเตือนภัยของรัฐบาลผ่านการลงพื้นที่ที่ถูกรัฐบาลแจ้งเตือน และสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่เพื่อตรวจสอบสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

- การรายงานข่าวประเด็นการฟื้นฟู

ผลการศึกษาพบว่า สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสนำเสนอข่าวการฟื้นฟูทั้งหมด 7 ด้าน ดังนี้

1) ด้านพื้นที่ คือ การฟื้นฟูเส้นทางจราจร ทางเดินเท้าโดยการทำความสะอาด การกำจัดขยะของเสีย และการปรับปรุงซ่อมแซมพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายจากสถานการณ์น้ำท่วม เช่น การทำความสะอาดถนน การลอกท่อประปา การเก็บขยะบนทางเดิน ฯลฯ

2) ด้านทรัพย์สิน คือ การฟื้นฟูสิ่งหามทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ของประชาชนหรือองค์กรหน่วยงานต่างๆ ที่ได้รับความเสียหายจากสถานการณ์น้ำท่วม โดยการปรับปรุง ซ่อมแซม แต่งเติมหรือทำความสะอาดอาคารสถานที่หรือสิ่งของต่างๆ เช่น การซ่อมแซมบ้าน เครื่องใช้ไฟฟ้า ฯลฯ

3) ด้านสุขภาพ คือ การฟื้นฟูสุขภาพโดยการตรวจรักษาโรคภัยไข้เจ็บของประชาชนผู้ประสบภัยน้ำท่วม เช่น การจัดรถบริการ หรือการตั้งศูนย์ตรวจสุขภาพ และการฟื้นฟูจิตใจโดยการให้คำแนะนำเรื่องการสร้างพลังใจและการปรับตัวในสถานการณ์น้ำท่วม

4) ด้านเศรษฐกิจ คือ การฟื้นฟูระบบและโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศโดยการวางแผนทางด้านการลงทุน การสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุน การจัดการทรัพยากรเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ฯลฯ

5) ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ อากาศ ให้กลับมามีสภาพปกติ เช่น การตรวจคุณภาพน้ำ และการบำบัดน้ำเสีย ฯลฯ

6) ด้านศาสนาและวัฒนธรรม คือ การฟื้นฟูสิ่งปลูกสร้างหรืออาคารสถานที่ที่เป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมไทยและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของสาธารณชน เช่น การบูรณะโบราณสถาน พระพุทธรูป วัด ฯลฯ

7) ด้านอาชีพ หมายถึง การฟื้นฟูเพื่อให้ประชาชนสามารถกลับไปประกอบอาชีพได้ตามปกติหลังน้ำลด

- การรายงานข่าวประเด็นผลกระทบ

ผลการศึกษาพบว่า สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเสนอข่าวประเด็นผลกระทบจากสถานการณ์น้ำท่วมที่มีต่อกลุ่มต่างๆ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1) ด้านเศรษฐกิจ เน้นการนำเสนอผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจระดับชุมชน การเกษตร และด้านรายได้ของลูกจ้างผู้มีรายได้น้อย ส่วนภาคอุตสาหกรรมเน้นการนำเสนอข่าวโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ยังไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควรจากรัฐบาล นอกจากนี้ยังพบการนำเสนอให้เห็นความเชื่อมั่นต่อนักลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นหลังวิกฤติน้ำท่วม และผลกระทบด้านธุรกิจประกันภัย

2) ด้านสังคม คุณภาพชีวิตและสวัสดิภาพความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน เน้นไปที่ผลกระทบที่เกิดต่อประชาชนผู้ประสบภัยโดยภาพรวม ตัวอย่างเช่น การดูแลสุขภาพอนามัย การสะท้อนให้เห็นปัญหาค่าครองชีพที่แพงขึ้น เนื่องจากสินค้าขาดแคลน รวมถึงความเป็นธรรมที่ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบควรจะได้รับ เช่น กรณีการได้รับค่าชดเชยของผู้ที่มีบ้านอยู่ในพื้นที่รับน้ำ (flood way) ความเป็นธรรมด้านการซ่อมแซมรถที่เสียหายจากเหตุน้ำท่วม

3) ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เน้นเสนอปัญหาเกี่ยวกับสารพิษที่อาจปนเปื้อนจากโรงงานอุตสาหกรรมและอาจส่งผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้น และสะท้อนให้เห็นปัญหาการระบายน้ำเสียที่ท่วมขังมานานและมีปริมาณมากลงสู่ทะเลแล้วได้ส่งผลเสียหายต่อระบบนิเวศน์และสัตว์น้ำอย่างมาก นอกจากนี้ยังพบ ปัญหาขยะที่เกิดจากความไม่มีระเบียบวินัยของผู้ที่นำรถไปจอดบนทางด่วน โทลล์เวย์

- การรายงานข่าวประเด็นความขัดแย้ง

ผลการศึกษาพบว่าสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเสนอข่าวประเด็นความขัดแย้งใน 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) ความขัดแย้งจากการจัดการสถานการณ์น้ำท่วม และ 2) ความขัดแย้งจากการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล รายละเอียดดังนี้

1) ความขัดแย้งจากการจัดการสถานการณ์น้ำท่วม สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสนำเสนอประเด็นการรื้อบิกแบ็คตามพื้นที่ต่างๆ โดยมีคู่ขัดแย้งหลัก คือ ประชาชน และรัฐบาล

2) ความขัดแย้งจากการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ส่วนใหญ่เป็นการตั้งข้อสงสัยการทำงานของรัฐบาลจากฝ่ายค้าน

การวิเคราะห์เนื้อหาข่าวในส่วนของประเด็นที่นำเสนอผ่านการรายงานข่าว สามารถสะท้อนให้เห็นได้ถึงคุณค่าข่าว จากงานวิจัยเรื่อง คุณค่าข่าวในภาวะวิกฤตทางสังคม โดย เสริมศิริ นิลดำ [30] พบว่า คุณค่าข่าวในวิกฤตการณ์ภัยธรรมชาติผ่านกรณีศึกษา คือ วิกฤตการณ์ไข้หวัดนก ควรมีคุณค่าข่าวด้านเนื้อหาของวิกฤตการณ์โรคระบาด มีคุณค่าข่าว 9 องค์ประกอบด้วยกัน เรียงตามลำดับความสมควรเสนอเป็นข่าวจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) องค์ความรู้เกี่ยวกับโรค 2) ความเสี่ยง 3) การแก้ไข ปัญหาของภาครัฐ 4) ปราบปรามการฉ้อราษฎร์ 5) ภูมิปัญญาชาวบ้าน 6) การเยียวยา 7) ผลกระทบ 8) ภูมิหลังของโรคระบาด และ 9) ความขัดแย้ง เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับลำดับของประเด็นที่ถูกนำเสนอผ่านการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 จึงได้ดังนี้

คุณค่าข่าวด้านเนื้อหาในภาวะวิกฤต จากงานวิจัยของ เสริมศิริ นิลดำ [30]	ประเด็นที่นำเสนอผ่านการรายงานข่าว ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554
อันดับที่ 1 องค์ความรู้เกี่ยวกับโรค	อันดับที่ 2 การจัดการปัญหาน้ำ
อันดับที่ 2 ความเสี่ยง	อันดับที่ 4 การเตือนภัย
อันดับที่ 3 การแก้ไขปัญหาของภาครัฐ	อันดับที่ 2 การจัดการปัญหาน้ำ
อันดับที่ 4 ปราบปรามการฉ้อราษฎร์	อันดับที่ 1 การรายงานสถานการณ์น้ำ
อันดับที่ 5 ภูมิปัญญาชาวบ้าน	อันดับที่ 2 การจัดการปัญหาน้ำ
อันดับที่ 6 การเยียวยา	อันดับที่ 3 การช่วยเหลือ อันดับที่ 5 การฟื้นฟู
อันดับที่ 7 ผลกระทบ	อันดับที่ 6 ผลกระทบ
อันดับที่ 8 ภูมิหลังของโรคระบาด	-
อันดับที่ 9 ความขัดแย้ง	อันดับที่ 7 ความขัดแย้ง

จากตารางข้างต้นมีประเด็นที่น่าสนใจคือ ประเด็นข่าวที่นำเสนอผ่านการรายงานข่าวในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 อันดับที่ 1 คือ การรายงานสถานการณ์น้ำ ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับคุณค่าข่าวด้านเนื้อหาในภาวะวิกฤตพบว่า การรายงานสถานการณ์น้ำสอดคล้องกับคุณค่าในเรื่อง ปราบปรามการฉ้อราษฎร์ ซึ่งเป็นคุณค่าข่าวในอันดับที่ 4

อันดับที่ 2 การจัดการปัญหาน้ำ สอดคล้องกับคุณค่าข้าวด้านเนื้อหาในภาวะวิกฤต เรื่ององค์ความรู้ การแก้ไขปัญหาของภาครัฐ และภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งการนำเสนอในประเด็นการจัดการปัญหาน้ำนี้ ถือว่ามีคุณค่าข้าวที่เหมาะสมกับภาวะวิกฤตในหลายประเด็น และในภาวะวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้นำเสนอประเด็นนี้ในสัดส่วนที่มีจำนวนมาก

ในประเด็นข่าวเรื่องผลกระทบ และความขัดแย้ง มีความสอดคล้องกับคุณค่าข้าวด้านเนื้อหาในภาวะวิกฤต ในลำดับที่ใกล้เคียงกัน

เมื่อนำประเด็นข่าวที่ถูกนำเสนอผ่านการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 มาเปรียบเทียบกับคุณค่าข้าวด้านเนื้อหาข่าวในภาวะวิกฤต จากงานวิจัยเรื่อง คุณค่าข่าวในภาวะวิกฤตทางสังคม โดย เสริมศิริ นิลดำ [30] ทำให้เห็นว่าประเด็นข่าวที่ถูกนำเสนอมีความสอดคล้องและใกล้เคียงกับคุณค่าข้าวด้านเนื้อหาในภาวะวิกฤต โดยที่มีบางประเด็นที่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสควรให้ความสำคัญในการนำเสนอเพิ่มมากขึ้น หากเกิดภาวะวิกฤตในครั้งต่อไป คือ การเตือนภัย

ส่วนที่ 2 บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ข่าวและรายการของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้อำนวยการสำนักข่าว บรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าว ได้ผลการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละของหน่วยข่าวในการรายงานข่าว ช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 จำแนกตามบทบาทของสื่อ

บทบาทของสื่อ	จำนวน	ร้อยละ
ก่อนภาวะวิกฤต (N=690)		
การวิเคราะห์ความเสี่ยง	165	15.35
ให้ข้อมูลสถานการณ์	410	38.14
การเตือนภัยล่วงหน้า	225	20.93
ให้ข้อมูลการเตรียมความพร้อม	208	19.35
กระตุ้นผู้มีอำนาจ	25	2.33
ส่งเสริมการมีส่วนร่วม	42	3.90
ระหว่างภาวะวิกฤต (N=690)		
แจ้งข้อมูลทันทีที่มีข้อมูล	50	6.36
ให้คำแนะนำในการปฏิบัติ	102	12.98
แจ้งให้ทราบถึงการดำเนินงาน	96	12.21
ถ่ายทอดชีวิตความเป็นอยู่	202	25.70
อำนวยความสะดวกในการติดต่อ	132	16.79
เน้นผู้รอดชีวิต	62	7.89
ใช้มาตรฐานขั้นพื้นฐาน	28	3.56
ให้ข้อมูลถึงผลกระทบ (ครั้งที่ 2)	114	14.51
หลังภาวะวิกฤต (N=690)		
ร้องขอความช่วยเหลือ	128	27.29
สื่อสารเรื่องแผนการฟื้นฟู	234	49.89
สนับสนุนผู้รอดชีวิต	65	13.86
จูงใจให้เกิดการป้องกัน	42	8.96

หมายเหตุ กลุ่มตัวอย่างบางข่าวมีบทบาทมากกว่า 1 ทำให้จำนวนรวมจะมีค่ามากกว่าจำนวนหน่วยข่าวทั้งหมด

จากตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนและร้อยละของหน่วยข่าวในการรายงานข่าวช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 จำแนกตามบทบาทของสื่อ พบว่า บทบาทของสื่อในช่วงก่อนภาวะวิกฤตที่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้แสดงมากที่สุดคือ การให้ข้อมูลสถานการณ์ ร้อยละ 38.14 (410 หน่วย) อันดับสองคือ การเตือนภัยล่วงหน้า ร้อยละ 29.93 (225 หน่วย) และอันดับสามคือ การให้ข้อมูลเตรียมความพร้อม ร้อยละ 19.36 (208 หน่วย)

บทบาทของสื่อระหว่างภาวะวิกฤตที่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้แสดงมากที่สุด คือ การถ่ายทอดชีวิตความเป็นอยู่ ร้อยละ 25.70 (202 หน่วย) เป็นการนำเสนอความเป็นอยู่ของผู้ประสบภัย การเข้าไปสัมภาษณ์กับผู้ประสบภัยถึงสถานการณ์ในปัจจุบัน อันดับสองคือ การให้คำแนะนำในการปฏิบัติ ร้อยละ 16.79 (132 หน่วย) ในที่นี้เป็นการให้คำแนะนำในการใช้ชีวิตท่ามกลางสถานการณ์น้ำท่วม เช่น การเลือกและสังเกตอาหารที่ได้รับมากับถุงยังชีพว่ายังสามารถรับประทานได้หรือไม่ วิธีการใช้สุขาลอยน้ำ การดัดแปลงขวดน้ำให้เป็นเสื้อชูชีพสำรอง เป็นต้น อันดับสาม คือ การให้ข้อมูลถึงผลกระทบ (ครั้งที่ 2) ร้อยละ 14.51 (114 หน่วย) เป็นการเตือนภัยถึงอันตรายที่อาจจะเกิดจากสถานการณ์น้ำท่วม เช่น วิธีการป้องกันการโดนไฟฟ้าช็อต การแจ้งเหตุฉุกเฉินหากเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น

บทบาทของสื่อหลังภาวะวิกฤตที่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้แสดงมากที่สุด คือ การสื่อสารเรื่องแผนการฟื้นฟู ร้อยละ 49.89 (234 หน่วย) เป็นการตั้งประเด็นหรือสอบถามไปยังภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องถึงแผนการฟื้นฟูในส่วนต่างๆของสังคม เพื่อสื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบ อันดับสองคือ การร้องขอความช่วยเหลือ ร้อยละ 27.29 (128 หน่วย) ส่วนใหญ่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสจะทำการร้องขอความช่วยเหลือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อระดมทรัพยากรในการช่วยชาวบ้านผู้ประสบภัยในการซ่อมแซมบ้าน อันดับสามคือ การสนับสนุนผู้รอดชีวิต ร้อยละ 13.86 (65 หน่วย) ในที่นี้หมายถึงการสนับสนุนให้ผู้รอดจากภาวะวิกฤตมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพท้องถิ่นหลังวิกฤตน้ำท่วม เช่น การจัดกิจกรรม Big cleaning day ให้ผู้คนได้ออกมาช่วยกันทำความสะอาด เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักข่าว บรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าว สามารถสรุปออกมาเป็นบทบาทของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 ได้ดังต่อไปนี้

- 1) บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในการรายงานข่าว
- 2) บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในการเป็นคนกลาง บรรเทาความขัดแย้ง
- 3) บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในการให้ความช่วยเหลือเยียวยา
- 4) บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ

1) บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในการรายงานข่าว

บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในการรายงานข่าวถือเป็นหน้าที่หลักของสื่อข่าว ในการรายงานข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงภาวะวิกฤตน้ำท่วมให้ประชาชนได้รับทราบถึงความเป็นจริง ตลอดจนการสอดส่องดูแลและตรวจสอบรายงานข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา ดังคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...เป็นผู้สื่อข่าว หน้าที่หลักก็คือรายงานข่าวสถานการณ์ตอนนั้น...”

(วิภาดา สุขมาก, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2558)

“...ไทยพีบีเอสเน้นการรายงานข่าวเพื่อให้ประชาชนทราบว่าตอนนี้กำลังเกิดอะไรขึ้น การให้ข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก เพื่อให้ประชาชนได้เตรียมความพร้อม ในฐานะสื่อ สาธารณะการรายงานข่าวเราก็เน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนเสมอ...”

(ดาริน คล่องอักษร, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2558)

“...เราทำหน้าที่ทั้งรายงานว่าเกิดอะไรขึ้น ระดมความคิดความเห็นจากฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อช่วยแก้ปัญหา...”

(ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2558)

นอกจากนี้บทบาทการรายงานข่าว ผู้สื่อข่าวยังให้ความสำคัญกับการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมกับช่วงการเกิดภาวะวิกฤต กล่าวคือ ในช่วงก่อนน้ำท่วมเป็นการแจ้งเตือน ระหว่างที่น้ำท่วมเป็นการบอกวิธีการปฏิบัติตน และหลังเกิดน้ำท่วมเป็นการบอกถึงการช่วยเหลือ ทั้งนี้ เพื่อให้ข้อมูลที่นำเสนอสามารถตอบสนองกับปัญหาที่ผู้ประสบภัยกำลังเผชิญอยู่

“...ถ้าวันนี้เช้าวันแรกก็จะเล่นเรื่องพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมีอะไรบ้าง กระจายกว้างไกลไปถึงไหน พอผ่านไปสามสี่วันความเดือดร้อนเริ่มชัดยิ่งขึ้น น้ำเริ่มทรงตัวเริ่มเห็นแล้วว่ามีความเดือดร้อนตรงไหนบ้าง อาจต้องขยายไปถึงเรื่องสาธารณสุข การให้ความช่วยเหลือ อีกวันเป็นเรื่องจิตอาสา มีใครบ้างลงมาช่วย มีมูลนิธิไหน มีหน่วยงานไหน หรือว่ามีใครที่เป็นจิตอาสา อีกวันเป็นเรื่องการให้ความช่วยเหลือ จัดระบบการแจกของ...”

(สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2558)

การทำหน้าที่การรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในช่วงวิกฤตน้ำท่วม ถือว่าได้รับการกล่าวถึงจากประชาชนเป็นอย่างมาก จากการสำรวจของศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (กรุงเทพโพลล์) ได้รายงานผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชน ต่อการทำหน้าที่ของไทยพีบีเอส ในช่วง

วิกฤตน้ำท่วม พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 78.5 ได้รับชมข่าวน้ำท่วมจากไทยพีบีเอส กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 95.2 ระบุว่าการทำงานข่าวของไทยพีบีเอสเหมาะสมกับฐานะที่เป็นสื่อสาธารณะ และกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 96.0 มีความพึงพอใจในการรับชมข่าวน้ำท่วมของไทยพีบีเอสในภาพรวม โดยให้เหตุผลว่าไทยพีบีเอสเป็นช่องที่มีข่าวน้ำท่วมให้ชมตลอดเวลา มีข่าวสารมาก มีการทำข่าวที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ และเกาะติดสถานการณ์ ทำให้ประชาชนสามารถตามข่าวน้ำท่วมได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ข่าวของไทยพีบีเอสเชื่อถือได้ เน้นความจริง ความถูกต้อง ตรงไปตรงมา และไม่โกหก จากผลการวิจัยสามารถสะท้อนได้ถึงการทำหน้าที่ของการเป็นสื่อสาธารณะในการรายงานข่าวได้เป็นอย่างดีว่า สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสสามารถนำเสนอเนื้อหา ข้อมูลข่าวสารเป็นที่พึงของประชาชน ผู้ประสบภัยได้

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีความโดดเด่นอย่างมากในการรายงานข่าวในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 โดยเฉพาะในเรื่องของการเกาะติดสถานการณ์ การขยายเวลานำเสนอข่าวสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่อยู่ในภาวะวิกฤตที่ต้องการข้อมูลข่าวสาร เพื่อช่วยในการตัดสินใจ ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พบว่า ประชาชนเปิดรับสื่อโทรทัศน์เกือบจะตลอดเวลา เพื่อรับฟังสถานการณ์ และดูความเคลื่อนไหวต่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อยู่ในจุดเสี่ยงที่น้ำจะเข้าท่วม ประชาชนผู้อาศัยอยู่บริเวณริมแม่น้ำ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ทันท่วงที จะทำให้การอพยพเป็นไปได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น จากช่วงภาวะวิกฤตเราจะพบว่า สถานการณ์น้ำขยายพื้นที่และระดับความสูงอย่างรวดเร็ว บางพื้นที่ได้รับข้อมูลคาดเคลื่อนหรือล่าช้า ส่งผลทำให้เกิดความเสียหายจำนวนมาก ทั้งนี้ หากมีการเตรียมตัวในการอพยพที่รวดเร็วกว่านี้ ก็จะไม่เกิดความเสียหายมากมายเท่าใดนัก ดังนั้น สถานีโทรทัศน์ในฐานะสื่อสาธารณะเล็งเห็นถึงความสำคัญในประเด็นนี้ ผนวกกับการเป็นสื่อสาธารณะที่ไม่ต้องพึ่งพิง หรือมีปัจจัยทางด้านพาณิชย์เข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้สามารถปรับผังรายการเพิ่ม ขยายเวลาในการนำเสนอข่าวต่างๆได้อย่างเป็นอิสระ สามารถที่จะเลือกวิธีการปฏิบัติที่เป็นประโยชน์สูงสุดให้กับประชาชน ให้กับผู้ประสบภัย

2) บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในการเป็นคนกลาง บรรเทาความขัดแย้ง

บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในการเป็นคนกลาง บรรเทาความขัดแย้ง จากการสัมภาษณ์ พบว่า สถานีโทรทัศน์มีบทบาทที่ชัดเจนในการเป็นคนกลางที่ช่วยบรรเทาความขัดแย้งจากสถานการณ์วิกฤตที่เกิด และมีหลักการที่หนักแน่นคือ ไม่เข้าไปเป็นผู้ตัดสินเหตุการณ์เสียเอง เนื่องจาก ไม่ใช่หน้าที่ของผู้สื่อข่าว และการตัดสินใจต่างๆควรเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องมากกว่า ดังคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...คนบอกว่านอกจากนักข่าวจะเป็นหมาเฝ้าบ้าน เรายังต้องเป็นเทียนด้วย เคยอยู่ท่ามกลางสภาวะที่เราไม่มีสิทธิ์ชี้ว่าใครผิดใครถูก แต่เราไปอยู่ตรงนั้น มันมีเคลแย้งชิงพื้นที่อีกฝั่งหนึ่งจะกัน อีกฝั่งหนึ่งจะรื้อกระสอบทราย เรานำเสนอทั้งสองมุมว่ามันเกิดปัญหาขึ้น เพราะอีกคนนึงบอกว่าไม่ได้ข่าวเขาตาย อีกคนบอกว่าไม่ได้มันจะไม่มีพื้นที่สำหรับเดิน ไม่มีพื้นที่สำหรับการใช้ชีวิตเลย เพราะฉะนั้นทำไม เราเป็นคนกลางที่เสนอทั้งสองมุม เราไปสัมภาษณ์นายกอบต. ว่าเกิดปัญหาแบบนี้จะอย่างไร คุณจะป้องกันปัญหายังไง...”

(วิภาส สุขมาก, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2558)

“...เราเห็นว่าพื้นที่นั้นมีความขัดแย้ง เราพยายามจะสื่อสาร แล้วก็ประสานคนกลาง อย่างเช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หรือใครก็ตามที่จะมาช่วยคลี่คลายความขัดแย้งได้ ลงมาดู มาเจรจา ซึ่งก็ได้ทำที่ถนนหทัยราษฎร์ ทำที่ประตูระบายน้ำมีนบุรี คลองแสนแสบ ต่อจากคลองสามวาที่มีการทุบกันไป ก็ทำเพื่อที่จะเป็นตัวอย่าง แล้วก็เสนอข่าวเป็นตัวอย่างให้เห็นว่า จริงๆ แล้ว ถ้าคุณมาจับเข้าด้วยกัน มีคนกลาง หน่วยงานรัฐเข้ามาช่วยนั่งเป็นคนกลาง เสร็จมันก็ไปได้... แต่ว่าเราจะไม่เอาตัวเองไปเป็นคลี่คลายเพราะผมเข้าใจว่า หนึ่ง มันไม่ใช่หน้าที่ สอง เราไม่มีความสามารถในการคลี่คลาย...”

(สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2558)

ผู้สื่อข่าวภาคสนามของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสกับการทำงานในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 ระมัดระวังในการนำตัวเองเข้าไปผูกพันหรือเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ต่างๆ เนื่องจากตระหนักถึงหน้าที่ของการเป็นเพียงผู้สื่อข่าวที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่างๆ ได้ดีเท่ากับการให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่เชี่ยวชาญเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นั้นแทน แต่ก็ไม่ละเลยในการที่จะช่วยเหลือ โดยนำตนเองเป็นคนกลางในการนำปัญหาที่เกิดขึ้นไปส่งต่อให้กับผู้ที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทราบ เนื่องจาก ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบขยายวงกว้างและรวดเร็วเป็นอย่างมาก ทำให้ภาครัฐหรือผู้แก้ไขปัญหาไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสจึงเล็งเห็นว่าการช่วยภาครัฐสังเกตการณ์ บอกรับปัญหาของผู้ประสบภัย จะช่วยให้การแก้ไขปัญหาเกิดประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น เสมือนกับการเป็นหูเป็นตาให้กับภาครัฐในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในภาวะวิกฤตน้ำท่วม

3) บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในการให้ความช่วยเหลือเยียวยา

บทบาทการให้ความช่วยเหลือเยียวยา สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในฐานะสื่อสาธารณะ มุ่งเน้นประโยชน์ของสาธารณะเป็นหลัก ในช่วงภาวะวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 ได้มีนโยบายหลักคือ

การรวบรวมความช่วยเหลือ เพื่อส่งต่อไปยังผู้ประสบภัย การทำหน้าที่ช่วยเหลือเยียวยาของ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสจะเน้นการช่วยเหลือกับพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ และต้องการความช่วยเหลือ เป็นจำนวนมากก่อน โดยจะมีทีมข่าวลงไปทำการสำรวจในแต่ละพื้นที่ว่า พื้นที่ใดบ้างที่ต้องการความช่วยเหลือ และมีจำนวนผู้ได้รับผลกระทบมากน้อยเพียงใด หลังจากนั้นจึงค่อยส่งต่อความช่วยเหลือไปให้ ในที่นี้คือการนำสิ่งของบริจาค ที่ทางสถานีโทรทัศน์ได้เปิดรับจากประชาชนทั้งในส่วนของเงิน และ สิ่งของ ซึ่งทางสถานีได้ใช้พื้นที่ในสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเป็นศูนย์กลางในการจัดเตรียม บรรจุ สิ่งของ นอกจากนี้ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสยังมีการระดมทุนเพื่อใช้ในการฟื้นฟูช่วยเหลือเยียวยา ผู้ประสบภัย ในฐานะสื่อสาธารณะความโปร่งใสถือเป็นเรื่องสำคัญ ทางสถานีมีการแจ้งยอดเงินผ่าน รายการข่าวทุกวัน เพื่อให้ประชาชนได้ทราบว่าตอนนี้มียอดบริจาคทั้งหมดมากน้อยเพียงใด หลังจาก ได้รับเงินระดมทุน ทางสถานีจะมีการนำไปซื้อข้าวของ มีทั้งในส่วนที่เป็นอาหารสำเร็จรูป เครื่อง อุปโภคบริโภค และในส่วนของการช่วยเหลือการเดินทาง เช่น การจัดซื้อเรือ เพื่อมอบให้กับชุมชนใช้ ในการสัญจรในช่วงวิกฤตน้ำท่วม สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเน้นการช่วยเหลือที่จะเกิดประโยชน์สูงสุด กับผู้ประสบภัย

นอกจากช่วยเหลือเยียวยาด้านสิ่งของเพื่อดำรงชีพในช่วงภาวะวิกฤต สถานีโทรทัศน์ไทยพีบี เอสเห็นถึงความสำคัญของการดูแลผู้ประสบภัยทางด้านจิตใจด้วยเช่นกัน ผู้สื่อข่าวนอกจากการทำ หน้าที่ลงพื้นที่เพื่อนำเสนอเหตุการณ์ รายงานสถานการณ์แล้ว ยังมีการร่วมพูดคุยกับผู้ประสบภัย เพื่อให้ออกมาคลายใจและไม่ทำให้ผู้ประสบภัยรู้สึกสิ้นหวัง หรือหดหู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้สื่อข่าวของ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสแต่ละท่านที่ลงภาคสนามจะใช้เวลาในแต่ละพื้นที่เป็นเวลาหลายวัน ทำให้ เห็นความเป็นอยู่ สภาพจิตใจของผู้ประสบภัยได้อย่างชัดเจน และผู้ประสบภัยก็มองผู้สื่อข่าวเป็น เหมือนความหวัง ผู้ประสบภัยเชื่อว่าหากมีผู้สื่อข่าวอยู่ แสดงว่าเขาจะต้องได้รับความช่วยเหลือ หรือไม่ถูกทอดทิ้งอย่างแน่นอน

“...เราไม่ใช่แค่นำเสนอแค่เกิดอะไรขึ้น พยายามที่จะมีคำอธิบายแล้วก็เป็นอย่างศูนย์กลาง ในการรวบรวมความช่วยเหลือ การเยียวยา และการฝ่าวิกฤตนี้ไป อันนี้เป็นนโยบายหลักๆ เลยครับ...”

(ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2558)

“...นอกจากการเป็นนักข่าว ทุกครั้งที่เวลาไปทำข่าว จะต้องมีโอกาสยังชีพไปด้วย พวกเรา คือบางที่ชาวบ้านเค้าร้องขอเลย บางคนอาจจะบอกว่า ชาวบ้านซื่อ แต่จริงๆถ้าเรา ไม่ได้อยู่ในภาวะเดียวกับเค้าเราก็จะคิดว่าเค้าขอ แต่จริงๆแล้วมันเดือดร้อนจริงๆตอนนั้น...”

(วิภาฯ สุขมาก, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2558)

“...ทางสถานีมีจัดทีมเพื่อลงไปช่วยเหลือ มอบของบริจาคให้กับผู้ประสบภัยอยู่แล้วครับ ฤกษ์ยังชีพที่นำไปไม่เคยเพียงพอต่อความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น แต่ก็ทำให้ผู้ประสบภัยอุ่นใจขึ้นที่ได้เห็นว่ามีคนนำฤกษ์ยังชีพมาให้ อย่างน้อยเขาก็ยังได้รับการช่วยเหลือ...”

(สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2558)

4) บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ

ในช่วงและรายการข่าวที่ได้ทำการวิเคราะห์ พบว่า สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีการทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ หรือมีการตรวจสอบการแจ้งเตือนประชาชนของภาครัฐ โดยการลงไปพื้นที่จริงที่ทางภาครัฐได้มีการแจ้งเตือน เพื่อไปตรวจสอบสถานการณ์น้ำที่แท้จริง และแจ้งให้กับประชาชนได้ทราบอีกครั้งหนึ่ง สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวที่มีการทำหน้าที่ลงไปในพื้นที่จริง เพื่อดูสถานการณ์ รวมถึงความคืบหน้าในการจัดการปัญหาสถานการณ์น้ำและความขัดแย้งดังกล่าว คำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...การสื่อสารในภาวะวิกฤตของรัฐซึ่งล้มเหลวและทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนด้วยกันเอง คือประชาชนต้องมาจัดการกันเอง เรื่องคันกันน้ำ การปิดประตูระบายน้ำ การบริหารจัดการ รัฐไม่ได้ลงมาสื่อสารกับประชาชน ประชาชนสื่อสารกันเอง... ช่วงนั้นเราก็พยายามเน้นเรื่องนี้ เพื่อให้เห็นว่า ตรงนี้คุณปกครองเรื่องการสื่อสาร เรื่องการทำความเข้าใจกับประชาชน เป็นการให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับประชาชน...”

(สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2558)

“...ในแต่ละวันหากได้รับการแจ้งจากภาครัฐว่าพื้นที่ใดน้ำจะเข้า พี่จะลงพื้นที่ไปกับอาจารย์เสรี เพื่อตรวจสอบให้แน่ชัด ให้อาจารย์เสรีวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ และประเมินสถานการณ์ความรุนแรง หลังจากลงพื้นที่เรียบร้อย ทุกเย็นจะต้องกลับมาเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้รับกับการลงไปพื้นที่จริง ว่าตรงกันหรือไม่ แล้วทำเป็นกราฟิก เพื่อนำเสนอให้กับประชาชนได้รับรู้อีกทีหนึ่ง...”

(ดาริน คล่องอักษร, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2558)

การทำหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลทางจากภาครัฐ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเล็งเห็นว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ไม่ใช่เพื่อการจับผิดการทำงานของภาครัฐ แต่เป็นการช่วยสอดส่องดูแลสถานการณ์อีกช่องทางหนึ่ง เนื่องจากเหตุการณ์น้ำท่วมเป็นสถานการณ์ที่มีความเป็นพลวัตสูง การเปลี่ยนแปลงมีตลอดทุกวินาที ทำให้ข้อมูลต่างๆที่มีจำนวน ต้องได้รับการกลั่นกรองอย่างดีกว่าจะเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง

มากที่สุด เมื่อสื่อสารออกไปยังประชาชนแล้วจะไม่ทำให้ประชาชนเกิดความตระหนก แต่ต้องมีความตระหนก และสามารถตั้งสติได้ว่าจะเตรียมการรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้อย่างไร

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสตระหนักถึงความเป็นสื่อมวลชน การเป็นผู้รายงานข่าว ต่อให้มีความรู้ต่อสถานการณ์น้ำมากเพียงใดก็ตาม แต่ในเรื่องความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสให้ความสำคัญ กล่าวคือ ผู้สื่อข่าวจะไม่ทำหน้าที่ในการวิเคราะห์สถานการณ์น้ำเอง แต่จะนำนักวิชาการเข้ามาเพื่อช่วยวิเคราะห์ข้อมูล และตรวจสอบการนำเสนอข้อมูล การแจ้งเตือนจากทางภาครัฐอีกครั้งหนึ่ง สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสต้องการให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้อง และสามารถเชื่อถือได้ เพื่อประกอบการตัดสินใจต่างๆในภาวะวิกฤต

ในช่วงภาวะวิกฤตสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้เชิญนักวิชาการหลากหลายมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล อธิบายสถานการณ์ให้กับประชาชนได้รับทราบ หลังจากสถานการณ์ได้ดำเนินมาเรื่อยๆ ทางสถานีเล็งเห็นว่า รองศาสตราจารย์ ดร. เสรี ศุภราทิตย์ เป็นนักวิชาการที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และมีความคาดเคลื่อนน้อยที่สุด ทางสถานีจึงได้ให้ความไว้วางใจให้ รองศาสตราจารย์ ดร. เสรี ศุภราทิตย์ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ควบคู่กับการรายงานข่าวของทางสถานีตลอดช่วงภาวะวิกฤตน้ำท่วม ซึ่งก็ถือว่าได้รับการตอบรับที่ดี เนื่องจากรองศาสตราจารย์ ดร. เสรี ศุภราทิตย์ เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องน้ำ มีความแม่นยำในการวิเคราะห์ข้อมูล รองศาสตราจารย์ ดร. เสรี ศุภราทิตย์ จะทำการลงพื้นที่ทุกวัน เพื่อตรวจสอบสถานการณ์จากพื้นที่จริง โดยลงพื้นที่ควบคู่กับผู้สื่อข่าว ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เพราะหากไม่มีความเข้าใจสถานการณ์อย่างแท้จริง การสื่อข่าวก็อาจจะก่อให้เกิดความสับสนกับประชาชนผู้รับข้อมูลได้

จากบทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีการดำเนินการตามรูปแบบของสื่อสาธารณะได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ มีการคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุด ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือ หรือการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ยังคงรักษาความเป็นกลาง และความน่าเชื่อถือของสถานีโทรทัศน์ในฐานะสื่อสาธารณะไว้ได้เป็นอย่างดี จากบทบาทในด้านของการเป็นสื่อกลางเพื่อบรรเทาความขัดแย้ง การไม่ทำเกินหน้าที่ของการเป็นสื่อ แต่ไม่ละเลยในเรื่องการช่วยเหลือประชาชน ในด้านการเชิญนักวิชาการเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ ถือเป็นการรักษาความน่าเชื่อถือของข่าวที่ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้มีการนำเสนอไปยังประชาชน ท่ามกลางภาวะวิกฤต ข้อมูลมากมายที่ประชาชนต้องรับทราบและทำการกลั่นกรอง อาจ

ก่อให้เกิดความสับสน การมีผู้เชี่ยวชาญมาช่วยในการตัดสินใจ อาจจะทำให้ประชาชนลดความตระหนักกับสถานการณ์ไปได้เป็นอย่างดี

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรายงานข่าวและบทบาทหน้าที่ ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักข่าว บรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าว สามารถสรุปออกมาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการรายงานข่าวและบทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 ได้ดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยภายใน คือ นโยบายสถานีของการเป็นองค์กรสื่อสารสาธารณะ, บรรณาธิการข่าว สำหรับข่าวในท้องถิ่น ผู้สื่อข่าวภาคสนามสำหรับข่าวภาคสนาม และสถานการณ์การตกเป็น ผู้ประสพภัยของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

นโยบายสถานีของการเป็นองค์กรสื่อสารสาธารณะ กล่าวคือ การเป็นสื่อสารสาธารณะทำให้สามารถติดตามข่าวสารและนำเสนอสถานการณ์น้ำท่วมได้อย่างทันทั่วถึง โดยทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีการปรับผังรายการเพื่อให้พื้นที่กับการนำเสนอข่าวน้ำท่วม

“...ความเป็นสื่อสารสาธารณะ มันเป็นข้อดีเวลาเกิดปัญหาหรือเกิดวิกฤต เราสามารถที่จะรู้ผังรายการทั้งหมดได้เลย เพื่อที่จะฝ่าวิกฤต เป็นช่วงพิเศษ จัดเป็นรายการพิเศษ โดยที่เราไม่ต้องไปสนใจเรื่องโฆษณา เรื่องสปอนเซอร์ที่จะต้องมาผูกมัดผังรายการอยู่ ก็ทำให้การทำงานลื่นไหล... ไทยพีบีเอสมีทั้งอุปกรณ์และกำลังพลในแง่ของปริมาณ พร้อมรบ เต็มสูบ เต็มกำลังสำหรับสถานการณ์แบบนี้ เราสามารถที่จะรายงานได้ สามารถที่จะเอาคนนั้น คนนี้ มาเข้าสายอะไรได้เลยเต็มที่ อันนี้คือข้อได้เปรียบ...”

(สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2558)

“...ในเรื่องของนโยบายมีผลมากเลย เป็นตัวกำกับวิธีการทำงาน วิธีการคิด แม้แต่ข่าวน้ำท่วมก็ไม่ให้ละเมิดสิทธิของคนอื่นเวลาไปทำข่าวก็จะถามเค้าก่อนว่าถ่ายได้มั้ย ได้แค่ไหน เพราะบางคนเค้าก็ไม่อยากให้คนอื่นถ่ายรูปเราเลย ไม่อยากให้ถ่าย ไม่สะดวกให้สัมภาษณ์ อย่างพวกองค์กร เครือข่าย มันเป็นตัวบังคับอยู่แล้วว่าเราควรทำไง แต่เราไม่ได้รู้สึกที่เราถูกบังคับ เหมือนทำงานจนชินแล้ว มันเป็นเรื่องธรรมดาที่เราต้องระวังเรื่องพวกนี้...”

(วิภาดา สุขมาก, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2558)

บรรณาธิการข่าวสำหรับข่าวในท้องถิ่น และผู้สื่อข่าวภาคสนามสำหรับข่าวภาคสนาม

การคัดเลือกประเด็นข่าวได้ผ่านการวางประเด็นจากบรรณาธิการข่าวสำหรับข่าวในห้องข่าว สำหรับการลงภาคสนาม บรรณาธิการข่าวจะมีผลเพียงการกำหนดประเด็น หรือวางโครงคร่าวๆว่า ต้องการประเด็นใด แต่เมื่อลงพื้นที่จริง ผู้สื่อข่าวภาคสนามสามารถประเมินจากสถานการณ์ในพื้นที่ และดูความเหมาะสมในการเลือกนำเสนอประเด็นข่าวได้ด้วยตนเอง

“...จะถูกบก. แอดไลน์ก่อนไปว่าอยากได้แนวไหน วิธีการถ่ายทอด อยากได้มุมมองของใคร เวลาทำข่าว จะมีตัวละคร เราจะเรียกว่าตัวละคร เป็นคนดำเนินเรื่อง เราอาจจะเลือกเป็นชาวนา หรือเลือกเป็นเกษตรกร หรือใครที่ได้รับผลกระทบ แต่ที่นี้ก็จะมีการคุยเรื่องประเด็นกันก่อน ว่าประเด็นนี้ได้ ประเด็นนี้ไม่ได้ มันก็มีทั้งที่ประเด็นโอเคและไม่โอเค บางทีบก. ลังมา ผู้สื่อข่าวสามารถที่จะตีเบตกันได้ว่า หนูว่ามันไม่โอเค ประเด็นนี้มันยังไม่พืดพอที่จะทำ...”

(วิภูษา สุขมาก, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2558)

“...เรากำหนดเอง คือนักข่าวภาคสนามสามารถที่จะกำหนดวาระข่าวเองได้ อย่างที่อยุธยาเราก็ เอารถถ่ายทอดสดไปตั้งอยู่ที่อยุธยา ทีมงานทั้งหมดเมื่อเสร็จงานแต่ละวันก็จะมานั่งประชุมกัน แล้วก็กำหนดประเด็นข่าวของวันพรุ่งนี้กันเอง โดยก็จะมีการปรึกษาจากกรุงเทพฯ โทรมาคุยบ้าง แต่ว่าการกำหนดประเด็นมันก็ต้องกำหนดจากพื้นที่ เพราะว่าคนที่อยู่ในพื้นที่ก็จะเห็นภาพชัดเจนกว่า...”

(สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2558)

นอกจากนี้ปัจจัยภายในที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความเชี่ยวชาญของผู้สื่อข่าว ในสถานการณ์วิกฤตการณ์ได้มาซึ่งข่าวต่างๆ ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือ ทักษะของผู้สื่อข่าว หรือทีมงานผู้ลงไปทำข่าว เนื่องจากต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก

“...ทีมงานบางคนว่ายน้ำไม่แข็ง อย่างพี่ พี่ก็จะไม่เสี่ยงไปที่ไกลมาก อันดับสองคือเรื่องปัจจัยแวดล้อม ว่ามันเอือกับเราแค่ไหน ไม่ใช่เราว่ายน้ำไม่เป็น แล้วเราจะดันทุรังไปไม่ใช่ละ พี่ต้องเซฟตัวเอง และเซฟทีมงานว่าเวลาจะลงพื้นที่ ทีมงานสำคัญที่สุด ทีมงานสำคัญมากกว่าแหล่งข่าว เพราะถ้าเกิดเค้าเป็นอะไรขึ้นมา พี่ไม่สามารถหาชีวิตเค้าให้คืนให้กับครอบครัวได้...”

(วิภูษา สุขมาก, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2558)

ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 สถานีโทรทัศน์ได้ตกเป็นผู้ประสบภัยด้วยเช่นกัน น้ำได้เข้าท่วมพื้นที่ในถนนเส้นวิภาวดีรังสิต เข้าครอบคลุมในพื้นที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส บุคลากรบางท่านไม่สามารถเดินทางมาทำงานในสถานีได้ หรือบางท่านไม่สามารถที่จะกลับบ้านได้ ก็ได้อาศัยอยู่ในสถานีตลอดระยะเวลาที่น้ำท่วม การทำงานท่ามกลางการตกเป็นผู้ประสบภัยเสียเอง เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลต่อการนำเสนอข่าว บุคลากรในสถานีมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ และหน้าที่ที่มากมายในช่วงภาวะวิกฤต บุคลากรทุกคนจะต้องทำหน้าที่เพิ่มเติมที่ตนสามารถทำได้ ไม่จำเป็นที่จะต้องรอบุคลากรประจำตำแหน่งนั้นๆมาทำหน้าที่โดยตรง ความยืดหยุ่นในการทำงานท่ามกลางการตกเป็นผู้ประสบภัยมีมากกว่าในสถานการณ์ปกติ แต่ก็ยังคงต้องคำนึงถึงวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง ไม่ผิดจริยธรรม เจ้าหน้าที่ ผู้สื่อข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในช่วงวิกฤตน้ำท่วม สามารถตัดสินใจในการดำเนินการทำงานต่างๆได้เองมากยิ่งขึ้น อาจจะมีการปรึกษากันภายในทีมงาน แล้วจึงค่อยนำเสนอบรรณาธิการข่าวอีกขั้นตอนหนึ่ง นอกจากนี้การตกเป็นผู้ประสบภัยเสียเอง ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรที่ยังคงดำเนินการทำงานอยู่ภายในสถานี ต้องมีความระมัดระวังอย่างยิ่งต่อการนำเสนอเนื้อหาข่าว เนื่องจาก ในบางกรณีผู้สื่อข่าวต้องตัดสินใจดำเนินการบางอย่างด้วยตนเอง โดยที่ไม่ได้ผ่านการตัดสินใจของบรรณาธิการข่าว

2) ปัจจัยภายนอก คือ สถานการณ์น้ำและความเดือดร้อนของประชาชน

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในฐานะองค์กรสื่อสารณะเล็งเห็นถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักสูงสุดในการดำเนินงาน ดังนั้น ปัจจัยที่จะส่งผลการรายงานข่าวและบทบาทของสถานีมากที่สุด ก็คือ สถานการณ์น้ำและความเดือดร้อนของประชาชน ผู้ประสบภัย การให้พื้นที่ข่าวกับสถานการณ์น้ำท่วมมากขึ้นจากสถานการณ์ปกติ ก็เพื่อให้ประชาชน ผู้ประสบภัย ได้เตรียมการรับมือและตัดสินใจ เพื่อก่อให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด วิกฤตน้ำท่วมในครั้งนี้ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้แสดงบทบาทการเป็นสื่อสาธารณะ การเป็นความหวังของประชาชนได้เป็นอย่างดี

“...ไม่นำเสนอเฉพาะว่าเกิดอะไรขึ้น มุ่งที่จะทำให้ผู้คนในสังคมนั้น ฝ่าฟันวิกฤตนี้ไปได้ แล้วก็พยายามเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูล แม้กระทั่งความรู้จากส่วนต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการนี้ครับ ในการฝ่าวิกฤตช่วงนี้ไป...”

(ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2558)

“...ประเมินแล้วว่า พื้นที่ไหนที่กำลังเกิดผลกระทบมากที่สุด เคื่อก็คจะส่งลงไป ก็จะมีการพูดคุยกันข้างบนว่าพื้นที่นี้น่าสนใจที่ควรจะไป...”

“...บางที่นั่งคุยกัน ไม่ได้รู้จักกัน แต่พอคุยแล้วเรารู้สึกว่ามันเป็นผลกระทบที่ควรจะ
นำเสนอ บางทีแค่เรื่องเล็กๆแต่คนไม่ได้หยิบยกขึ้นมา เรามองแล้วว่ามันจะไปเป็นข่าวที่ดีได้
เช่น คนที่เลี้ยงหมามากๆ บ้านนี้จะอยู่ยังไง มีวิธีการขนย้ายยังไง...”

(วิภาฯ สุขมาก, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2558)

ปัจจัยที่สำคัญของการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส คือ ประชาชน การคาดหวัง
ให้สังคมสามารถคลี่คลายปัญหาไปได้อย่างดี กลับเข้าสู่สภาวะปกติ เป็นเป้าหมายหลักที่
สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสให้ความสำคัญ เป้าหมายหลักนี้บุคลากรทุกท่านในสถานีรับทราบและถือ
ปฏิบัติตั้งแต่ในระดับ ผู้อำนวยการสำนักข่าว บรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าว

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

1) รูปแบบที่นำเสนอผ่านการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

จากการศึกษาข่าวและรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พบรูปแบบที่นำเสนอผ่านการรายงานข่าว 2 รูปแบบ คือ การรายงานในห้องส่ง และการรายงานสดภาคสนาม ซึ่งการรายงานสดในห้องส่งแบ่งวิธีการนำเสนอออกเป็น 4 วิธี คือ 1) ผู้สื่อข่าวรายงาน 2) รายงานพิเศษ (สเก็ปปิเศษ) 3) การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ และ 4) การสัมภาษณ์สดในห้องส่งเป็นวิธีการนำเสนอที่น้อยที่สุด

ภาพที่นำเสนอผ่านการรายงานข่าว คือ 1) ภาพข่าวทั่วไป ซึ่งเป็นภาพเหตุการณ์ของสถานการณ์โดยทั่วไป ที่ไม่ได้มีผลต่ออารมณ์หรือความรู้สึกของผู้รับข้อมูลข่าวสาร 2) ภาพกราฟิก ซึ่งเป็นการใช้เทคนิคพิเศษทางเทคโนโลยีเพื่อช่วยให้ข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น ในลักษณะของภาพกราฟิกที่สร้างขึ้นเพื่อประกอบข้อมูลทางการต่างๆ เช่น รายละเอียดการช่วยเหลือ เอกสารที่จะต้องเตรียมเพื่อรับการช่วยเหลือจากทางภาครัฐ เป็นต้น ภาพจากกล้อง CCTV แสดงพื้นที่น้ำท่วม ภาพจากดาวเทียมแสดงปริมาณน้ำ 3) ภาพเร้าอารมณ์เชิงบวก ได้แก่ ภาพการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของผู้ประสบภัย หรือผู้ที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือ ภาพประกอบเพลงให้กำลังใจ และ 4) ภาพเร้าอารมณ์เชิงลบเป็นภาพที่ถูกนำเสนอที่น้อยที่สุด เป็นภาพข่าวแสดงความโศกเศร้าของผู้ประสบภัย หรือความทุกข์ยากลำบากของประชาชนที่ต้องเผชิญในช่วงวิกฤตน้ำท่วม

2) เนื้อหาที่นำเสนอผ่านการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

จากการศึกษาข่าวและรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พบเนื้อหาที่นำเสนอผ่านการรายงานข่าว โดยผู้วิจัยแยกเป็น 3 ประเด็น คือ (1) ประเด็นข่าว (2) พื้นที่ที่ปรากฏในข่าว และ (3) บุคคลในข่าว

(1) ประเด็นข่าว สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีการนำเสนอ ดังต่อไปนี้ 1) การรายงานสถานการณ์น้ำ ปริมาณน้ำ เส้นทางไหลของน้ำ 2) การรายงานข่าวประเด็นการจัดการปัญหาน้ำ 5

ด้าน ได้แก่ การจัดการสถานการณ์น้ำและการระบายน้ำ การจัดการสวัสดิภาพชีวิตและทรัพย์สิน การจัดการปัญหาสภาพแวดล้อม การจัดการปัญหาความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ และการจัดการด้านเศรษฐกิจ 3) การรายงานข่าวประเด็นการช่วยเหลือ 2 รูปแบบ คือ การช่วยเหลือระยะสั้น และการช่วยเหลือระยะยาว 4) การรายงานข่าวประเด็นการเตือนภัยใน 2 รูปแบบ คือ การนำเสนอข้อมูลการเตือนภัยให้เข้าถึงผู้ชมทุกกลุ่ม และการติดตามตรวจสอบข้อมูลการเตือนภัยของรัฐบาล 5) การรายงานข่าวประเด็นการฟื้นฟู 7 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านทรัพย์สิน ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านศาสนาและวัฒนธรรม วัด และด้านอาชีพ 6) การรายงานข่าวประเด็นผลกระทบ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม คุณภาพชีวิตและสวัสดิภาพความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 7) การรายงานข่าวประเด็นความขัดแย้ง 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) ความขัดแย้งจากการจัดการสถานการณ์น้ำท่วม และ 2) ความขัดแย้งจากการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล

(2) พื้นที่ที่ปรากฏในข่าว กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ที่ถูกนำเสนอข่าวมากที่สุด รองลงมาคือ ปริมณฑล และต่างจังหวัดถูกนำเสนอขวน้อยที่สุด

(3) บุคคลในข่าว แบ่งเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือกับผู้รับความช่วยเหลือในสถานการณ์น้ำท่วม พบว่า บุคคลในข่าวที่ถูกนำเสนอมากที่สุดในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือ คือ ภาครัฐ/ราชการ อันดับสองคือ นักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญ อันดับสามคือ ภาคประชาสังคม และบุคคลในข่าวที่ถูกนำเสนอขวน้อยที่สุดในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือ คือ องค์กรต่างประเทศ

ในด้านของบุคคลในข่าวที่ถูกนำเสนอมากที่สุดในฐานะผู้รับความช่วยเหลือ คือ ผู้ประสบภัย อันดับสองคือ ภาคเกษตรกร อันดับสามคือ ภาคธุรกิจ และบุคคลในข่าวที่ถูกนำเสนอขวน้อยที่สุดในฐานะผู้รับความช่วยเหลือ คือ ภาคประชาสังคม

3) บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ข่าวและรายการของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554 รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้อำนวยการสำนักข่าว บรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าว สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ บทบาทของสื่อในช่วงก่อนภาวะวิกฤตที่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ได้แสดงมากที่สุดคือ การให้ข้อมูลสถานการณ์ อันดับสองคือ การเตือนภัยล่วงหน้า และอันดับสามคือ การให้ข้อมูลเตรียมความพร้อม

บทบาทของสื่อระหว่างภาวะวิกฤตที่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้แสดงมากที่สุด คือ การถ่ายทอดชีวิตความเป็นอยู่ เป็นการนำเสนอความเป็นอยู่ของผู้ประสบภัย การเข้าไปสัมภาษณ์กับผู้ประสบภัยถึงสถานการณ์ในปัจจุบัน อันดับสองคือ การให้คำแนะนำในการปฏิบัติ ในที่นี้เป็นการให้คำแนะนำในการใช้ชีวิตท่ามกลางสถานการณ์น้ำท่วม เช่น การเลือกและสังเกตอาหารที่ได้รับมากับถุงยังชีพว่ายังสามารถรับประทานได้หรือไม่ วิธีการใช้สุขาลอยน้ำ การตัดแปลงขวดน้ำให้เป็นเสื้อชูชีพสำรอง เป็นต้น อันดับสาม คือ การให้ข้อมูลถึงผลกระทบ (ครั้งที่ 2) เป็นการเตือนภัยถึงอันตรายที่อาจจะเกิดจากสถานการณ์น้ำท่วม เช่น วิธีการป้องกันการโดนไฟฟ้าช็อต การแจ้งเหตุฉุกเฉินหากเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น

บทบาทของสื่อหลังภาวะวิกฤตที่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้แสดงมากที่สุด คือ การสื่อสารเรื่องแผนการฟื้นฟู เป็นการตั้งประเด็นหรือสอบถามไปยังภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนการฟื้นฟูในส่วนต่างๆ ของสังคม เพื่อสื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบ อันดับสองคือ การร้องขอความช่วยเหลือ ส่วนใหญ่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสจะทำการร้องขอความช่วยเหลือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อระดมทรัพยากรในการช่วยชาวบ้านผู้ประสบภัยในการซ่อมแซมบ้าน อันดับสามคือ การสนับสนุนผู้รอดชีวิต ในที่นี้หมายถึงการสนับสนุนให้ผู้รอดจากภาวะวิกฤตมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพท้องถิ่นหลังวิกฤตน้ำท่วม

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักข่าว บรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าว สามารถสรุปออกมาเป็นบทบาทของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 ได้ดังต่อไปนี้

- 1) บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในการรายงานข่าว
- 2) บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในการเป็นคนกลาง บรรเทาความขัดแย้ง
- 3) บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในการให้ความช่วยเหลือเยียวยา
- 4) บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ

4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรายงานข่าวและบทบาทหน้าที่ ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักข่าว บรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าว สามารถสรุปออกมาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการรายงานข่าวและบทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 คือ ปัจจัยภายใน คือ นโยบายสถานีของการเป็นองค์กรสื่อสารสาธารณะ, บรรณาธิการข่าวสำหรับข่าวในท้องถิ่น ผู้สื่อข่าวภาคสนามสำหรับข่าวภาคสนาม และสถานการณ์

การตกเป็นผู้ประสพภัยของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในด้านของปัจจัยภายนอก คือ สถานการณ์และความเดือดร้อนของประชาชน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 รูปแบบและเนื้อหาที่นำเสนอผ่านการรายงานข่าว ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

จากผลการศึกษาพบว่า สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสให้ความสำคัญกับรูปแบบการรายงานสดจากภาคสนาม บรรณาธิการข่าวสังเกตเห็นว่าการลงพื้นที่จะทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ การรายงานข่าวที่เป็นรายการสด มักนำเสนอเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เพิ่มเกิดขึ้นไปยังผู้ชม ประชาชน ผู้ประสพภัย ได้อย่างรวดเร็วหลังจากการเกิดเหตุการณ์เพียงไม่กี่นาที ด้วยคุณลักษณะของรายการข่าว ส่วนหนึ่งมาจากคุณลักษณะของตัวสื่อโทรทัศน์ด้วยเช่นกัน กล่าวคือโทรทัศน์เป็นสื่อที่วัตถุดิบอายุสั้น หรือดำรงอยู่เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งๆแล้วก็หมดคุณค่าลง ดังนั้นรายการข่าว จึงต้องเน้นความสดใหม่และทันเวลาเพื่อไม่ให้เกิดการตกข่าว นอกจากนี้ ข่าวโทรทัศน์มีลักษณะการทำงานที่ต่อเนื่อง ไม่สิ้นสุด จึงส่งผลให้ข่าวมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ตลอดทั้งวัน ตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข่าวประจำวัน คือ ข่าวเช้า ข่าวเที่ยง ข่าวค่ำ ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เพื่อให้เห็นรูปแบบและเนื้อหาที่ทางสถานีได้นำเสนอตลอดทั้งวัน จากคุณลักษณะต่างๆข้างต้นทำให้ข่าวเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในภาวะวิกฤต

การรายงานข่าวด้วยรูปแบบการรายงานสดสะท้อนคุณค่าข่าวในเรื่อง ความทันเหตุการณ์และความใกล้ชิด (พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช, 2539)

- ความทันเหตุการณ์ (Timeliness) หัวใจสำคัญของสื่อมวลชนในการเสนอข่าวขึ้นอยู่กับ “การเสนอข่าวให้เร็วที่สุด เพื่อแข่งขันกับเวลา ยิ่งรายงานเหตุการณ์ได้รวดเร็วเท่าใด ข่าวนั้นก็ยิ่งมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การคาดเดาว่าจะเกิดเหตุการณ์บางอย่างในอนาคตอันใกล้ก็มีคุณค่าข่าวเช่นกัน

- ความใกล้ชิด (Proximity) ความใกล้ชิดหมายความว่ารวมได้หมด ไม่ว่าจะเป็นความใกล้ชิดทางกายหรือภูมิศาสตร์ และความใกล้ชิดทางใจหรือความรู้สึก ประชาชนมักให้ความสนใจข่าวหรือปัญหาที่มีผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับตัวเองโดยตรง หรือกับครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนของตนเอง มากกว่าที่จะสนใจข่าวเกี่ยวกับผู้อื่นที่ไม่รู้จักคุ้นเคย หรือข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ไม่เคยรับรู้มาก่อน การรายงานข่าวที่มีองค์ประกอบความใกล้ชิดกับผู้อ่านจึงมีคุณค่าข่าวสูงกว่าข่าวที่ไม่มีความใกล้ชิดผู้อ่าน

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีการนำเสนอประเด็นข่าวสารที่ให้ความสำคัญกับแต่ละช่วงของการเกิดภาวะวิกฤต กล่าวคือ ก่อนเกิดภาวะวิกฤต มุ่งเน้นการให้ข้อมูลสถานการณ์ การที่สื่อจัดหาข้อมูลหรือปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดภัยพิบัติ และแจ้งให้ประชาชนได้ทราบ การเตือนภัยล่วงหน้า คือ การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำ หรือสถานการณ์ทั่วไปที่อาจขึ้นหรือส่งผลกระทบต่อประชาชน โดยมีจุดประสงค์เพื่อขอความร่วมมือจากประชาชนให้ระมัดระวัง เตรียมความพร้อม หรือปฏิบัติตาม เช่น การแจ้งเตือนพื้นที่เฝ้าระวัง การออกคำสั่งอพยพ การให้ย้ายของขึ้นที่สูง เป็นต้น ในระหว่างภาวะวิกฤต มีการถ่ายทอดชีวิตความเป็นอยู่ การที่สื่อรายงานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้ประสบภัย ทั้งที่กำลังอพยพ หรือที่อยู่ในศูนย์พักพิง และหลังภาวะวิกฤต เน้นเรื่องการสื่อสารเรื่องแผนการฟื้นฟู การที่สื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนการฟื้นฟูและการสร้างใหม่ เพื่อให้ผู้ชมได้ทราบถึงแผนการต่างๆ และสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้ เช่น กิจกรรม Big Cleaning Day หรือแผนการช่วยเหลือ เยียวยาผู้ประสบภัยจากทางภาครัฐ สอดคล้องกับการวิจัยศึกษาเรื่อง “การสังเคราะห์เหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ เพื่อเตรียมรับมือในอนาคต กรณีข้อมูลข่าวสาร” โดย ลักษณ์า ไทยเครือ (2549) ได้เสนอแนะแนวคิดในการจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารด้านสาธารณสุข ในภาวะภัยพิบัติสำหรับประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่ควรดำเนินการต่อทางด้านระบบข้อมูลข่าวสาร แบ่งตามลำดับการเกิดเหตุการณ์ ดังนี้

1) ก่อนเกิดภัยพิบัติ ควรทำการตกลงเรื่องเนื้อหาถึงข้อมูลหรือองค์ความรู้ใดจำเป็นอย่างยิ่ง ในฐานะข้อมูลบรรเทาทุกข์ของแต่ละภัยพิบัติ ข้อมูลที่ควรรวบรวมอย่างน้อยควรมีเรื่อง การระบุงภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในประเทศ องค์ความรู้และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และภูมิสารสนเทศ นอกจากนี้ ควรมีการบริหารจัดการกับข้อมูลข่าวสาร ตั้งแต่การเสาะแสวงหา กำหนดหมวดหมู่กับการเชื่อมโยง สร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการดูแลรักษาระบบ

2) ขณะเกิดภัยพิบัติ ข้อมูลผู้ประสบภัยและประชากรที่ถูกผลกระทบ ซึ่งอย่างน้อยควรมีข้อมูลประชากรกลุ่มเสี่ยง ผู้บาดเจ็บกับผู้ป่วยด้วยโรคอันเนื่องมาจากภัยพิบัติ และผู้เสียชีวิตที่เข้าสู่สถานพยาบาล ข้อมูลสถานการณ์ในภาพรวม ครอบคลุมเรื่องขนาดปัญหา ซึ่งมีตั้งแต่ผู้ประสบภัยพื้นที่ประสบภัย และอันดับการให้ความช่วยเหลือ

3) ภายหลังเกิดภัยพิบัติ ข้อมูลการช่วยเหลือฟื้นฟู ควรกำหนดวิธีการแจ้งข่าวแก่สาธารณชนอย่างเป็นทางการและเหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งรวมทั้งผู้ประกาศ เนื้อหา เวลา และตัวสื่อ

จากการแบ่งช่วงเวลาในการรับมือภาวะวิกฤตที่ได้กล่าวมาข้างต้นมีความสอดคล้องกับหน่วยงาน Federal Emergency Management Agency (FEMA) ที่แนะนำข้อมูลในช่วงภาวะวิกฤตที่มีจำนวนมากและหลากหลายด้านนั้นว่าให้แบ่งตามระยะเวลาการเกิดเหตุ คือ สถานการณ์ตั้งแต่ก่อนเกิด ช่วงวิกฤต และภายหลังระยะวิกฤต (ลักษณ์า ไทยเครือ, 2549: 14)

ประเด็นที่ 2 บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พุทธศักราช 2554

นิยามและหลักการของสื่อสาธารณะ ซึ่งกำหนดโดย World Radio and Television Council ซึ่งเป็นองค์กรของเอกชนอิสระ (2001 อ้างถึงใน รัฐินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์ และวีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร, 2546: 12) ได้กำหนดถึงหลักการข้อหนึ่งของสื่อสาธารณะ คือ ความเป็นอิสระ (Independence) สื่อสาธารณะสามารถนำเสนอความคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยปราศจากอิทธิพลจากการเมืองและการพาณิชย์ สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่า นโยบายขององค์กรสื่อสาธารณะ ทำให้สามารถติดตามข่าวสารและนำเสนอสถานการณ์น้ำท่วมให้กับประชาชนได้รับทราบอย่างทันท่วงที โดยสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีการปรับผังรายการเพื่อให้พื้นที่กับการนำเสนอข่าวน้ำท่วม เนื่องจาก สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสไม่มีข้อจำกัดในแง่ของสปอนเซอร์ หรือโฆษณาที่จะมาเป็นปัจจัยในการนำเสนอข่าวสาร นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นประโยชน์ของสาธารณะเป็นหลัก พยายามทำให้คนที่เป็นผู้สูญเสียสามารถเตรียมการรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้

ในประเด็นเรื่องบทบาทของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส สะท้อนบทบาทหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์ ในภาวะวิกฤต ดังต่อไปนี้

- บทบาทหน้าที่ของสื่อข่าวโทรทัศน์ในการรายงานข่าว

ในภาวะวิกฤตประชาชนมีความต้องการและสนใจอยากรู้เรื่องราวที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยและการดำเนินชีวิตประจำวัน จึงเสาะแสวงหาข่าวสารเรื่องราวต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะวิกฤตที่สถานการณ์ต่างๆมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้คนในสังคมเกิดความไม่มั่นคงในชีวิต การแสวงหาข้อมูลข่าวสารในภาวะวิกฤตจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ผู้คนในสังคมรู้สึกหวาดระแวงน้อยลง เนื่องจาก สามารถเตรียมการตั้งรับกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ ดังนั้น สื่อข่าวโทรทัศน์จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้คนในสังคมใช้เป็นสื่อกลางในการได้มาซึ่งข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ประชาชนทราบถึงความเป็นจริง ตลอดจนการสอดส่องดูแลและตรวจสอบรายงานข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งในประเด็นเรื่องการตรวจสอบข้อเท็จจริง จากการวิเคราะห์ พบว่า สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสให้ความสำคัญกับการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ ไม่ใช่เป็นลักษณะของการจับผิด แต่เป็นการสอดส่องเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกช่องทางหนึ่ง

- บทบาทหน้าที่ของสื่อข่าวโทรทัศน์ในการเสนอความคิดเห็น

ในสังคมมีการแสดงออกด้านความคิดเห็น อุดมการณ์ที่แตกต่างกันของประชาชนจำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเสนอความคิดเห็นในกรณีที่เกิดปัญหาหรือมีความขัดแย้งกันขึ้น เพื่อหาข้อยุติหรือหาทางแก้ไขและพัฒนาสังคมต่อไป แต่การแสดงออกดังกล่าวประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นให้คนอื่น ๆ ได้รับทราบโดยผ่านสื่อมวลชนได้ สื่อโทรทัศน์จึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นสื่อกลางช่วยเผยแพร่ความคิดเห็นต่างๆ ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจหากมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น แต่สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต้องอยู่ในขอบเขตตามระเบียบและกฎหมายที่สังคมกำหนดไว้ (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2550)

ในภาวะวิกฤต นอกจากความคิดเห็นของประชาชน ยังต้องการความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ซึ่งถือว่ามีค่าอย่างยิ่ง ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ได้มีการเชิญนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถานการณ์น้ำมาทำการชี้แจง แนะนำวิธีการแก้ไข และประเมินสถานการณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ประชาชนในสังคมรู้สึกปลอดภัยได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนี้อาจจะมาในรูปแบบของการวิเคราะห์ข่าว หรือการสัมภาษณ์ก็เป็นได้ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ถือเป็นคุณค่าข่าวด้านวิธีการนำเสนอ ในประเด็นเรื่อง “ความเหมาะสมเป็นแหล่งข้อมูล” (Suitable News Sources) จากงานวิจัยเรื่อง คุณค่าข่าวในภาวะวิกฤตทางสังคม โดย เสริมศิริ นิลดำ (2550)

บทบาทหน้าที่ของสื่อข่าวโทรทัศน์ในการเสนอความคิดเห็น พบได้จากการศึกษาวิจัยของ ศุภลักษณ์ ด่านไพบูลย์ (2549) ศึกษา เรื่อง “รูปแบบ วิธีการนำเสนอ และปัจจัยที่มีผลต่อรายการสนทนาข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการนำเสนอ และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรายการสนทนาข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของรายการข่าววันใหม่ รายการเช้าวันใหม่ รายการเรื่องเล่าเช้านี้ รายการเที่ยงวันทันเหตุการณ์ และรายการเรื่องเด่นเย็นนี้ ผลการวิจัยพบว่า การนำเสนอข่าวมี 3 วิธี คือ 1) การรายงานข่าว อ่านข่าว ได้แก่ รายการเที่ยงวันทันเหตุการณ์ และรายการเรื่องเด่นเย็นนี้ 2) การวิเคราะห์ ตีความ ได้แก่ รายการข่าววันใหม่ รายการเรื่องเล่าเช้านี้ 3) การผสมผสานระหว่างการอ่านและวิเคราะห์ ได้แก่ รายการเช้าวันใหม่ ผู้ดำเนินรายการสนทนาข่าวมีหน้าที่ในการเสนอข่าวให้ดึงดูดความสนใจ และลีลาเฉพาะตัวและการตีความข่าว ทำให้ผู้ดำเนินรายการกลายเป็นผู้มีชื่อเสียงในโลกของข่าว

โดยทั่วไปผู้คนมักเข้าใจว่าสื่อข่าวจะต้องทำหน้าที่ในการนำเสนอข่าวเท่านั้น แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป ข้อมูลข่าวสารในแต่ละวันมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ผู้สื่อข่าวจึงมีการทำหน้าที่ในการวิเคราะห์

เพิ่มเติมเข้ามาด้วยตามทีผลการวิจัยได้แสดงออกมา แต่การวิเคราะห์ข้อมูลที่ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้นำเสนอนั้น มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นเมื่อเกิดจากการวิเคราะห์ของนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ

- บทบาทหน้าที่ของสื่อข่าวโทรทัศน์ในการประชาสัมพันธ์ส่วนต่างๆของสังคม

สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูล ทั้งในภาวะปกติ และภาวะวิกฤต แต่การที่จะร่วมระดมพลเพื่อให้ได้กระแสแห่งการช่วยเหลือครั้งยิ่งใหญ่ อย่างการช่วยเหลือทั้งร่างกาย และแรงใจ ในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 จะเห็นว่าสังคมไทยเกิดคำใหม่ขึ้นที่เรียกว่า จิตอาสา บางคนบ้านของตนเองพ้นจากสถานการณ์น้ำท่วมก็ออกมาช่วยเหลือผู้อื่น บางคนบ้านของตนเองก็ประสบภัยน้ำท่วมเช่นกัน แต่ก็ยังสละเวลามาช่วยเหลือคนอื่นๆที่สถานการณ์เลวร้ายกว่า แต่การช่วยเหลือครั้งนี้มีปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การประชาสัมพันธ์ของสื่อ การขอความช่วยเหลือทั้งในด้านเงิน สิ่งของ หรือแม้กระทั่งร่างกาย แรงใจ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสถือว่ามีภาระทำในบทบาทนี้ได้เป็นอย่างดี จากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสซึ่งปฏิบัติภารกิจในช่วงวิกฤตน้ำท่วม ทำให้พบว่าสถานีมีการแบ่งกลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มที่ลงไปทำการรายงานข่าว และกลุ่มที่ลงพื้นที่เพื่อการแจกสิ่งของ สถานีจะไม่มีการให้ผู้สื่อข่าวภาคสนามไปแจกสิ่งของโดยตรง เนื่องจาก หากมีการให้พื้นที่กับการนำเสนอข่าวการแจกของ แทนที่ประชาชนจะได้รับทราบข้อมูลแบบทันต่อเหตุการณ์จากผู้สื่อข่าวภาคสนาม ก็จะทำให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆน้อยลง ดังนั้น การช่วยเหลือสังคม สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีการประชาสัมพันธ์ ระดมทุน แต่ไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของข่าว หรือทำเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานี

- บทบาทหน้าที่ของสื่อข่าวโทรทัศน์ในการสร้างความบันเทิง

ทุกวันนี้การทำหน้าที่ให้ความบันเทิงของสื่อข่าวโทรทัศน์มีเพิ่มมากขึ้น เป็นการสนองความต้องการของคนทั่วไป นอกจากนั้นก็ยังสอดแทรกความรู้ให้กับประชาชนได้เป็นอย่างดี ในช่วงภาวะวิกฤต เป็นช่วงที่ผู้คนในสังคมเกิดความตึงเครียด ผู้ประสบภัยกังวลกับสถานการณ์ มองไม่เห็นทางออก ส่วนผู้ที่ไม่ได้ประสบภัยโดยตรง ก็รู้สึกหดหู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จึงทำให้สภาพจิตใจของผู้คนในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พ.ศ. 2554 ไม่สู้ดีนัก ดังนั้น การทำหน้าที่อย่างหนึ่งของสื่อ โดยเฉพาะสื่อข่าวโทรทัศน์ ซึ่งถือว่าเป็นสื่อที่มีผู้คนให้ความสนใจเป็นอย่างมากในช่วงวิกฤต จำเป็นที่จะต้องทำหน้าที่พร้อมกันไปทั้งสองด้าน คือ ทั้งทางด้านจรรยาบรรณสถานการณ์ และการให้กำลังใจ ให้ประชาชนมีความหวัง ในภาวะวิกฤตน้ำท่วมที่ผ่านมา สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้ทำหน้าที่ในการสร้างกำลังใจ โดยการทำภาพวิดีโอแสดงความช่วยเหลือของคนในสังคม สอดแทรกในช่วงต้นหรือท้ายของรายการข่าว และจากการวิจัย พบว่า ผู้สื่อข่าวภาคสนามเป็นบุคคลที่ถือว่าเป็นกำลังใจที่ดีของ

ผู้ประสพภัย ในภาวะวิกฤตการได้เห็นผู้สื่อข่าว ประชาชนจะรับรู้ได้ถึงการดูแล และรู้สึกมีความหวัง ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาเพียงบทบาทหน้าที่และการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เพียงสถานีเดียวเท่านั้น หากมีการทำวิจัยในลักษณะที่คล้ายคลึงกันนี้ ผู้วิจัยอาจศึกษาสถานีโทรทัศน์อื่นๆ เพื่อดูการรายงานข่าวในภาวะวิกฤต และเป็นการเปรียบเทียบกับสื่อสาธารณะในประเทศไทย ทำให้เห็นภาพการรายงานข่าวในภาวะวิกฤตที่ครอบคลุม และชัดเจนมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

1. ศูนย์ปฏิบัติการรองรับเหตุฉุกเฉิน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. รายงานสรุปสถานการณ์อุทกภัย วันที่ 31 ธันวาคม 2554. [cited 2012 27 July]; Available from: <http://61.19.100.58/public/Group3/datagroup3/2554/dailyreportdec/evening31.pdf>
2. กรุงเทพธุรกิจ. น้ำท่วม!ทำเศรษฐกิจไทยเสียหาย1.4 ล้านล้าน. [cited 2012 27 July]; Available from: <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/finance/finance/20111126/421538/น้ำท่วม!ทำเศรษฐกิจไทยเสียหาย1.4ล้านล้าน>.
3. สุริชัย หวันแก้ว, สังคมวิทยาภัยพิบัติและวิกฤตการณ์ บทบาทของการเรียนรู้ภายใต้ภาวะไม่แน่นอน. วารสารสังคมศาสตร์ 2555. 42(กรกฎาคม – ธันวาคม): p. 47 – 66.
4. เสริมศิริ นิลดำ, ทำข่าวในสถานการณ์ภัยพิบัติอย่างไรถึงจะมีคุณค่าและไม่ไร้อารมณ์, in คู่มือการรายงานข่าวภัยพิบัติธรรมชาติ. 2555, ภาพพิมพ์: กรุงเทพฯ. p. 92-107.
5. ลักษณ์ ไทยเครือ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการสังเคราะห์เหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ เพื่อเตรียมรับมือภัยพิบัติในอนาคต กรณีข้อมูลข่าวสาร. 2549, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
6. RYT9. แอบแคปโพลล์: พฤติกรรมการติดตามข่าวภัยพิบัติน้ำท่วมจากสื่อสารมวลชน. [cited 2556 27 กรกฎาคม]; Available from: <http://www.ryt9.com/s/abcp/1282209>
7. อิศริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ์. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจการเมืองของอุตสาหกรรมโทรทัศน์ไทย. 2556 [cited 2557 21 March]; Available from: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/thailand/10134.pdf>.
8. กิติมา สุรสุนธิ and คณะ, ปัญหาใหญ่ของการบริหารจัดการน้ำท่วม. วารสารศาสตร์, 2556. 2(พฤษภาคม-สิงหาคม): p. 139-163.
9. คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, เอกสารประกอบการประชุม การรับฟังความคิดเห็นสาธารณะต่อ (ร่าง) ประกาศ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติงานของผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ในกรณีเกิดภัยพิบัติ หรือเหตุฉุกเฉิน สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง

- 2555, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.).
10. สิรินทร พิบูลภานุวัฒน์ and นันทิยา ดวงภูเมศ, ความเชื่อถือและไว้วางใจของผู้ชมต่อ “ไทยพีบีเอส” ในฐานะสื่อสาธารณะ. วารสารศาสตร์, 2556. 3(กันยายน-ธันวาคม): p. 121-141.
 11. ไทยพีบีเอส. การสื่อสารข้อมูลในภาวะวิกฤต. Available from: <http://www.youtube.com/watch?v=ihEvRKS7sA>
 12. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.), รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี พ.ศ. 2554. 2555, กรุงเทพฯ: องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.), .
 13. หทัยชนก ต๊ะปิ่นตา, การศึกษาเปรียบเทียบการคัดเลือกประเด็นข่าวและการนำเสนอข่าวของฟรีทีวีและเคเบิลทีวีท้องถิ่น ช่วงการประชุมของกลุ่มคนเสื้อแดง มีนาคม - พฤษภาคม 2553, in สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์. 2553, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพมหานคร.
 14. กาญจนา แก้วเทพ, การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดและเทคนิค. 2552, กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
 15. จุฑินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์ and วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง สื่อสาธารณะ. 2546, กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
 16. สมชัย สุวรรณบรรณ. สาระนั้นรู้เกี่ยวกับทีวีสาธารณะ. 2555 [cited 2557 26 มีนาคม]; Available from: <http://org.thaipbs.or.th/orginfo/document/article41893.ece>.
 17. สมสุข หินวิมาน, ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุและโทรทัศน์. 2554 กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
 18. เกียรติยา ธรรมวิวัฒน์, การสร้างความเป็นจริงจากการรายงานข่าวเหตุการณ์ในภาวะวิกฤตในกรณีก่อวินาศกรรมอาคารเวิลด์เทรด เซ็นเตอร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทย, in สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์. 2544, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพมหานคร.
 19. THAIPUBLICA. สื่อสารความเสี่ยง-ข้อเท็จจริงภัยพิบัติ บทเรียนจาก “แคทรินา” ถึงไทย. [cited 2012 30 July]; Available from: <http://thaipublica.org/2011/10/risk-communication-katrina-lessons/>.
 20. George D. Haddow, Jane A. Bullock, and Damon P. Coppola, *Introduction to Emergency Management*, ed. 4. 2011, United States of America: BH publications.

21. สุริชัย หวันแก้ว and คณะ, สังคมวิทยาสนามิ: การรับมือกับภัยพิบัติ. 2550, กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
22. มาลี บุญศิริพันธ์, คู่มือการรายงานข่าววิกฤตและภัยพิบัติธรรมชาติ, in คู่มือการรายงานข่าวภัยพิบัติธรรมชาติ. 2555, ภาพพิมพ์: กรุงเทพฯ. p. 22-47.
23. มาลี บุญศิริพันธ์, หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. 2537, กรุงเทพฯ: ปรกาศปริก.
24. สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, การสื่อข่าว หลักการและเทคนิค. 2545, กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
25. ศุภรัศมี ฐิติกุลเจริญ, ข่าววิทยุโทรทัศน์. 2542, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
26. อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม. 2550, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
27. ศุภลักษณ์ ด่านไพบูลย์, รูปแบบ วิธีการนำเสนอ และปัจจัยที่มีผลต่อรายการสนทนาข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, in สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์. 2549, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพมหานคร.
28. ศิริชัย ศิริกายะ and กัญญา แก้วเทพ, ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน. 2531, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
29. TWENTE, U.O. *GATEKEEPING*. [cited 2012 20 July]; Available from: <http://www.utwente.nl/cw/theorieenoverzicht/Theory%20Clusters/Media,%20Culture%20and%20Society/gatekeeping.doc/>
30. เสริมศิริ นิลดำ, คุณค่าข่าวในภาวะวิกฤตทางสังคม, in สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์. 2550, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพมหานคร.
31. พิเศษฐ์ ขวาลาธวัช, การรายงานข่าวชั้นสูง. 2539, กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
32. สถาบันวิชาการสื่อสารมวลชน, คู่มือการรายงานข่าวภัยพิบัติธรรมชาติ. 2555, กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
33. มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา. ความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่สะท้อนผ่านฟรีทีวีในวิกฤตน้ำท่วม 2555 [cited 2555 27 กรกฎาคม]; Available from: www.mediamonitor.in.th/main/research/docman/doc_details/142-รอบที่-58-ความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่สะท้อนผ่านฟรีทีวีในวิกฤตน้ำท่วม.html.
34. Vicky Puzon-Diopenes and Zubair Murshed, *Community Base Disaster Risk Management and the Media*. 2006, Bangkok: Asian Disaster Preparedness Center.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวอินทุพิมพ์ เลิศวิริยะไพบูลย์ เกิดวันที่ 5 พฤษภาคม 2532 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา จากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2554 และได้เข้ามาศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

